

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΓΚΙΚΑ ΑΘΗΝΑ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΣΩΤΗΡΗΣ

ΠΑΤΡΑ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....Σελ. 4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η Ευρωπαϊκή και Νομισματική Ένωση, ιστορική ανασκόπηση, γενικά στοιχεία.

1.1 Ιστορική ανασκόπηση.....Σελ. 5

1.2 Ευρωπαϊκή Ένωση.....Σελ. 9

1.3 Οικονομική Νομισματική Ένωση.....Σελ. 18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών (Α.Ν.Π).

2.1 Η θεωρία των άριστων νομισματικών (ανάλυση έννοιας).....Σελ. 32

2.2 Η Ευρωπαϊκή Ένωση σαν μια άριστη νομισματική περιοχή και οι προϋποθέσεις.....Σελ. 37

2.3 Η Ο.Ν.Ε από τη σκοπιά της θεωρίας των άριστων νομισματικών περιοχών.....Σελ. 39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η Ελλάδα στην Ε.Ε και στην Ο.Ν.Ε.

3.1 Η πορεία της Ελλάδας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.....Σελ. 41

3.2 Η πορεία της Ελλάδας προς την Οικονομική Νομισματική Ένωση.....Σελ. 43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η οικονομική κρίση.

- 4.1 Οικονομική κρίση.....Σελ. 49
4.2 Η θέση της Ελλάδας.....Σελ. 52
4.3 Οι επιπτώσεις στην Ευρωπαϊκή και Νομισματική Ένωση.....Σελ. 59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Όλη η Ευρώπη μαζί με την Ελλάδα τι έχει επιτύχει μέσα από την ένωση αυτή και ποια τα προβλήματα που συνεχίζουν να την απασχολούν.

- 5.1 Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Βαλκάνια.....Σελ. 64
5.2 Η παρουσία της Ελλάδας στο χώρο των Βαλκανίων.....Σελ. 66
5.3 Πεδία που έχει πετύχει βελτίωση η Ευρωπαϊκή Ένωση.....Σελ. 68

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συμφέρει την Ελλάδα ένα πιθανό σενάριο αποχώρησης από την ΕΕ και ΟΝΕ?.....Σελ. 76

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....84

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το όραμα να δημιουργηθεί μια ένωση με όλα τα έθνη της Ευρώπης πέρασε από πολλά στάδια μέχρι τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη σημερινή της μορφή. Στηρίζεται σε βασικές αρχές που την έχουν βοηθήσει να θεωρείται η ισχυρότερη ένωση κρατών μέχρι και σήμερα. Ο ρόλος της είναι καθοριστικός και συνετέλεσε στην δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε). Το ενιαίο νόμισμα, το ευρώ, μέχρι και σήμερα έχει καθοριστικό ρόλο στη παγκόσμια οικονομία και οι αλλαγές που έφερε στη καθημερινότητα είναι μεγάλες. Η προσπάθεια που γίνεται έτσι ώστε η Ο.Ν.Ε να λειτουργεί σαν μια άριστη νομισματική περιοχή είναι σημαντική και συνεχώς εξελίσσεται έτσι ώστε η συχνότητα ασύμμετρων διαταραχών να μειώνεται και να λειτουργεί η ένωση στα πρότυπα της οικονομικής έννοιας. Οι προσπάθειες της Ελλάδας να ενταχθεί και στις δύο ενώσεις, την Ευρωπαϊκή και Νομισματική, ξεκινούν από τη δεκαετία του 60'. Πέρασε από πολλά στάδια και συνάντησε αρκετά εμπόδια μέχρι να ενταχθεί πλήρως. Η οικονομική κρίση δεν άργησε να έρθει και στην Ευρώπη και να αγγίξει όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες και ειδικότερα την Ελλάδα. Τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί είναι τεράστια και οι προσπάθειες επίλυσης τους συνεχίζονται μέχρι και σήμερα χωρίς να μπορεί να εγγυηθεί κάποιος την θετική εξέλιξη τους. Η Ευρώπη αγωνίζεται για να βρεθούν λύσεις που θα στηρίζουν το όραμα της. Εκτός από τα προβλήματα όμως που έχουν δημιουργηθεί, έχουμε να παραθέσουμε και τα οφέλη αυτών των δύο Ενώσεων. Ολοκληρώνοντας την εργασία θα μπορούσαμε να βγάλουμε πολλά συμπεράσματα. Το βασικό όμως ερώτημα είναι πως μπορεί η Ελλάδα να κινηθεί μέσα σε αυτή τη νέα τάξη πραγμάτων και αν θα ήταν συνετό να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή και Νομισματική Ένωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Ιστορική ανασκόπηση.

Στο παρελθόν έγιναν επανειλημμένα προσπάθειες να ενωθούν τα διαφορετικά έθνη της Ευρώπης με ένα κοινό σκοπό. Την περίοδο 1945 έως 1950, μια ομάδα πολιτικών, ανάμεσά τους οι Ρομπέρτ Σουμάν, Κόνραντ Αντενάουερ, Αλσίντε ντε Γκάσπερι και Ουίνστον Τσόρτσιλ, ανέλαβαν να πείσουν τους λαούς τους να δημιουργήσουν μια νέα εποχή. Θα δημιουργούνταν νέες δομές οι οποίες θα βασίζονταν στα κοινά συμφέροντα των λαών και θα είχαν ως θεμέλια Συνθήκες που εγγυώνται το σεβασμό του δικαίου και την ισότητα ανάμεσα σε όλες τις χώρες.

Ο ROBERT SCHUMAN (υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας) ενστερνίστηκε την ιδέα που είχε αρχικά συλλάβει ο Ζαν Μονέ και στις 9 Μαΐου 1950 πρότεινε την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ). Στις χώρες που κάποτε ήταν πολεμικοί αντίπαλοι, η παραγωγή άνθρακα και χάλυβα θα συγκεντρωνόταν κάτω από μια ενιαία Ανώτατη Αρχή, με σκοπό την εξάλειψη των εμποδίων στις ανταλλαγές των προϊόντων των ανθρακωρυχείων και των σιδηρουργείων, και τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς. Η συνθήκη υπεγράφη στο Παρίσι στις 18 Απριλίου 1951 και τέθηκε σε ισχύ στις 25 Ιουλίου 1952. Οι έξι χώρες που ιδρύουν την 'Ε.Κ.Α.Χ' είναι : ΒΕΛΓΙΟ-ΔΥΤΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ-ΟΛΛΑΝΔΙΑ-ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ- ΓΑΛΛΙΑ -ΙΤΑΛΙΑ. Για να επιτευχθούν οι στόχοι, η συνθήκη προέβλεπε τη θέσπιση κανόνων, τη δημιουργία θεσμών και ανώτατων αρχών. Οι ιδρυτές της Ε.Κ.Α.Χ είχαν το όραμα μιας 'ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ' και γι' αυτό θεώρησαν τη δημιουργία αυτής της κοινότητας σαν πείραμα. Η Ε.Κ.Α.Χ είχε περιορισμένη διάρκεια η οποία ορίστηκε να έχει λήξει έως της 23 Ιουλίου 2002. Άλλη μια προσπάθεια είναι η συνθήκη ίδρυσης της 'ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ'(Ε.Κ.Α.Ε) ή πιο γνωστή σαν 'ΕΥΡΑΤΟΜ', η οποία υπεγράφη στη Ρώμη στις 25 Μαρτίου 1957 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η

Ιανουαρίου 1958. Σκοπός της ήταν η δημιουργία μιας κοινής αγοράς πυρηνικών υλικών και εφοδίων, η κατάρτιση μιας κοινής πυρηνικής νομοθεσίας και η θέσπιση κοινών κανόνων ασφαλείας και υγιεινής. Ο συντονισμός των ερευνητικών προγραμμάτων των κρατών-μελών και η λειτουργία ενός Κοινού Κέντρου Ερευνών, αποτελούσε το κύριο στοιχείο της συνθήκης γιατί θα ανέπτυξε τη τεχνολογία και θα είχαμε παραγωγή πυρηνικής ενέργειας στην Ευρώπη. Στη συνθήκη αυτή συμμετείχαν τα έξι αρχικά κράτη-μέλη. Επιπλέον, την ίδια χρονική περίοδο, δηλαδή στις 25 Μαρτίου 1957 στη Ρώμη τα έξι κράτη-μέλη υπέγραψαν τη συνθήκη ίδρυσης της ‘ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ’ (Ε.Ο.Κ), η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1958. Η συνθήκη αυτή είναι γνωστή και ως ‘Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ’. Οι αρμοδιότητες της περιορίζονταν στο να ορίζει στόχους και να δίνει ορισμένες κατευθύνσεις για τη πολιτική που θα ακολουθούσαν τα κράτη-μέλη στα πεδία οικονομικής δραστηριότητας. Ήταν η πρώτη πλήρης τελωνειακή ένωση και ο ‘πρώτος πυλώνας’ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Κοινότητα έχει ως αποστολή με τη δημιουργία κοινής αγοράς και με τη προοδευτική σύγκλιση των πολιτικών των κρατών μελών, να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, τη σταθερή και διαρκή ανάπτυξη, την αυξημένη σταθερότητα, την ταχεία άνοδο του βιοτικού επιπέδου και τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών της. Η κοινή αγορά βασίζεται στις γνωστές τέσσερις ελευθερίες: ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των υπηρεσιών, των εμπορευμάτων και των κεφαλαίων. Η συνθήκη για την Ε.Ο.Κ θεσπίζει ενιαίο οικονομικό χώρο, με τον οποίο εισάγεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων και θέτει τις βάσεις της σύγκλισης των συνθηκών που διέπουν την εμπορία των προϊόντων και των υπηρεσιών. Η υλοποίηση της κοινής αγοράς θα πραγματοποιηθεί προοδευτικά κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου δώδεκα ετών. Δεδομένου ότι η κοινή αγορά βασίζεται στην αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού, η συνθήκη απαγορεύει τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων,

καθώς και τις κρατικές ενισχύσεις που είναι πιθανόν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών και οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς. Όπως αναφέρθηκε, η συνθήκη για την Ε.Ο.Κ καταργεί τους τελωνειακούς δασμούς μεταξύ των κρατών και θεσπίζει κοινό εξωτερικό δασμολόγιο. Είναι ένα είδος εξωτερικών συνόρων έναντι των προϊόντων των τρίτων χωρών, το οποίο αντικαθιστά τους προηγούμενους δασμούς που εφάρμοζαν τα διάφορα κράτη. Ορισμένες πολιτικές προβλέπονται ρητά στη συνθήκη, όπως η κοινή γεωργική πολιτική, η κοινή εμπορική πολιτική και η πολιτική μεταφορών. Η ανάπτυξη αυτών των πολιτικών συνοδεύτηκε από τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, στόχος του οποίου είναι η βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης των εργαζομένων και η ανύψωση του βιοτικού τους επιπέδου, καθώς και από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων η οποία έχει ως αποστολή να συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της Κοινότητας με τη δημιουργία νέων πόρων. Η συνθήκη για την Ε.Ο.Κ θεσπίζει θεσμικά όργανα και μηχανισμούς λήψης αποφάσεων που καθιστούν δυνατή την έκφραση τόσο των εθνικών όσο και των κοινοτικών συμφερόντων. Η θεσμική ισορροπία στηρίζεται σε ένα «τρίγωνο» που αποτελείται από το Συμβούλιο, την Επιτροπή και το Κοινοβούλιο, τα οποία καλούνται να συνεργαστούν. Το Συμβούλιο θεσπίζει τους κανόνες, η Επιτροπή καταρτίζει προτάσεις και το Κοινοβούλιο έχει συμβουλευτικό ρόλο. Επίσης, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων συμμετέχει η Ευρωπαϊκή Κοινωνική και Οικονομική Επιτροπή, έχοντας καθαρά συμβουλευτικό ρόλο. Η Επιτροπή, συλλογικό σώμα ανεξάρτητο από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών, οι οποίες την διορίζουν με κοινή συμφωνία, εκπροσωπεί το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον και έχει αποκλειστικό δικαίωμα ανάληψης νομοθετικών πρωτοβουλιών. Προς το σκοπό αυτό, διαθέτει ευρύ φάσμα μέσων για να ελέγχει τα κράτη-μέλη και τις επιχειρήσεις. Για την υλοποίηση των κοινών πολιτικών στο πλαίσιο της αποστολής της, η Επιτροπή διαθέτει εκτελεστική εξουσία. Το Συμβούλιο

Υπουργών, το οποίο απαρτίζεται από αντιπροσώπους των κυβερνήσεων των κρατών-μελών, διαθέτει ουσιαστικές αρμοδιότητες λήψης αποφάσεων.

Το 1967 τα θεσμικά όργανα των παραπάνω τριών κοινοτήτων συγχωνεύονται και δημιουργείται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τον Ιουνίου του 1979 γίνονται οι πρώτες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με άμεση καθολική ψηφοφορία, δημιουργώντας μια ισορροπία των θεσμών της Ε.Ο.Κ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαθέτει σημαντικές εξουσίες λήψεως αποφάσεων και ελέγχου, διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο αντιπροσωπεύοντας λαούς και αποτελεί τη δημοκρατική πτυχή του Ευρωπαϊκού σχεδίου. Έτσι κάθε 5 χρόνια εκλέγονται με καθολική και άμεση ψηφοφορία Ευρωβουλευτές, που προέρχονται από τα κοινοβούλια των κρατών που είναι μέλη της Ε.Ο.Κ. Ο χώρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι το Στρασβούργο. Το 1988 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επιβεβαιώνει το στόχο δημιουργίας μιας Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε). Έτσι μια επιτροπή εμπειρογνομόνων, υπό τη προεδρία του JACQUES DELORS, προέδρου τότε της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εξετάζει τους τρόπους επίτευξης της Ο.Ν.Ε. Η έκθεση αυτής της επιτροπής προτείνει μετάβαση στη νομισματική ένωση σε τρία στάδια. Ξεκινάει από το 1990 και ολοκληρώνεται το 1999. Παραπάνω αναφέρθηκαν οι τέσσερις ελευθερίες μία εκ των οποίων είναι η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Ένα από τα σημαντικότερα βήματα για να διευκολυνθεί η κυκλοφορία των πολιτών έγινε το 1985, όταν οι κυβερνήσεις του Βελγίου, της Γαλλίας, της Γερμανίας, του Λουξεμβούργου, Ολλανδία και Ιταλία υπέγραψαν συμφωνία στην κωμόπολη του Λουξεμβούργου Σένγκεν. Με αυτή τη συμφωνία δημιουργήθηκε το σύστημα πληροφόρησης Σένγκεν (*SIS*.) Πρόκειται για μια σύνθετη βάση δεδομένων που παρέχει στις αστυνομικές και δικαστικές αρχές τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν πληροφορίες για άτομα, για τα οποία έχει εκδοθεί ένταλμα σύλληψης ή αίτηση έκδοσης. Έτσι καταργήθηκαν όλοι οι έλεγχοι προσώπων, ανεξαρτήτως εθνικότητας, στα κοινά σύνορά τους, εναρμονίστηκαν οι έλεγχοι στα εξωτερικά σύνορά τους με κράτη μη μέλη και

θεσπίστηκε μια κοινή πολιτική για τη χορήγηση θεωρήσεων εισόδου (βίζα). Με τον τρόπο αυτό δημιούργησαν ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, που έγινε γνωστός ως χώρος Σένγκεν. Στο τέλος του 2007, όλα τα κράτη μέλη ανήκαν στον χώρο Σένγκεν, εκτός της Βουλγαρίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας, της Κύπρου και της Ρουμανίας.

1.2 Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε)

Το 1989 αρχίζουν οι διαπραγματεύσεις για την υπογραφή της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, γνωστή και ως η ‘ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ’. Υπογράφεται στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και τίθεται σε ισχύ την 1^η Νοεμβρίου 1993. Η συνθήκη αυτή θεσπίζει νέες μορφές συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών και βασίζεται στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες Ε.Κ.Α.Χ, ΕΥΡΑΤΟΜ και Ε.Ο.Κ. Προωθεί μια σταθερή οικονομία και επιβεβαιώνει τη ταυτότητα της στη διεθνή σκηνή. Θεωρείται η ισχυρότερη ένωση κρατών μέχρι και σήμερα στη παγκόσμια ιστορία σε πολιτικό, κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο. Τον Ιούνιο του 1997 στο Άμστερνταμ, οι αρχηγοί των κρατών-μελών αναθεώρησαν τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση καθιερώνοντας την ως μια πιο δημοκρατική Ευρώπη. Οι υποστηρικτές της δηλώνουν ότι η ανάπτυξη της εξασφαλίζει την ειρήνη, τη δημοκρατία και την ευημερία στα κράτη-μέλη της, καθώς και μεταξύ αυτών και του λοιπού κόσμου. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται μέσω ενός μεγάλου αριθμού κοινών πολιτικών οι οποίες εδραιώνουν κοινά συμφέροντα και προάγουν την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών. Οι κοινές πολιτικές βρίσκονται σε συνεχή εξέλιξη από τις συνεχείς τροποποιήσεις των κοινοτικών νόμων και από τις συνεχείς μεταρρυθμίσεις. Η συνεργασία με τις γειτονικές περιοχές της: τα Βαλκάνια, τη βόρειο Αφρική, τον Καύκασο και τη Μέση Ανατολή είναι απαραίτητη και η προστασία των στρατιωτικών και στρατηγικών της συμφερόντων σε συνεργασία με τους συμμάχους της, ιδίως το ΝΑΤΟ(αρμόδιο για τη εδαφική υπεράσπιση της Ευρώπης), αναπτύσσουν μια κοινή ευρωπαϊκή πολιτική ασφάλειας και άμυνας. Η εξωτερική πολιτική και η προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών της είναι τα κύρια μελήματα της.

Αποδεικνύεται ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια ιδιότυπη υπερεθνική και διακυβερνητική ένωση, βασίζεται στις αρχές του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας .Δεν είναι ένα νέο κράτος που αντικαθιστά υφιστάμενα κράτη, το κάθε κράτος διατηρεί την ανεξαρτησία του και παραμένει κυρίαρχα στο έδαφος του. Η Ε.Ε δεν μπορεί να συγκριθεί με άλλους διεθνείς οργανισμούς, τα κράτη-μέλη της παραχωρούν κυριαρχία σε κοινά όργανα τα οποία αντιπροσωπεύουν τα συμφέροντα της. Κάποια από τα σημαντικότερα όργανα και οργανισμοί της είναι: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή που έχει έδρα στις Βρυξέλλες (ΒΕΛΓΙΟ) και το συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εκπροσωπεί τις εθνικές κυβερνήσεις). Στο Στρασβούργο (ΓΑΛΛΙΑ) έχει την έδρα του το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρώπης και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στο Λουξεμβούργο είναι η έδρα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, της Γραμματείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Τέλος, στη Φρανκφούρτη (ΓΕΡΜΑΝΙΑ) είναι η έδρα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και στη Χάγη η έδρα της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας. Πρωτεύουσα της Ε.Ε είναι οι Βρυξέλλες, οι επίσημες γλώσσες της είναι 23 και τα κράτη-μέλη της 27.Τα σύμβολα της είναι η Ευρωπαϊκή σημαία που περιλαμβάνει 12 αστέρια σε κύκλο που συμβολίζουν τα ιδανικά της ενότητας, της αλληλεγγύης και της αρμονίας μεταξύ των κρατών-μελών και ο ευρωπαϊκός ύμνος, που είναι μια μελωδία που προέρχεται από την Ενάτη Συμφωνία του Μπετόβεν. Σαν ημέρα της Ευρώπης έχει καθιερωθεί η 9^η Μαΐου επειδή αυτή την ημερομηνία το 1950 παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά από τον Robert Schuman οι ιδέες πάνω στις οποίες βασίστηκε η σημερινή Ε.Ε. Το έμβλημα της Ε.Ε είναι “ενωμένοι στη πολυμορφία”.

Όπως αναφέραμε παραπάνω η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από 27 κράτη-μέλη. Με βάση τη χρονολογία ένταξής τους θα τα παραθέσουμε παρακάτω. Τον Ιουλίου του 1952 έξι ιδρυτικά μέλη διαμόρφωσαν την Ε.Κ.Α.Χ, αυτά ήταν το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία. Το 1973 εισήχθησαν η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το 1981 η

Ελλάδα και το 1986 η Πορτογαλία και η Ισπανία. Το 1995 άλλες τρεις χώρες εντάσσονται, η Αυστρία, η Φιλανδία και η Σουηδία. Το 2004 πραγματοποιείται η μεγαλύτερη διεύρυνση στην ιστορία της Ε.Ε. Οι νέες χώρες είναι η Κύπρος, η Τσεχία, η Σλοβακία, η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Μάλτα και η Σλοβενία. Τέλος το 2007 εισήχθησαν η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Οι επόμενες χώρες που έχουν κάνει αίτηση προσχώρησης είναι η Κροατία, η Τουρκία και η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Επιπλέον, οι βαλκανικές χώρες της Αλβανίας, της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, του Μαυροβουνίου και της Σερβίας αναγνωρίζονται επίσημα ως πιθανοί υποψήφιοι.

Έτος	Ιστορία της Διεύρυνσης	Σύνολο
1952	Βέλγιο- Γαλλία-Γερμανία Ιταλία-Λουξεμβούργο-Ολλανδία	6
1973	Δανία -Ιρλανδία -Ηνωμένο Βασίλειο	9
1981	Ελλάδα	10
1986	Πορτογαλία -Ισπανία	12
1995	Αυστρία -Φινλανδία -Σουηδία	15
2004	Κύπρος-Τσεχία-Σλοβακία- Εσθονία Λετονία-Λιθουανία-Πολωνία Ουγγαρία -Μάλτα -Σλοβενία	25
2007	Βουλγαρία -Ρουμανία	27

Η μεγαλύτερη διεύρυνση στην ιστορία της Ε.Ε πραγματοποιήθηκε στη διάσκεψη Κορυφής των ηγετών των κρατών-μελών στην Αθήνα το 2004 όπως αναφέραμε παραπάνω. Η διεύρυνση αυτή θέτει νέες βάσεις για τη μελλοντική εξέλιξη του οργανισμού και ανοίγει νέους ορίζοντες διακρατικής συνεργασίας όχι μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η

διεύρυνση αυτή θα συμπεριλάβει ένα μεγάλο αριθμό κρατών με διαφορετικά μεγέθη τόσο γεωγραφικά όσο και οικονομικά. Η κίνηση της Ε.Ε να συμπεριλάβει ένα κράτος από τα Βαλκάνια (Σλοβενία 2004) χαρακτηρίζεται ουσιαστική. Αποδεικνύει το ενδιαφέρον της να τερματίσει το πόλεμο και τις διενέξεις στη περιοχή και να δώσει το μήνυμα στις άλλες χώρες των Βαλκανίων ότι είναι ικανές να ικανοποιήσουν τα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια της Ε.Ε, με σκοπό να ενταχθούν σε αυτήν(όπως και έγινε το 2007 με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία). Η Ευρωπαϊκή Ένωση σκοπεύει να καταλύσει τη διαχωριστική γραμμή που χωρίζει τα Βαλκάνια με την υπόλοιπη Ευρώπη, έτσι με τη διεύρυνση προς τα δυτικά και ανατολικά Βαλκάνια η χερσόνησος αρχίζει να εντάσσεται στη διεθνή σκηνή. Η χώρα μας, ούσα η μοναδική χώρα των Βαλκανίων με υψηλό επίπεδο διαβίωσης και ενισχυμένη οικονομία, αναμένεται να πρωτοστατήσει στην ανάπτυξη οικονομικών, εμπορικών και επιχειρηματικών επαφών με τις χώρες. Με την ένταξη της Μάλτας και της Κύπρου (2004) η Μεσογειακή πολιτική της Ε.Ε σηματοδοτήθηκε. Η ενσωμάτωση της Κύπρου ενισχύει το κλίμα ασφάλειας και σταθερότητας στο νησί αλλά και σε ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο και αποτελεί την επιβράβευση του δικαίου και της ηθικής. Καθώς η Ε.Ε διευρύνθηκε με την ένταξη αρχικά 25 και στη συνέχεια 27 χωρών, τα κράτη-μέλη προετοίμασαν ένα νέο πλαίσιο συνθήκης για να διασφαλίσουν ότι η διευρυμένη Ένωση θα ήταν ικανή να λειτουργήσει αποτελεσματικά και με δημοκρατικό τρόπο. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, έγινε σαφές ότι πολλοί Ευρωπαίοι είχαν κάποιες ανησυχίες για τα τελικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακόμα και για την ταυτότητά της. Για να ενταχθεί μια χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να τηρήσει κάποιους οικονομικούς και πολιτικούς όρους. Οι όροι αυτοί είναι γνωστοί ως **“τα κριτήρια της Κοπεγχάγης”** και είναι οι παρακάτω:

1. Να έχει σταθερό δημοκρατικό καθεστώς με σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και τη προστασία των μειονοτήτων.
2. Να έχει οικονομία αγοράς που να λειτουργεί.

3. Να υιοθετήσει τους κοινούς κανόνες και τα κοινά πρότυπα και πολιτικές που συνθέτουν το δίκαιο της Ε.Ε.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις πραγματοποιούνται ανάμεσα στην εκάστοτε υποψήφια χώρα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία εκπροσωπεί την Ε.Ε. Όταν ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις, η έγκριση για την προσχώρηση μιας νέας χώρας στην Ε.Ε πρέπει να είναι ομόφωνη από τα ήδη υπάρχοντα κράτη-μέλη που συνέρχονται στο Συμβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να δώσει τη συγκατάθεσή του με θετική ψήφο από την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του. Όλες οι συνθήκες προσχώρησης πρέπει να επικυρωθούν από τα κράτη-μέλη και τα υποψήφια κράτη-μέλη σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες του εκάστοτε κράτους. Τα οφέλη της διεύρυνσης στις χώρες είναι πολιτικά, οικονομικά και πολιτιστικά και μερικά από αυτά είναι:

1. Η επέκταση της ζώνης ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ευρώπη ενισχύει την ασφάλεια όλων των λαών.

2. Η προσθήκη νέων πολιτών από χώρες με ταχέως αναπτυσσόμενη οικονομία στην αγορά της Ε.Ε, σχηματίζει μια Ενωμένη Ευρώπη που τονώνει την οικονομική ανάπτυξη και δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, τόσο στα νέα μέλη όσο και στα παλαιά.

3. Βελτιώνεται η ποιότητα ζωής των πολιτών στο σύνολο της Ευρώπης, δεδομένου ότι τα νέα κράτη-μέλη υιοθετούν τις πολιτικές της Ε.Ε (προστασία περιβάλλοντος, εγκληματικότητα, ναρκωτικά, λαθρομετανάστες).

4. Η άφιξη νέων κρατών-μελών εμπλουτίζει την Ε.Ε αυξάνοντας την πολιτική πολυμορφία και την ανταλλαγή ιδεών.

5. Η διεύρυνση ενισχύει το ρόλο της Ένωσης στο διεθνή χώρο (εξωτερική πολιτική).

Σήμερα μέσα σ' έναν όλο και περισσότερο αλληλένδετο και συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο, η Ευρώπη βρίσκεται μπροστά σε νέες προκλήσεις, παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, δημογραφικές μεταβολές, αλλαγή του

κλίματος, ενεργειακός εφοδιασμός, νέες απειλές για την ασφάλεια. Πρόκειται για προβλήματα μείζονος σημασίας τα οποία καλείται να επιλύσει η Ευρώπη του 21^{ου} αιώνα. Οι χώρες μέλη δεν μπορούν πλέον να αντιμετωπίζουν μόνες τους τα νέα αυτά προβλήματα που δεν γνωρίζουν σύνορα, και μόνο ενώνοντας τις δυνάμεις τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα μπορούσαν να δράσουν αποτελεσματικά και να δώσουν ικανοποιητική απάντηση στις ανησυχίες των πολιτών τους. Η Ευρώπη για να μπορέσει να αντιμετωπίσει όλες αυτές τις προκλήσεις θα πρέπει να εκσυγχρονιστεί, θα πρέπει να διαθέτει αποτελεσματικά μέσα κατάλληλα, όχι μόνο για τη λειτουργία μιας Ένωσης 27 μελών αλλά και για τις ραγδαίες εξελίξεις του σημερινού κόσμου. Συνεπώς, θα πρέπει να αναπροσαρμοστούν οι κανόνες που ρυθμίζουν τη συμβίωσή μας σε έναν κοινό χώρο. Αυτό ακριβώς είναι το αντικείμενο της συνθήκης που υπεγράφη στη Λισσαβόνα στις 13 Δεκεμβρίου 2007. Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων συνεκτιμώντας τις πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές εξελίξεις και συγχρόνως επιδιώκοντας να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες των Ευρωπαίων, κατέληξαν σε συμφωνία σχετικά με τους νέους κανόνες που πρέπει να διέπουν τη μελλοντική δράση της Ένωσης. Έτσι, χάρη στη Συνθήκη της Λισσαβόνας, τα ευρωπαϊκά όργανα μπορούν να αναμορφώσουν τις μεθόδους λειτουργίας τους και η Ένωση να γίνει πιο δημοκρατική και να αναδεικνύει περισσότερο τις αξίες τις οποίες στηρίζει. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, χωρίς όμως να τις υποκαθιστά. Εφοδιάζει την Ένωση με το νομικό πλαίσιο και τα μέσα που της είναι απαραίτητα για να αντιμετωπίσει τις μελλοντικές προκλήσεις και να ικανοποιήσει τις προσδοκίες των πολιτών. Η Συνθήκη άρχισε να ισχύει από την 1η Δεκεμβρίου 2009, δημιουργώντας μια δημοκρατικότερη και διαφανέστερη Ευρώπη με ενισχυμένο τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων, με περισσότερες ευκαιρίες στους πολίτες να εκφράζουν τις απόψεις τους. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο εκλέγεται απευθείας από τους πολίτες της Ε.Ε αποκτά

νέες σημαντικές εξουσίες όσον αφορά τη νομοθεσία και τον προϋπολογισμό της Ε.Ε αλλά και τις διεθνείς συμφωνίες. Τα εθνικά κοινοβούλια έχουν περισσότερες ευκαιρίες να συμμετέχουν στις εργασίες της Ε.Ε, κυρίως χάρη σε έναν νέο μηχανισμό που θα διασφαλίζει ότι η Ένωση ενεργεί μόνο στις περιπτώσεις που μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα σε επίπεδο Ε.Ε. Σε συνδυασμό με τον ενισχυμένο ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το γεγονός αυτό θα προωθήσει τη δημοκρατία και τη νομιμότητα κατά τη λειτουργία της Ένωσης. Η σχέση μεταξύ κρατών-μελών και Ευρωπαϊκής Ένωσης καθίσταται σαφέστερη χάρη στην ξεκάθαρη κατανομή των αρμοδιοτήτων. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας καθιερώνει το αξίωμα του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο οποίος εκλέγεται για δύομισή χρόνια, εισάγει άμεση σχέση μεταξύ της εκλογής του Προέδρου της Επιτροπής και των αποτελεσμάτων των ευρωεκλογών, προβλέπει νέες ρυθμίσεις για τη μελλοντική σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και διατυπώνει σαφέστερους κανόνες ενισχυμένης συνεργασίας καθώς και δημοσιονομικές διατάξεις. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας δίνει στην Ε.Ε περισσότερες δυνατότητες να δραστηριοποιείται σε διάφορους τομείς πολιτικής μείζονος προτεραιότητας για τη σημερινή Ένωση και τους πολίτες της. Πρόκειται ειδικότερα για τους τομείς της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, όπως για παράδειγμα, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας ή του εγκλήματος. Σε κάποιο βαθμό αφορά και άλλους τομείς, όπως η ενέργεια, η δημόσια υγεία, η πολιτική προστασία, η αλλαγή του κλίματος, η εδαφική συνοχή, το εμπόριο, η ανθρωπιστική βοήθεια, ο αθλητισμός, ο τουρισμός και η διοικητική συνεργασία. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας καθορίζει λεπτομερώς και στηρίζει τις αξίες και τους στόχους της Ένωσης, που χρησιμεύουν ως σημείο αναφοράς για τους Ευρωπαίους πολίτες και καταδεικνύουν τι έχει να προσφέρει η Ευρώπη στους εταίρους της παγκοσμίως. Η Συνθήκη εγγυάται τις ελευθερίες και τις αρχές που καθορίζονται στο Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων και καθιστά νομικά δεσμευτικές τις διατάξεις του εν λόγω Χάρτη σχετικά με τα αστικά, τα πολιτικά,

τα οικονομικά και τα κοινωνικά δικαιώματα. Ακόμα διατηρεί και ενισχύει την πολιτική, οικονομική και κοινωνική ελευθερία των Ευρωπαίων πολιτών. Η παρουσία της Ευρώπης στην παγκόσμια σκηνή θα εξασφαλιστεί με τη συνένωση των μέσων εξωτερικής πολιτικής της Ευρώπης, τόσο στο στάδιο της χάραξης όσο και της υιοθέτησης νέων πολιτικών. Με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας η Ευρώπη αποκτά ισχυρή φωνή που θα γίνεται αισθητή από τους εταίρους της παγκοσμίως. Επίσης, η Συνθήκη αξιοποιεί στο έπακρο τις οικονομικές, ανθρωπιστικές, πολιτικές και διπλωματικές δυνάμεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε να προωθηθούν τα συμφέροντα και οι αξίες της σε παγκόσμια κλίμακα, ενώ ταυτόχρονα να διασφαλίζονται τα ιδιαίτερα συμφέροντα των κρατών-μελών στον τομέα των εξωτερικών υποθέσεων. Η πρόοδος στην ευρωπαϊκή πολιτική ασφάλειας και άμυνας δεν θα θίξει τις ειδικές ρυθμίσεις σχετικά με τη λήψη αποφάσεων, αλλά ταυτόχρονα θα προετοιμάσει το έδαφος για ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ μιας μικρότερης ομάδας κρατών-μελών.

Σαν συμπέρασμα προκύπτει ότι ύστερα από μισό αιώνα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είναι σαφές ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση ως σύνολο είναι ισχυρότερη από το άθροισμα των κρατών-μελών της. Έχει μεγαλύτερη οικονομική, κοινωνική, τεχνολογική, εμπορική και πολιτική βαρύτητα σε σχέση με τα κράτη-μέλη της εάν αυτά λειτουργούσαν ανεξάρτητα. Η Ε.Ε είναι η ισχυρότερη εμπορική δύναμη στο κόσμο και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στις διεθνείς διαπραγματεύσεις, όπως για παράδειγμα στο Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) που αποτελείται από 149 χώρες-μέλη, καθώς και την εφαρμογή του πρωτοκόλλου του Κιότο για την ατμοσφαιρική ρύπανση και τις κλιματικές αλλαγές. Ακόμα παίρνει θέση σε θέματα που επηρεάζουν απλούς ανθρώπους, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η ασφάλεια των τροφίμων και επιθυμεί να προωθήσει ανθρωπιστικές και προοδευτικές αξίες και να διασφαλίσει ότι η ανθρωπότητα θα επωφεληθεί και δεν θα ζημιωθεί από τις παγκόσμιες αλλαγές. Οι ανάγκες των λαών δεν είναι

δυνατό να ικανοποιηθούν μόνο από τις δυνάμεις της αγοράς ή από τη μονομερή δράση μιας χώρας. Η Ε.Ε εκφράζει μια ανθρωπιστική θεώρηση και ένα κοινωνικό πρότυπο που υποστηρίζονται από τη μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών της. Οι Ευρωπαίοι διαφυλάσσουν την πλούσια κληρονομιά αξιών που κατέχουν, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, η κοινωνική αλληλεγγύη, η ελευθερία της επιχειρηματικής δραστηριότητας, ο σεβασμός της πολιτισμικής, γλωσσικής και θρησκευτικής πολυμορφίας και η αρμονική συνύπαρξη ανάμεσα στην παράδοση και την πρόοδο. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε, που διακηρύχτηκε στη Νίκαια το Δεκέμβριο του 2000, διατυπώνει όλα τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται σήμερα από τα κράτη-μέλη της Ε.Ε και τους πολίτες τους. Αυτές οι αξίες μπορούν να δημιουργήσουν ένα αίσθημα συγγένειας ανάμεσα στους Ευρωπαίους. Ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον 21^ο πρώτο αιώνα είναι να παράσχει ειρήνη, ευημερία, σταθερότητα και να σταματήσει τις διχόνοιες στην ήπειρο και να διασφαλίσει την ασφαλή διαβίωση των πολιτών της. Η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος επιβάλλουν στενή συνεργασία των αστυνομικών υπηρεσιών όλων των κρατών της Ε.Ε. Για να γίνει η Ευρώπη μια περιοχή ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης όπου όλοι θα έχουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη και θα είναι ίσοι απέναντι στο νόμο, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να συνεργαστούν στενά. Όργανα όπως η Europol, η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία και η Eurojust, που προάγουν τη συνεργασία ανάμεσα σε ενάγοντες, δικαστές και αστυνομικούς από διαφορετικές χώρες της Ε.Ε, μπορούν επίσης να διαδραματίσουν έναν ενεργό και αποτελεσματικό ρόλο. Για να έρθει η Ευρωπαϊκή Ένωση πιο κοντά στους πολίτες της, η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε τη θέση του Διαμεσολαβητή. Ο Διαμεσολαβητής εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και διατηρεί το αξίωμα αυτό καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του Κοινοβουλίου. Ρόλος του είναι να εξετάζει τις καταγγελίες σε βάρος των οργάνων και των οργανισμών της Ε.Ε. Καταγγελίες μπορούν να υποβάλλουν όλοι οι Ευρωπαίοι πολίτες και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ζει ή έχει

την έδρα του σε ένα από τα κράτη μέλη. Ο διαμεσολαβητής προσπαθεί να επιτύχει φιλικό διακανονισμό ανάμεσα στον καταγγέλλοντα και το αντίστοιχο κοινοτικό όργανο ή οργανισμό. Η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης επηρεάζει ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο, η οποία αποτελεί κομμάτι ενός κόσμου που μεταβάλλεται με ταχύτατους ρυθμούς και αναζητά μια νέα σταθερότητα. Η Ευρώπη επηρεάζεται από γεγονότα που συμβαίνουν σε άλλες ηπείρους, είτε πρόκειται για τις σχέσεις της με τον ισλαμικό κόσμο, για τις ασθένειες ή την πείνα στην Αφρική, για τη δυναμική οικονομική ανάπτυξη στην Ασία ή για τη μετεγκατάσταση βιομηχανιών και θέσεων εργασίας σε όλο τον κόσμο. Η Ευρώπη πρέπει μεν να δώσει έμφαση στην ανάπτυξή της, αλλά ταυτόχρονα να συμμετάσχει στην παγκοσμιοποίηση. Τα όργανα της Ε.Ε έχουν αποδείξει την αξία τους, αλλά θα πρέπει να προσαρμοστούν για να αντιμετωπίσουν τη διεύρυνση της Ένωσης και τα αυξημένα καθήκοντά της. Όσο περισσότερα είναι τα κράτη-μέλη, τόσο μεγαλύτερες είναι οι δυνάμεις που την απειλούν. Οποιαδήποτε οριστική αλλαγή του σημερινού συστήματος πρέπει να διασφαλίζει την πολυμορφία και να σέβεται τις διαφορές που αποτελούν τα πολυτιμότερα περιουσιακά στοιχεία των ευρωπαϊκών εθνών. Το μόνο σύστημα που μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά είναι ένα πολιτικό και νομικό σύστημα που θα βασίζεται στη λήψη αποφάσεων με πλειοψηφία και θα ελέγχεται από εσωτερικούς μηχανισμούς ελέγχου.

1.3 Οικονομική Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε)

Από την αρχαιότητα το κοινό νόμισμα αποτελούσε κορύφωση κάθε προσπάθειας για να επιβεβαιωθεί η ενότητα κάποιων φυλετικών, θρησκευτικών, εθνικών ή πολιτικών χαρακτηριστικών. Η επιβίωση, ωστόσο, του κοινού νομίσματος βασιζόταν στην ισχύ της πολιτικής, της οικονομικής και της στρατιωτικής ενότητας. Το χρήμα κατέστη μέσο επικοινωνίας ανάμεσα σε λαούς από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές και διαφορετικούς πολιτισμούς, κίνητρο και μέτρο της οικονομικής επιτυχίας αλλά και όπλο οικονομικής και πολιτικής επικράτησης. Το εμπόριο στο εσωτερικό των διάφορων πόλεων της

αρχαιότητας αποτέλεσε ζωτικής σημασίας κινητήρια δύναμη για τη γέννηση του νομίσματος. Οι προσπάθειες του παρελθόντος δημιουργίας νομισματικών ενώσεων έχουν καταδείξει τις δυσκολίες και τις αποτυχίες οι οποίες προκύπτουν όταν κάθε κράτος-μέλος επιδιώκει να ικανοποιήσει τα συμφέροντά του, εις βάρος του κοινού καλού της ένωσης. Στα τέλη της δεκαετίας του 1980 η αγορά κάθε κράτους-μέλους ήρθε κοντά με τις γειτονικές της διαμορφώνοντας αυτό που τελικά θα ονομαζόταν Ευρωπαϊκή Κοινή Αγορά. Το διεθνές εμπόριο στην Κοινή Αγορά δυσχεραινόταν από το ρίσκο των συναλλαγματικών ισοτιμιών και τα αυξημένα κόστη των συναλλαγών που αυτό συνεπαγόταν. Η δημιουργία ενός κοινού νομίσματος για την Κοινή Αγορά φαινόταν μια λογική λύση και έτσι η ιδέα επανήλθε στο προσκήνιο. Τον Ιούνιο του 1988 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επιβεβαίωσε το στόχο δημιουργίας μιας Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και ανέθεσε σε αρμόδια επιτροπή υπό τη προεδρία του JACQUES DELORS τη σταδιακή υλοποίηση του στόχου. Η ένωση αυτή επιτυγχάνεται σε τρία στάδια (1990-1999). Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Νομισματική Ένωση είναι μια συμφωνία ανάμεσα στα συμμετέχοντα Ευρωπαϊκά έθνη να μοιράζονται ένα κοινό νόμισμα, το ευρώ και μια κοινή οικονομική πολιτική με προκαθορισμένους όρους δημοσιονομικής ευθύνης.

Πρόδρομος της Ο.Ν.Ε ήταν το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (Ε.Ν.Σ) που τέθηκε σε ισχύ το Μάρτιο του 1979. Η απόφαση πάρθηκε από τα κράτη-μέλη με σκοπό να αποτρέψει τις διακυμάνσεις των τιμών του συναλλάγματος μεταξύ των ευρωπαϊκών νομισμάτων. Οι διακυμάνσεις αυτές προέκυψαν όταν το 1971 οι Η.Π.Α αποφάσισαν να καταργήσουν το σταθερό δεσμό ανάμεσα στο δολάριο και τη τιμή του χρυσού. Αυτό συνέβη γιατί αμέσως μετά από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο τα περισσότερα νομίσματα του βιομηχανοποιημένου κόσμου ήταν στενά συνδεδεμένα με το δολάριο με τον λεγόμενο «κανόνα του χρυσού». Αυτό έθεσε τέρμα στο σύστημα σταθερών ισοτιμιών. Το Ε.Ν.Σ έχει τρία βασικά χαρακτηριστικά:

1. Ένα νόμισμα αναφοράς που ονομαζόταν Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ECU). Αυτή η τιμή αναφοράς ορίστηκε σε ένα συγκεντρωτικό καλάθι όλων των συμμετεχόντων νομισμάτων, το οποίο ονομάστηκε και σταθμίστηκε ανάλογα με το μέγεθος των οικονομιών των κρατών-μελών.
2. Ένα μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι). Κάθε νόμισμα είχε μια συναλλαγματική ισοτιμία που συσχετιζόταν με το E.C.U.
3. Ένα πιστωτικό μηχανισμό (κάθε χώρα μετέφερε το 20% του συναλλάγματος της και των αποθεμάτων της σε χρυσό σε ένα κοινό ταμείο).

Η ιστορία του Ε.Ν.Σ υπήρξε περιπετειώδης, έτσι οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών αποφάσισαν να ξεκινήσουν εκ νέου την εκστρατεία για μια πλήρη νομισματική ένωση και την εισαγωγή ενός ενιαίου νομίσματος. Η μετάβαση προς τη νομισματική ένωση ξεκίνησε από την υπογραφή της συνθήκης του Μάαστριχτ (1992). Η στρατηγική της στηρίχτηκε σε δύο αρχές :

1. Η μετάβαση προς τη νομισματική ένωση θα γινόταν σταδιακά και θα διαρκούσε πολλά χρόνια.
2. Η ένταξη στην ένωση θα γινόταν με τη προϋπόθεση ότι θα ικανοποιούταν τα κριτήρια σύγκλισης.

Τα “κριτήρια σύγκλισης” ή αλλιώς τα “κριτήρια του Μάαστριχτ” είναι οι προϋποθέσεις που θα πρέπει να ικανοποιούν οι χώρες που επιθυμούν την ένταξη τους στην Ο.Ν.Ε. Αυτά είναι :

Ο ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ : Ο μέσος όρος του πληθωρισμού της χώρας για τους τελευταίους δώδεκα μήνες, δεν πρέπει να υπερβαίνει περισσότερο από 1,5% το μέσο όρο του πληθωρισμού των τριών χωρών-μελών της Ε.Ε, με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη της σταθερότητας των τιμών.

ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ: Το έλλειμμα δεν πρέπει να υπερβαίνει τη τιμή αναφοράς του 3% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π). Ως έλλειμμα νοείται ο καθαρός δανεισμός του δημοσίου τη συγκεκριμένη χρονιά. Συνυπολογίζεται ο δανεισμός των Ο.Τ.Α, των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης , αλλά όχι των Δ.Ε.Κ.Ο.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ: Το δημόσιο χρέος δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του Α.Ε.Π. Συνυπολογίζεται το χρέος των Ο.Τ.Α και των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης.

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ : Το εθνικό νόμισμα πρέπει να συμπληρώσει με επιτυχία δύο χρόνια συμμετοχής στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι).

ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ: Ο μέσος όρος του ονομαστικού μακροπρόθεσμου επιτοκίου για τους τελευταίους 12 μήνες, δεν πρέπει να υπερβαίνει περισσότερο από 2% το μέσο όρο των επιτοκίων των τριών χωρών με τις καλύτερες επιδόσεις, από την άποψη της σταθερότητας των τιμών.

ΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ: Η εθνική νομοθεσία πρέπει να είναι συμβατή με τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω η οικονομική και νομισματική ένωση (Ο.Ν.Ε) θα υλοποιούταν σε τρία βασικά στάδια. Αυτά είναι:

1^ο ΣΤΑΔΙΟ: 1^η ΙΟΥΛΙΟΥ 1990 (01/07/1990 έως 31/12/1993)

- Πλήρης απελευθέρωση των συναλλαγών κεφαλαίου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων). Η κυκλοφορία κεφαλαίου μεταξύ των κρατών-μελών δεν υπόκειται πλέον σε κανέναν περιορισμό. Αυτό σημαίνει ότι μπορούν να γίνουν και να ρευστοποιηθούν επενδύσεις παντού στην Ε.Ε χωρίς να χρειάζεται προηγουμένως έγκριση της κυβέρνησης. Φυσικά οι κυβερνήσεις διατηρούν το δικαίωμα να ελέγχουν και να επιβεβαιώνουν τις κινήσεις, για την αποφυγή φοροδιαφυγής μεγάλης κλίμακας.
- Κατάργηση των συναλλαγματικών ελέγχων.
- Αυξημένη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών.
- Ελεύθερη χρήση του ECU (Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα) πρόδρομος του ΕΥΡΩ.

- Βελτίωση της οικονομικής σύγκλισης.
- Αύξηση των πόρων που αποσκοπούσαν στην εξάλειψη των ανισοτήτων ανάμεσα στις χώρες της Ευρώπης (διαρθρωτικά ταμεία).

Στο στάδιο αυτό, πρόσθετες αρμοδιότητες εκχωρήθηκαν στην Επιτροπή Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών της Ε.Ο.Κ. Είχαν ευθύνη για τη προώθηση του συντονισμού στο τομέα της νομισματικής πολιτικής των κρατών-μελών, με στόχο τη σταθερότητα των τιμών. Στην ουσία η επιτροπή ανέλαβε τις προπαρασκευαστικές εργασίες για το τρίτο στάδιο. Για την υλοποίηση των επόμενων σταδίων ήταν απαραίτητη η αναθεώρηση της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας . Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν στην συνθήκη για τη Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ), η οποία μεταξύ άλλων εισήγαγε το Πρωτόκολλο για το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Σ.Κ.Τ) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Ε.Κ.Τ), το οποίο τέθηκε σε ισχύ την 01/11/1993. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ιδρύθηκε την 1^η Ιουνίου 1998 και έχει έδρα στη Φρανκφούρτη (Γερμανία). Διασφαλίζει ότι τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα και στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών εκτελούνται είτε μέσω δικών της δραστηριοτήτων , είτε μέσω των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών απαρτίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες και των 27 κρατών-μελών της Ε.Ε , συμπεριλαμβάνονται και τα κράτη-μέλη που δεν έχουν υιοθετήσει το ΕΥΡΩ. Διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, την Εκτελεστική Επιτροπή και το Γενικό Συμβούλιο της Ε.Κ.Τ.

2^ο ΣΤΑΔΙΟ:1^η ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1994 .

- Ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (Ε.Ν.Ι) στη Φρανκφούρτη. Αποτέλεσε το προπομπό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και κατήργησε την επιτροπή των Διοικητών. Δεν έφερε καμιά

ευθύνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στην Ε.Ε και δεν είχε καμιά αρμοδιότητα στις αγορές συναλλάγματος . Τα καθήκοντα του Ε.Ν.Ι ήταν να ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών, να συντονίζει τις νομισματικές πολιτικές και να προετοιμάσει την ίδρυση του Ε.Σ.Κ.Τ.

- Απαγόρευση της χορήγησης δανείων από τις κεντρικές τράπεζες στον δημόσιο τομέα.
- Αυξημένος συντονισμός των νομισματικών πολιτικών.
- Ενίσχυση της οικονομικής σύγκλισης.
- Ανεξαρτησία των εθνικών κεντρικών τραπεζών.
- Οδηγίες για να μειωθούν τα δημοσιονομικά ελλείμματα των κρατών-μελών. Οι συστάσεις δόθηκαν από το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας (ECOFIN).
- Προπαρασκευαστικές εργασίες για το τρίτο στάδιο(τις ανέλαβε η Επιτροπή των Διοικητών).

Αντίθετα από τη νομισματική πολιτική, τα κράτη μέλη της Ο.Ν.Ε διατηρούν την τελική ευθύνη της οικονομικής πολιτικής τους. Οφείλουν να δρουν σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές θέμα κοινού ενδιαφέροντος και τις ασκούν έτσι ώστε να συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας. Έτσι, η κοινή οικονομική πολιτική συμπληρώνει την ενιαία νομισματική πολιτική. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου το Δεκεμβρίου 1997 υιοθέτησε ένα ψήφισμα για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών κατά το τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε, το οποίο προσδιορίζει τους κανόνες του ενισχυμένου συντονισμού, τόσο μεταξύ των συμμετεχόντων στο ευρώ κρατών-μελών όσο και μεταξύ των κρατών αυτών που δεν συμμετέχουν ακόμη. Μια απόφαση του Συμβουλίου αποβλέπει στην προοδευτική σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων των κρατών-μελών και γι' αυτό τον σκοπό

συντάσσεται κάθε χρόνο σχέδιο των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών (Γ.Π.Ο.Π) των κρατών-μελών και της Κοινότητας. Με βάση τα συμπεράσματα αυτά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διατυπώνει σύσταση όπου εκτίθενται οι κοινοί στόχοι για τον πληθωρισμό, τα δημόσια οικονομικά, η σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών και η απασχόληση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις σε κάθε κράτος-μέλος, καθώς και τη συνέπεια των οικονομικών πολιτικών σχετικά με τους γενικούς προσανατολισμούς. Η πολυμερής εποπτεία αποσκοπεί στην ανάληψη αμοιβαίων δεσμεύσεων εκ μέρους των κρατών-μελών για την επίτευξη συντονισμού των οικονομικών πολιτικών τους. Η μετάβαση στο τρίτο στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης συσφίγγει τις σχέσεις των οικονομιών των κρατών-μελών που υιοθετούν το ευρώ. Διαχειρίζονται από κοινού μια ενιαία νομισματική πολιτική και μια ενιαία συναλλαγματική ισοτιμία. Οι οικονομικές πολιτικές καθώς και ο καθορισμός των μισθών παραμένουν στην εθνική δικαιοδοσία. Δεδομένου ότι οι οικονομικές εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο έχουν αντίκτυπο στις προοπτικές πληθωρισμού μέσα στη ζώνη του ευρώ, μπορούν να επηρεάσουν τις νομισματικές συνθήκες μέσα σε αυτή τη ζώνη. Γι' αυτό, η μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα απαιτεί ενίσχυση της κοινοτικής εποπτείας και του κοινοτικού συντονισμού των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ. Για να εξασφαλιστούν η σύγκλιση και η καλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς, τα κράτη-μέλη που δεν συμμετέχουν στη ζώνη ευρώ πρέπει να συμμετέχουν στον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών.

3^ο ΣΤΑΔΙΟ: 1^η ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1999.

- Αμετάκλητος καθορισμός των συντελεστών μετατροπής (συναλλαγματικές ισοτιμίες) έναντι του ευρώ και των νομισμάτων των κρατών-μελών που συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ.

- Εισαγωγή του ΕΥΡΩ (2002). Από την 1^η ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1999 έως την 31^η ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2001 τα εθνικά νομίσματα συνεχίζουν να βρίσκονται στη κυκλοφορία παράλληλα με το ευρώ με αμετάκλητα σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες. Οι τράπεζες χρησιμοποιούν το ευρώ για όλες τις διατραπεζικές τους συναλλαγές ακόμα και με την Ε.Κ.Τ, ενώ οι ιδιώτες έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν το εθνικό τους νόμισμα αλλά και να ανοίγουν λογαριασμούς σε ευρώ. Το ευρώ αυτή τη περίοδο δεν υφίσταται με τη μορφή τραπεζογραμματίων και κερμάτων. Από τη 1^η ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2002 έως τη 1^η ΙΟΥΛΙΟΥ 2002 το ευρώ θα αντικαταστήσει τα εθνικά νομίσματα τα οποία θα χάσουν την αξία τους και από τη 1^η ΙΟΥΛΙΟΥ 2002 και μετά θα γίνει πράξη η νομισματική ένωση, στην οποία το ευρώ θα είναι το μοναδικό νόμισμα.
- Άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.
- Έναρξη ισχύος του ενδοκοινοτικού μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι)
- Έναρξη ισχύος του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Αποσκοπεί στη διασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας όσον αφορά την Ο.Ν.Ε. Αυτό σημαίνει μόνιμη δέσμευση απέναντι στη δημοσιονομική σταθερότητα και επιβολή κυρώσεων σε οποιαδήποτε χώρα της ευρωζώνης, το δημοσιονομικό της έλλειμμα υπερβεί το 3% του Α.Ε.Π. Το σύμφωνο εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1997 και επειδή κρίθηκε αυστηρό αναθεωρήθηκε τον Μάιο του 2005. Είναι ένα κανονιστικό πλαίσιο για τον συντονισμό των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών των χωρών που συμμετέχουν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Σκοπός του είναι να διασφαλίζει την ευρωστία των δημοσίων οικονομικών, απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία της Ο.Ν.Ε. Το σύμφωνο έχει ένα προληπτικό και ένα αποτρεπτικό σκέλος. Σύμφωνα με το προληπτικό σκέλος του Συμφώνου, τα κράτη-μέλη υποβάλλουν κάθε

χρόνο πρόγραμμα σταθερότητας που παρουσιάζει τους τρόπους με τους οποίους σκοπεύουν να επιτύχουν ή να διατηρήσουν υγιή δημόσια οικονομικά. Το αποτρεπτικό σκέλος του συμφώνου αφορά τη λεγόμενη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος. Η διαδικασία αυτή τίθεται σε εφαρμογή όταν το έλλειμμα υπερβαίνει το όριο 3% του Α.Ε.Π που προβλέπει η Συνθήκη. Εάν κριθεί ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα ενός κράτους-μέλους είναι υπερβολικό κατά την έννοια της Συνθήκης, το Συμβούλιο του συνιστά να το διορθώσει εντός της προθεσμίας που του ορίζει. Σε περίπτωση που το κράτος-μέλος δεν συμμορφωθεί με τη σύσταση είναι δυνατόν να επιβληθούν κυρώσεις.

Το ευρώ ήταν πια μια πραγματικότητα για τις χώρες τη λεγόμενης Ευρωζώνης. Το Μάιο του 1998 κρίθηκε ότι έντεκα κράτη-μέλη της Ε.Ε, η Αυστρία, το Βέλγιο, η Φιλανδία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Πορτογαλία και η Ισπανία πληρούσαν τα κριτήρια σύγκλισης και υιοθέτησαν το ευρώ. Τρεις χώρες η Δανία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο ενώ ικανοποιούσαν τα κριτήρια σύγκλισης αποφάσισαν να μείνουν έξω από τη ζώνη του ευρώ. Η Ελλάδα (1/1/2001), η Σλοβενία, η Κύπρος, η Μάλτα και η Σλοβακία είναι οι τελευταίες χώρες που προστέθηκαν στη ζώνη του ευρώ. Μέχρι και σήμερα 16 χώρες συνολικά έχουν υιοθετήσει το ΕΥΡΩ. Η Βουλγαρία, η Τσέχικη Δημοκρατία, η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Ρουμανία δεν έχουν ακόμα ενταχτεί στον Μ.Σ.Ι ΙΙ. Η Τσεχία και η Ουγγαρία σχεδίαζαν να εισέλθουν στην Ευρωζώνη το 2010, αλλά έχουν και οι δύο αναβάλει την είσοδό τους και δεν έχουν ορίσει νέες ημερομηνίες. Η Πολωνία δεν έχει θέσει ακόμα επισήμως στόχο για υιοθέτηση του ευρώ. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία δεν είναι πιθανό να εισέλθουν στην Ευρωζώνη πριν το 2014. Χώρες όπως το Μονακό, το Βατικανό και η Ανδόρα, αν και δεν είναι μέλη της Ε.Ε έχουν συνάψει ειδική συμφωνία συνεργασίας με αυτήν. Η αρχική απόφαση για τη μετάβαση από μια κοινή αγορά σε ένα κοινό νόμισμα μπορεί να είχε πρακτική αξία, αλλά πίσω από την οικονομική και νομισματική ένωση,

υπάρχει ένα πρόγραμμα βαθιά πολιτικό. Η καθιέρωσή του ευρώ σε μορφή φυσικού νομίσματος θεωρείται μια ιστορία επιτυχίας. Το δυνατό και σταθερό ευρώ έχει γίνει ένα από τα δύο ηγετικά διεθνή νομίσματα της παγκόσμιας οικονομίας και τα μέλη της Ευρωζώνης ωφελούνται από τη συμμετοχή τους στον νομισματικό αυτό συνασπισμό. Η Νομισματική Ένωση αποτελεί την καλύτερη απάντηση της Ευρώπης στις προκλήσεις της λεγόμενης παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και του νέου ανταγωνιστικού διεθνούς περιβάλλοντος. Παράλληλα αποτελεί ένα ισχυρό κέντρο πολιτικών αποφάσεων που θα προσδιορίζει αποφασιστικά τόσο τις ευρωπαϊκές όσο και τις διεθνείς εξελίξεις. Στο εκτός Ευρωζώνης εμπόριο οφείλεται κάτι παραπάνω από το ένα τρίτο του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) της Ευρωζώνης, όμως οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν επίδραση σε αυτό. Πρόσφατες μελέτες έχουν δείξει ότι η χρήση ενιαίου νομίσματος μπορεί να προάγει το εμπόριο και την ανάπτυξη πολύ περισσότερο από ένα καθεστώς σύνδεσης επιμέρους νομισμάτων με σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες. Όσον αφορά τη ζώνη του ευρώ, τα στοιχεία δείχνουν ότι η υιοθέτηση του ευρώ αύξησε τον όγκο των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των μελών της Ο.Ν.Ε, σε σύγκριση με τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των χωρών της Ευρώπης που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Πολλοί πολίτες αισθάνονται ότι τα οφέλη από τη συμμετοχή στην Ε.Ε και την Ο.Ν.Ε αργούν να έρθουν. Θεωρούν ότι οι μεγαλύτερες οικονομίες της Ευρωζώνης πασχίζουν για ανάπτυξη, τη στιγμή που οι δικές τους οικονομίες αναπτύσσονται πολύ πιο γοργά. Ακόμα χειρότερα, πολλοί πολίτες στα νέα κράτη-μέλη βλέπουν αυξανόμενες ενδείξεις ότι τα παλιά κράτη-μέλη δεν είναι τόσο πρόθυμα να τα βοηθήσουν να καλύψουν τη διαφορά λόγω του φόβου του ανταγωνισμού που θα προκύψει. Επιπλέον έχουν την εντύπωση ότι τα οικονομικά κριτήρια που τίθενται για τα νέα κράτη-μέλη εφαρμόζονται με πολύ πιο αυστηρό τρόπο από ότι το αναθεωρημένο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης που ισχύει στις χώρες της περιοχής του ευρώ. Όσον αφορά τη χρήση του ευρώ, στην πράξη οι πολίτες αποκόμισαν μια

εντύπωση αλλαγής των τιμών από έναν μικρό αριθμό καθημερινών, χαμηλής αξίας αγαθών – έναν καφέ, ένα ψωμί, μια εφημερίδα κ.λπ. – των οποίων τις τιμές τις θυμόντουσαν. Οι αγορές χαμηλής αξίας φαίνονται να έχουν μεγάλη διαφορά όταν οι τιμές στρογγυλοποιούνται, όπως συμβαίνει στις περισσότερες χώρες της Ευρωζώνης. Υπό αυτό το πρίσμα υπάρχει και ένα άλλο φαινόμενο, όσο μεγαλύτερη ιστορία έχει η χρήση του παλιού νομίσματος, τόσο πιο δυνατή είναι η αίσθηση ότι οι τιμές έχουν ανέβει. Ο λόγος γι' αυτό είναι ότι οι σημερινές τιμές σε ευρώ συγκρίνονται με τις τιμές του παρελθόντος. Συχνά όμως, παραβλέπεται το γεγονός ότι με το παλαιότερο νόμισμα θα υπήρχαν υψηλότερες τιμές λόγω πληθωρισμού. Από την άλλη πλευρά, για τους πολίτες της Ε.Ε τα ταξίδια εντός είναι πολύ πιο εύκολα, χωρίς τις κοπιώδεις αλλαγές νομίσματος. Επίσης, είναι εύκολη η σύγκριση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών, πράγμα που συνεισφέρει στην καλύτερη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και στηρίζει τον υγιή ανταγωνισμό, ωφελώντας τους καταναλωτές. Η συνολική σταθερότητα της οικονομίας και των τιμών την οποία έφερε το ευρώ είναι ευνοϊκή για όλο το οικονομικό κλίμα, από τις οικογένειες έως τις επιχειρήσεις. Παρότι τα πρακτικά οφέλη του ευρώ έχουν αναγνωριστεί ευρέως, οι αλλαγές στο περιβάλλον χάραξης οικονομικής πολιτικής έχουν προκαλέσει προβλήματα στους πολιτικούς. Οι κυβερνήσεις όχι μόνο δυσκολεύτηκαν να επιτελέσουν το έργο τους κάτω από τους περιορισμούς της οικονομικής πολιτικής του ευρώ, αλλά μερικές έφτασαν να κατηγορήσουν το ευρώ ότι περιορίζει τις προσπάθειές τους. Ίσως το πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι η αδυναμία των κρατών-μελών να ορίσουν τα δικά τους επιτόκια. Η αδυναμία των κρατών-μελών να μεταβάλλουν τα επιτόκια σημαίνει επίσης ότι δεν μπορούν μονομερώς να χαμηλώσουν τα επιτόκια για να ενθαρρύνουν τις επενδύσεις, ούτε να τα αυξήσουν για να ενθαρρύνουν την αποταμίευση. Ένα κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα σημαίνει μια κοινή ευρωπαϊκή νομισματική πολιτική. Ακόμα και αν δεν υπήρχε κοινή ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική, όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης θα έπρεπε να διεξάγουν τις δικές τους οικονομικές

πολιτικές μέσα στα όρια που θέτει η Ε.Ε. Η έννοια του ενιαίου διεθνούς νομίσματος και η προσπάθεια για την επίτευξη και τη διατήρησή του, είναι τόσο παλιά όσο και η χρήση του χρήματος στο πλαίσιο του ανθρώπινου πολιτισμού. Δεν υπάρχει, ωστόσο, στη σύγχρονη ιστορία κανένα άλλο παράδειγμα το οποίο να πλησιάζει έστω σε σημασία, εύρος και φιλοδοξίες την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Αυτή τη φορά, δεν είναι η πολεμική αναμέτρηση και η κυριαρχία εκείνες που εγγυώνται τις λαμπρές προοπτικές του ενιαίου νομίσματός μας, αλλά η δέσμευση απέναντι στην ειρήνη, στην παγκοσμιοποίηση του εμπορίου και στην εξάπλωση της ευημερίας. Η Ο.Ν.Ε δεν έχει προηγούμενο τόσο ως προς τον αριθμό των εθνικών νομισμάτων, τα οποία περιλαμβάνει, όσο και προς το εκπληκτικό μερίδιο της παγκόσμιας οικονομίας, το οποίο αντιπροσωπεύει. Σύντομα τα εθνικά νομίσματα θα αποτελέσουν αμετάκλητο τμήμα της ιστορίας. Υπάρχει πλέον μια ενιαία νομισματική πολιτική για όλη τη ζώνη του ευρώ και μια ισχύουσα συναλλαγματική ισοτιμία ανάμεσα στο ευρώ και στα τρίτα νομίσματα. Προϋποθέσεις για να καρποφορήσει η Ο.Ν.Ε ήταν ο τολμηρός οραματισμός και η ύπαρξη τεράστιου πολιτικού κεφαλαίου και γίνεται πραγματικότητα χάρη στην επιμονή των Ευρωπαίων ηγετών. Από τα πρώτα κιόλας στάδια του σχηματισμού της, η ζώνη του ευρώ αισθάνεται τις ευεργετικές επιδράσεις του κοινού νομίσματος, καθώς οι συναλλαγές έχουν καταστεί αποδοτικότερες, ενώ έχει αυξηθεί η νομισματική σταθερότητα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από την πλευρά της, έχει αποκλείσει την δυνατότητα εγκατάλειψης του νέου νομίσματος από οποιαδήποτε χώρα της Ευρωζώνης. Το ευρώ ήρθε για να μείνει, καθώς τα οφέλη υπερτερούν κατά πολύ από τα προβλήματα, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η δημιουργία μιας νομισματικής ένωσης συνεπάγεται ένα σημαντικό κόστος για τα συμμετέχοντα κράτη. Αυτό είναι η απώλεια της συναλλαγματικής τους αυτονομίας. Όμως η κατάργηση των εθνικών νομισμάτων και η υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος θα οδηγήσουν σε οφέλη οικονομικής αποτελεσματικότητας. Αυτά τα οφέλη προέρχονται από δύο διαφορετικές πηγές. Η μία είναι η

εξάλειψη του κόστους συναλλαγών, η οποία συνδέεται με την ανταλλαγή των εθνικών νομισμάτων, και η άλλη είναι η εξάλειψη του κινδύνου που προκύπτει από την αβεβαιότητα των μελλοντικών διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ένα σημείο που πρέπει να τονίσουμε είναι ο αντίχτυπος που έχει στο τραπεζικό σύστημα η υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος. Οι έρευνες δείχνουν ότι περίπου το 5% των εσόδων των τραπεζών προέρχεται από προμήθειες που καταβάλλονται κατά την ανταλλαγή εθνικών νομισμάτων . Είναι γεγονός ότι εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές πληθωρισμού μεταξύ των κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ. Αυτές οι διαφορές παρέχουν πολύτιμες ενδείξεις σχετικά με τις συνθήκες προσφοράς και ζήτησης στις επιμέρους περιοχές, διευκολύνοντας τις αναγκαίες προσαρμογές όπου υπάρχουν οικονομικές ανισορροπίες. Γι' αυτό οι διαφορές πληθωρισμού αποτελούν σημαντικό παράγοντα για το σχεδιασμό του μηχανισμού προσαρμογής. Για την ενίσχυση της ικανότητας των επιμέρους χωρών να αντιμετωπίζουν τις οικονομικές διαταραχές και εθνικές αποκλίσεις το καλύτερο εργαλείο είναι η εθνική οικονομική πολιτική. Ενώ οι κυβερνήσεις προσπάθησαν πολύ για την ένταξη τους στη ζώνη του ευρώ, στη συνέχεια δεν ανέλαβαν να προωθήσουν τις μεταρρυθμίσεις που χρειάζονται για την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η Ο.Ν.Ε. Οι διαρθρωτικές πολιτικές πρέπει να στοχεύουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του μηχανισμού διαμόρφωσης των μισθών και των τιμών, έτσι ώστε να περιοριστεί η επιμονή των διαφορών πληθωρισμού. Η εφαρμογή ενιαίας νομισματικής πολιτικής κοινής για όλους υπήρξε μέχρι στιγμής πολύ επιτυχημένη, εξασφαλίζοντας σταθερότητα των τιμών, με αποτέλεσμα οι μεταβολές των τιμών να περέχουν αποτελεσματικότερη πληροφόρηση σχετικά με τις συνθήκες προσφοράς και της ζήτησης. Σε μια νομισματική ένωση χρειάζεται μεγαλύτερος ανταγωνισμός από ό,τι σε ανεξάρτητες νομισματικές περιοχές. Η εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στις αγορές και η τήρηση αυστηρών δημοσιονομικών κανόνων δεν αποτελούν πολυτέλεια για τα μέλη μιας νομισματικής ένωσης, αλλά βασική ανάγκη. Όταν κάποιες

χώρες σχηματίζουν μια νομισματική ένωση, το καινούργιο νόμισμα είναι πιθανόν να διαδραματίσει σπουδαίο ρόλο στη διεθνή αγορά και ο εκδότης του νομίσματος να αποκομίσει πολλά κέρδη. Ακόμα όταν το ενιαίο νόμισμα γίνει διεθνές θα τονώσει τη δραστηριότητα στις εγχώριες χρηματοοικονομικές αγορές. Οι ξένοι κάτοικοι θα επενδύουν σε περιουσιακά στοιχεία και θα δανείζονται σε αυτό το νόμισμα με αποτέλεσμα οι εγχώριες τράπεζες να προσελκύουν πελατεία. Το κύριο ζήτημα για την Ο.Ν.Ε στα επόμενα χρόνια, όσον αφορά την Ένωση ως σύνολο, θα είναι η σύγκρουση των ευρωπαϊκών με τα εθνικά συμφέροντα. Τον Ιανουάριο του 2007 η πλειοψηφία των πολιτών της Γαλλίας, της Ιταλίας και της Γερμανίας πίστευαν πως το ευρώ έχει ζημιώσει την εθνική τους οικονομία, ενώ είχε θετικά αποτελέσματα για την οικονομία της Ε.Ε ως σύνολο. Αντίθετα, μια έρευνα έδειξε ότι υπάρχει εμπιστοσύνη στο ευρώ και ότι το ευρώ θα είναι το νόμισμα στην Ευρώπη το έτος 2057. Μάλιστα, η περιοχή του ευρώ σημείωσε το 2006 τη μεγαλύτερή της ανάπτυξη από το 2000 και οι προβλέψεις για την περαιτέρω ανάπτυξη έχουν αναθεωρηθεί προς τα πάνω. Παρ' όλο που η οικονομική ολοκλήρωση είναι πιθανόν να μειώσει τη συχνότητα εμφάνισης ασύμμετρων διαταραχών, η ύπαρξη εθνών-κρατών με τις ιδιαιτερότητες τους θα είναι μια συνεχής πηγή ασύμμετρων διαταραχών. Γι' αυτό κάποιοι οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι πρέπει να γίνουν βήματα πρώτα προς την πολιτική ενοποίηση. Η πλήρης κατάργηση των περιορισμών στη κίνηση κεφαλαίων στα πλαίσια της δημιουργίας της ενιαίας αγοράς και η πορεία προς τη παγκοσμιοποίηση των κεφαλαιαγορών, συνεπάγεται αυξημένους κινδύνους για τη νομισματική σταθερότητα. Το ενδεχόμενο αυτό θα μπορούσε να απειλήσει το βασικότερο επίτευγμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, την ενιαία αγορά. Εάν η Ο.Ν.Ε αποτελεί τη λογική συνέχεια της ενιαίας αγοράς, η λογική συνέχεια της Ο.Ν.Ε είναι η πολιτική ενοποίηση. Η κυκλοφορία του ευρώ θα είχε καταλυτική πολιτική σημασία στο βαθμό που θα συμβόλιζε την Ευρωπαϊκή Ένωση ως πολιτική οντότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Η θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών (Α.Ν.Π)

Άριστη νομισματική περιοχή θεωρείται μια γεωγραφική επικράτεια μιας ομάδας χωρών, οι οποίες έχουν υιοθετήσει ένα κοινό νόμισμα. Το κοινό αυτό νόμισμα κυκλοφορεί ελεύθερα μαζί με τα νομίσματα των χωρών του υπόλοιπου κόσμου. Μια τέτοια ένωση είναι η Οικονομική Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε).

Στα μέσα της δεκαετίας του '80 όταν αναζωπυρώθηκε το ενδιαφέρον για τη Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οικονομολόγοι ανέτρεξαν στη θεωρία των Α.Ν.Π προκειμένου να μελετηθεί το ενδεχόμενο η Ε.Ε να προχωρήσει προς τη νομισματική ένωση. Η θεωρία αυτή, παρέχει κάποια κριτήρια μέσα από τα οποία εκτιμούνται τα κόστη και τα οφέλη από την ένταξη μιας χώρας στις Α.Ν.Π. Η θεωρία αυτή διαμορφώθηκε αρχικά από τους Mundell (1961), McKinnon (1963) και Kenen (1969).

Παρακάτω παραθέτουμε τα κριτήρια αυτά:

1. Η ομοιότητα των δομών των οικονομιών τους.

Η απώλεια της ανεξαρτησίας της συναλλαγματικής πολιτικής αποτελεί κόστος για τις οικονομίες που πλήττονται από ασύμμετρες διαταραχές, καθώς οι κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες (ανατιμήσεις - υποτιμήσεις) είναι ο κύριος μηχανισμός αποκατάστασης της ισορροπίας. Άρα μια χώρα θα είχε όφελος να ενταχθεί στις Α.Ν.Π μόνο όταν οι διαταραχές είναι συμμετρικές, άρα θα υπάρξει σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας και κατ' επέκταση συγχρονισμός των επιχειρηματικών κύκλων των οικονομιών. Στόχος για την ένταξη στις Α.Ν.Π είναι οι οικονομικοί κύκλοι των υπό ένταξη χωρών να συγκλίνουν με αυτούς των άλλων κρατών-μελών της νομισματικής ένωσης. Σαν συμπέρασμα προκύπτει ότι το κόστος της απώλειας της συναλλαγματικής ανεξαρτησίας δεν είναι πολύ μεγάλο όταν υπάρχει ομοιότητα των δομών των οικονομιών και σύγκλιση των επιχειρηματικών κύκλων. Να αναφέρουμε ότι λέγοντας ασύμμετρες διαταραχές (asymmetric shocks), εννοούμε τις συνέπειες

κρίσεων που δεν μεταδίδονται με την ίδια ένταση σε όλες τις χώρες. Μπορούν να επηρεάσουν τα μακροοικονομικά και δημοσιονομικά μεγέθη μόνο ορισμένων χωρών ή προκαλούν επιδράσεις διαφορετικού μεγέθους σε διάφορες βιομηχανίες και περιοχές.

Ορισμένα παραδείγματα:

- μια απότομη αύξηση της τιμής του πετρελαίου θα επηρεάσει περισσότερο τις χώρες που εισάγουν πετρέλαιο και χρησιμοποιούν αυτό σαν κύρια πηγή ενέργειας και λιγότερο τις χώρες με εναλλακτικές πηγές ενέργειας,
- μια παγκόσμια χρηματιστηριακή κρίση επιδρά αρνητικά στις κεφαλαιαγορές των χωρών με μεγάλο δημόσιο χρέος και ελάχιστα σε ζώνες νομισματικής και δημοσιονομικής σταθερότητας.

2. Η υψηλή κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών, ιδιαίτερα της εργασίας που αποτελεί κύριο μηχανισμό προσαρμογής έναντι των ασύμμετρων διαταραχών.

Σύμφωνα με τον Mundell αποτελεί κόστος για τα κράτη-μέλη η ανικανότητα τους να απορροφήσουν τις επιπτώσεις που προκαλούνται στις οικονομίες τους, όταν αυτές πλήττονται από ασύμμετρες διαταραχές εντός μιας νομισματικής ένωσης, εφόσον έχουν χάσει το δικαίωμα άσκησης αυτόνομης εθνικής νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής. Εάν όμως οι παραγωγικοί συντελεστές έχουν εσωτερική κινητικότητα (ιδίως η εργασία), δηλαδή μετακινούνται από χώρες-μέλη με πλεόνασμα παραγωγικών συντελεστών προς χώρες-μέλη με έλλειμμα, τότε το παραπάνω κόστος εξαφανίζεται και παύει να υπάρχει η ανάγκη άσκησης ανεξάρτητης συναλλαγματικής πολιτικής. Στην Ευρώπη παρατηρείται εμμογή των ρυθμών ανεργίας λόγω της χαμηλής κινητικότητας της εργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών.

3. Η ανοικτότητα του εμπορίου των υποψήφιων χωρών με τις υπόλοιπες χώρες των Α.Ν.Π.

Η ένταξη μιας χώρας σε μια νομισματική ένωση είναι περισσότερο ελκυστική όσο πιο ανοικτή είναι η οικονομία της. Αυτό σημαίνει ότι έχουμε πιο

αποτελεσματικές μακροοικονομικές πολιτικές χωρίς τη χρήση των ελαστικών ισοτιμιών. Όταν μια χώρα πλήττεται από μια αρνητική διαταραχή, είναι προτιμότερο να ανήκει σε μια νομισματική ένωση διότι έτσι οι κίνδυνοι μοιράζονται μεταξύ των μελών της. Η ένταξη μιας χώρας σε μια νομισματική ένωση έχει ως αποτέλεσμα την μείωση του αναλαμβανόμενου κινδύνου από πιθανές διαταραχές, κάτι που δίνει την ώθηση στο εμπόριο της και αυτό έχει θετική επίδραση στη σύγκλιση των επιχειρηματικών κύκλων.

4. Η ευκαμψία μισθών και τιμών.

Η ευκαμψία των τιμών και των μισθών μεταξύ των χωρών που μοιράζονται ένα κοινό νόμισμα βοηθάει στην απορρόφηση των ασύμμετρων διαταραχών που προκαλούν ανεργία και πληθωρισμό. Στη περίπτωση αυτή η απώλεια της ονομαστικής συναλλαγματικής ισοτιμίας δεν αποτελεί κόστος.

5. Η ομοιομορφία στους ρυθμούς πληθωρισμού.

Όταν οι ρυθμοί πληθωρισμού μεταξύ των χωρών των Α.Ν.Π παραμένουν όμοιοι, προωθείται και το εμπόριο χωρίς να υπάρχει ανάγκη προσαρμογής μέσω διακυμάνσεων της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Διαφορετικά ο υψηλός πληθωρισμός αντιμετωπίζεται με μια ανατίμηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας και σχετίζεται με την αύξηση της ανεργίας και με χαμηλότερα επίπεδα πραγματικού κατά κεφαλήν εισοδήματος.

6. Η ενοποίηση των οικονομικών αγορών.

Η ενοποίηση της οικονομικής αγοράς πραγματοποιείται μέσω της οικονομικής σύγκλισης, μέσω της ομοιομορφίας των οικονομικών θεσμών και αγορών ανάμεσα στις χώρες και μέσω της ισοτιμίας των αγοραστικών δυνάμεων. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχουν σημαντικές θεσμικές διαφορές στις αγορές εργασίας των ευρωπαϊκών χωρών. Οι διαφορές αυτές μπορεί να δημιουργήσουν κόστος για μια νομισματική ένωση και ο κύριος λόγος είναι ότι αυτές μπορεί να οδηγήσουν σε αποκλίνουσες εξελίξεις σχετικά με τους μισθούς και τις τιμές. Σημαντικό ρόλο παίζει ο τρόπος που αντιδρούν τα εργατικά σωματεία στις διάφορες διαταραχές. Έτσι συμπεραίνουμε ότι οι χώρες με πολύ διαφορετικούς

θεσμούς στην αγορά εργασίας μπορεί να θεωρήσουν δαπανηρό το σχηματισμό μιας νομισματικής ένωσης . Με κάθε διαταραχή της προσφοράς, οι μισθοί και οι τιμές στις χώρες αυτές μπορεί να επηρεάζονται με διαφορετικό τρόπο, κάνοντας δύσκολη τη διόρθωση των διαφορών αυτών όταν η συναλλαγματική ισοτιμία είναι απόλυτα σταθερή.

Σύμφωνα με τον Mundell και μελετώντας τη παρακάτω περίπτωση μεταβολής της ζήτησης, θα γίνει κατανοητό με ποιες προϋποθέσεις συμφέρει ένα κράτος να ενταχθεί σε μια Α.Ν.Π (μεταβολή της ζήτησης για τα προϊόντα μιας χώρας ευνοούν τα προϊόντα μιας άλλης). Υποθέτουμε ότι οι καταναλωτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στρέφουν τις προτιμήσεις τους στα αυτοκίνητα που παράγονται στη Γερμανία και μειώνουν τη ζήτηση στα αυτοκίνητα που παράγονται στη Γαλλία. Αμέσως στις οικονομίες των δύο αυτών χωρών επέρχονται μεταβολές. Έστω ότι ο μισθός και η τιμή των άλλων εισροών (ενέργεια, εισαγόμενα προϊόντα) παραμένουν σταθερά. Το αποτέλεσμα θα είναι να μειωθεί η παραγωγή στη Γαλλία και να αυξηθεί στη Γερμανία, και επιπλέον να αυξηθεί η ανεργία στη Γαλλία και να μειωθεί στη Γερμανία. Στη Γαλλία η αξία του εγχώριου προϊόντος έχει μειωθεί εξαιτίας της μεταβολής της συνολικής ζήτησης. Αν οι δαπάνες εκ μέρους των Γάλλων δεν μειωθούν τότε θα εμφανιστεί έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (εγχώριο προϊόν-εγχώριες δαπάνες), αφού το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης καταβάλλει επιδόματα ανεργίας οπότε το διαθέσιμο εισόδημα των Γάλλων δεν μειώνεται όσο μειώνεται η παραγωγή. Συνεπώς σημειώνεται αύξηση του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού. Στη Γερμανία η κατάσταση θα είναι αντίθετη. Αφού οι Ευρωπαίοι ζητούν τα προϊόντα της, η αξία της παραγωγής θα αυξηθεί. Εάν υποθέσουμε ότι η αξία των συνολικών δαπανών των Γερμανών παραμένει στα ίδια επίπεδα τότε ένα μέρος από το επιπλέον εισόδημα θα αποταμιευτεί και θα έχει σαν αποτέλεσμα να εμφανίσει η Γερμανία πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της. Γίνεται αντιληπτό ότι και οι δύο χώρες θα αντιμετωπίσουν πρόβλημα προσαρμογής. Η Γαλλία θα μαστίζεται από ανεργία

και έλλειμμα, και η Γερμανία θα έχει οικονομική άνθηση που θα οδηγήσει σε ανοδικές πιέσεις στο επίπεδο τιμών και σε πλεόνασμα. Γεννιέται το ερώτημα αν υπάρχει κάποιος μηχανισμός που να μπορεί να εξισορροπήσει τις καταστάσεις που έχουν δημιουργηθεί και στις δύο αυτές χώρες, χωρίς να είναι αναγκασμένες να καταφύγουν σε υποτίμηση ή ανατίμηση του νομίσματος τους. Η απάντηση είναι θετική. Οι δύο μηχανισμοί που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για να επαναφέρουν την ισορροπία στις δύο χώρες, είναι η κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών και η ευκαμψία των τιμών και μισθών που αναφέραμε παραπάνω ως κριτήρια. Εάν οι μισθοί στη Γαλλία και τη Γερμανία είναι ευέλικτοι θα συμβούν τα παρακάτω. Οι Γάλλοι εργάτες που είναι άνεργοι θα μειώσουν τις απαιτήσεις τους σε μισθό ενώ στη Γερμανία η αυξημένη ζήτηση εργασίας θα ωθήσει τους μισθούς προς τα πάνω. Οι αλλαγές αυτές θα επαναφέρουν μια ισορροπία. Ακόμα στη Γαλλία η τιμή του προϊόντος θα μειωθεί και θα κάνει τα γαλλικά προϊόντα πιο ανταγωνιστικά με αποτέλεσμα να έχουμε αύξηση στη ζήτηση ενώ στη Γερμανία συμβαίνουν τα αντίθετα. Αυτή η προσαρμογή βελτιώνει το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της Γαλλίας και ταυτόχρονα μειώνει το πλεόνασμα του ισοζυγίου της Γερμανίας. Έτσι οι αυξήσεις στους μισθούς και τις τιμές στη Γερμανία κάνουν τα γαλλικά προϊόντα πιο ανταγωνιστικά. Ομοίως, η μείωση του κόστους και των τιμών στη Γαλλία κάνει τα γερμανικά προϊόντα λιγότερο ανταγωνιστικά. Άρα οι δύο χώρες οδηγούνται σε μια εξισορρόπηση χωρίς να χρειαστεί υποτίμηση ή ανατίμηση του νομίσματος. Ένας δεύτερος μηχανισμός που θα οδηγήσει σε ισορροπία τις δύο χώρες, είναι η κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών και ιδιαίτερα της εργασίας. Οι άνεργοι εργάτες της Γαλλίας μετακινούνται προς τη Γερμανία όπου υπάρχει πλεονάζουσα ζήτηση εργασίας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην είναι απαραίτητη η μείωση των μισθών στη Γαλλία και η αύξηση τους στη Γερμανία. Συνεπώς, εξαφανίζεται το πρόβλημα ανεργίας στη Γαλλία και εξαλείφονται οι πληθωριστικές πιέσεις στους μισθούς της Γερμανίας. Ταυτόχρονα μειώνονται και οι ανισορροπίες στα ισοζύγια των τρεχουσών

συναλλαγών των δύο χωρών. Με τη ταυτόχρονη χρήση των δύο αυτών μηχανισμών το πρόβλημα προσαρμογής των δύο αυτών χωρών θα εξαλειφθεί πλήρως. Ανακεφαλαιώνοντας διαπιστώνουμε ότι αν οι μισθοί και οι τιμές δεν είναι ευέλικτοι και δεν υπάρχει κινητικότητα στους παραγωγικούς συντελεστές, οι χώρες που σχηματίζουν μια νομισματική ένωση θα δυσκολευτούν να προσαρμοστούν στις μεταβολές της ζήτησης περισσότερο από τις χώρες που έχουν διατηρήσει τη νομισματική τους ανεξαρτησία και μπορούν να κάνουν ανατίμηση ή υποτίμηση του νομίσματος τους. Σαν συμπέρασμα προκύπτει ότι η παραδοσιακή θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών τείνει να είναι απαισιόδοξη με το ενδεχόμενο να ενταχθούν κάποιες χώρες σε μια νομισματική ένωση με χαμηλό κόστος. Ο κίνδυνος του υψηλού κόστους προσαρμογής εν όψει των ασύμμετρων διαταραχών μπορεί να μειωθεί με την εφαρμογή δύο στρατηγικών: Η μία συνίσταται στο να γίνουν οι αγορές πιο ευέλικτες έτσι ώστε να μπορούν οι ασύμμετρες διαταραχές να προσαρμοστούν καλύτερα. Η άλλη συνίσταται στην επιτάχυνση της διαδικασίας της πολιτικής ενοποίησης. Αυτό θα μειώσει τις εθνικές ιδιομορφίες και συνεπώς την εμφάνιση διαταραχών που έχουν πολιτική ή θεσμική προέλευση.

2.2 Η Ευρωπαϊκή Ένωση σαν μια άριστη νομισματική ένωση και οι προϋποθέσεις γι' αυτό.

Είναι γεγονός ότι με την ευρωπαϊκή ενοποίηση δημιουργείται μια πολύ μεγάλη εσωτερική αγορά, μέσω της οποίας οι μεγάλες επιχειρήσεις θέτουν τους όρους για τη δημιουργία ενός υπερεθνικού ομοσπονδιακού κράτους. Σταθμό σε αυτή την εξέλιξη αποτελεί η υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος. Γεγονός όμως είναι ότι η Ε.Ε εξακολουθεί να μην είναι πλήρως οικονομικά ενοποιημένη, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι δεν αποτελεί “άριστη νομισματική περιοχή”. Η έκταση του εμπορίου στο εσωτερικό της, η διαφορετική γλώσσα, η πολιτική παράδοση, η μετακίνηση του εργατικού δυναμικού εξακολουθούν να υπολείπονται από τα αντίστοιχα που ισχύουν στα άλλα ανεπτυγμένα καπιταλιστικά κράτη. Το “ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ” που ισχύει για τις

χώρες που συμμετέχουν στο ευρώ, εκμηδενίζει το βαθμό ελευθερίας των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών. Από τη στιγμή που παύουν να υπάρχουν αυτόματοι ρυθμιστικοί μηχανισμοί στη περίπτωση ενός οικονομικού πλήγματος, είναι αδύνατον να ασκηθεί από μέρους μιας χώρας-μέλους μια διακριτή δημοσιονομική πολιτική υποτίμησης του νομίσματος ή άσκησης μεταβιβαστικών δημοσιονομικών πληρωμών, λόγω απώλειας των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών και της δημοσιονομικής πολιτικής. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαφορικές διαταραχές της ζήτησης θα συμβαίνουν λιγότερο συχνά σε μια μελλοντική νομισματική ένωση. Ο λόγος είναι ότι το εμπόριο ανάμεσα στις βιομηχανικές χώρες της Ευρώπης είναι σε μεγάλο βαθμό εμπόριο ενδοκλαδικό. Βασίζεται στην ύπαρξη οικονομιών κλίμακας και ατελούς ανταγωνισμού (διαφοροποίηση προϊόντων). Αυτό οδηγεί σε μια δομή εμπορίου όπου οι χώρες αγοράζουν και πουλούν τις ίδιες κατηγορίες προϊόντων. Αυτή η δομή οδηγεί σε μια κατάσταση όπου οι περισσότερες διαταραχές της ζήτησης επηρεάζουν με παρόμοιο τρόπο τις χώρες. Οι διαταραχές αυτές αντί να είναι ασύμμετρες, θα τείνουν να γίνονται πιο συμμετρικές. Σύμφωνα με μια άλλη άποψη, αυτή του Krugman (1991) όταν μειώνονται τα εμπόδια διεξαγωγής του εμπορίου δύο επιδράσεις προκύπτουν όσον αφορά στη χωροθέτηση των βιομηχανιών. Δίνεται η δυνατότητα στις βιομηχανίες να παράγουν πιο κοντά στις τελικές αγορές και να συγκεντρωθεί η παραγωγή έτσι ώστε να προκύψει κέρδος από τις οικονομίες κλίμακας. Αυτό εξηγεί γιατί η εμπορική ολοκλήρωση μπορεί στην ουσία να οδηγήσει σε μεγαλύτερη παρά μικρότερη συγκέντρωση περιφερειακών δραστηριοτήτων. Τα παραπάνω στοιχεία δείχνουν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση όταν κινηθεί προς την κατεύθυνση μιας πραγματικά ολοκληρωμένης αγοράς, μπορεί να γνωρίσει παρόμοιες περιφερειακές συγκεντρώσεις των οικονομικών δραστηριοτήτων όπως αυτές που βλέπουμε σήμερα στις Η.Π.Α.

2.3 Η Ο.Ν.Ε από τη σκοπιά της θεωρίας των άριστων νομισματικών περιοχών.

Η Ο.Ν.Ε έθεσε τη νομισματική πολιτική ενώπιον μοναδικών προκλήσεων. Οι σκεπτικιστές θεωρούσαν ότι μια ενιαία νομισματική πολιτική είναι καταδικασμένη και τα επιχειρήματα τους ήταν συγκεκριμένα και προερχόταν από τη παραδοσιακή θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών. Η νομισματική ενοποίηση ενδείκνυται μόνο για οικονομίες με ευέλικτες αγορές, κινητικότητα της εργασίας, κεντρική άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής και χαμηλή συχνότητα εμφάνισης ασύμμετρων διαταραχών. Είναι γνωστό ότι οι προϋποθέσεις αυτές δεν ισχύουν για τη ζώνη του ευρώ, γιατί χαρακτηρίζεται από σημαντικά στοιχεία δυσκαμψίας στις αγορές εργασίας και προϊόντων, από έλλειψη ενός ισχυρού κεντρικού μηχανισμού δημοσιονομικών μεταβιβάσεων και από εθνικές οικονομίες που η καθεμιά τους έχει τα δικά της θεσμικά και οικονομικά χαρακτηριστικά. Εξαιτίας των συνθηκών αυτών, η συχνότητα εμφάνισης ασύμμετρων διαταραχών είναι υψηλή και οι επιδράσεις τους έντονες. Δηλαδή, προκαλείται διεύρυνση των διαφορών των τιμών με αποτέλεσμα η ύπαρξη ενός κοινού ονομαστικού επιτοκίου στη νομισματική ένωση να οδηγεί στη διαμόρφωση διαφορετικών πραγματικών επιτοκίων στις επιμέρους χώρες. Σε χώρες-μέλη με σχετικά ισχυρή εγχώρια ζήτηση και πληθωρισμό υψηλότερο του μέσου όρου, η ύπαρξη χαμηλότερων πραγματικών επιτοκίων πυροδοτεί την εγχώρια ζήτηση και πληθωρισμό. Αντίστροφα, σε χώρες με σχετικά ασθενή εγχώρια ζήτηση και πληθωρισμό χαμηλότερο του μέσου όρου, η ύπαρξη υψηλών πραγματικών επιτοκίων ασκεί καθοδικές πιέσεις στην εγχώρια ζήτηση και το πληθωρισμό. Συνεπώς η εφαρμογή μιας νομισματικής πολιτικής κοινής για όλους δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των μελών της ένωσης. Η παραδοσιακή θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών παραβλέπει ορισμένους σημαντικούς παράγοντες καθώς προσπαθεί να εντοπίσει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πλήρη μια χώρα προκειμένου να ενταχθεί σε μια νομισματική ένωση. Η συμμετοχή σε μια νομισματική ένωση μπορεί να επιφέρει αλλαγές στη διάρθρωση της οικονομίας μέσω τουλάχιστον δύο

διαύλων, αφενός της αυξημένης αξιοπιστίας και αφετέρου του εμπορίου και της χρηματοοικονομικής ολοκλήρωσης. Έτσι μέσω της αύξησης της αξιοπιστίας διασφαλίστηκε χαμηλότερος πληθωρισμός σε σχέση με τη περίοδο κατά την οποία η άσκηση της νομισματικής πολιτικής ήταν στη δικαιοδοσία των εθνικών αρχών. Καθώς διαμορφώθηκαν σε χαμηλά επίπεδα και σταθεροποιήθηκαν τόσο ο πληθωρισμός, όσο και οι πληθωριστικές προσδοκίες, σχεδόν εξαλειφθήκαν οι διαφορές των ονομαστικών επιτοκίων μεταξύ αυτών των χωρών και των χωρών με ιστορικό σχετικά χαμηλών ρυθμών πληθωρισμού. Επιπλέον εξαλείφθηκε ο κίνδυνος υποτίμησης των νομισμάτων μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στη νομισματική ένωση και δεν υπάρχει πλέον το ασφαλιστήριο κινδύνου στα επιτόκια. Με την υποχώρηση των ονομαστικών επιτοκίων στις χώρες που κατά παράδοση είχαν υψηλό πληθωρισμό περιορίστηκε και το κόστος εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους, με αποτέλεσμα να αποδεδμευθούν πόροι για άλλες χρήσεις. Σε συνθήκες χαμηλού και σταθερού πληθωρισμού επιμηκύνεται ο χρονικός ορίζοντας για τις οικονομικές αποφάσεις, γεγονός που ενθαρρύνει το μετασχηματισμό του χρηματοπιστωτικού τομέα δημιουργώντας έτσι ευνοϊκές προϋποθέσεις για ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης. Είναι σαφές ότι η ζώνη του ευρώ κάθε άλλο παρά άριστη νομισματική περιοχή κατά τη παραδοσιακή έννοια του όρου μπορεί να χαρακτηριστεί, δηλαδή με κριτήριο την κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών, την ευελιξία των αγορών και το βαθμό κεντρικής άσκησης της δημοσιονομικής πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 Η πορεία της Ελλάδας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της Ελλάδας προϋπήρχε της διασύνδεσης της και έλαβε συγκεκριμένη διάσταση όταν υπέβαλε την αίτηση για σύνδεση με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ) τον Ιούνιο του 1959. Η αίτηση αυτή οδήγησε στην υπογραφή της Συμφωνίας Σύνδεσης Ελλάδας - ΕΟΚ τον Ιούνιο του 1961 και αποτέλεσε το πρώτο βήμα για την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η εγκαθίδρυση όμως της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 1967 πάγωσε τη πορεία της και επανεργοποιήθηκε μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας τον Ιούλιο του 1974. Ο στόχος της Ελληνικής κυβέρνησης και ειδικότερα του τότε πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή, ήταν η ενσωμάτωση της χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως πλήρες μέλος. Η αίτηση για πλήρη ένταξη υποβλήθηκε στις 12 Ιουνίου 1975. Η πρώτη αντίδραση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την ελληνική αίτηση εκδηλώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 28 Ιανουαρίου 1976, η οποία τόνισε ότι πρέπει να δοθεί θετική απάντηση αφού θεσπιστεί προενταξιακή μεταβατική περίοδος πριν από τη πλήρη θεσμική ενσωμάτωση, προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι αναγκαίες οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Με παρέμβαση του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή προς τις κυβερνήσεις των εννέα κρατών-μελών και ιδιαίτερα τη Γαλλία και τη Γερμανία, η πρόταση της Επιτροπής απορρίφθηκε. Έτσι τον Ιούλιο του 1976 άρχισαν οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη, οι οποίες ολοκληρώθηκαν το Μάιο του 1979 με την υπογραφή της Πράξης Προσχώρησης. Το Ελληνικό Κοινοβούλιο κύρωσε τη Πράξη Προσχώρησης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα στις 28 Ιουνίου 1979.

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα μπορεί να διακριθεί σε τρεις βασικές περιόδους. Η πρώτη περίοδος χαρακτηρίζεται από έντονη αμφισβήτηση ορισμένων σοβαρών πτυχών της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Η

Ελλάδα επιδιώκει την αναθεώρηση της θέσης της χώρας στη Κοινότητα με τη διαμόρφωση ενός ειδικού καθεστώτος σχέσεων και ρυθμίσεων. Για το σκοπό αυτό υπέβαλε το Μάρτιο του 1982 Υπόμνημα, με το οποίο ζήτησε πρόσθετες αποκλίσεις από την εφαρμογή ορισμένων κοινοτικών πολιτικών καθώς και πρόσθετη οικονομική ενίσχυση για την αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας. Η ευρωπαϊκή επιτροπή έκανε δεκτό το δεύτερο αίτημα το οποίο ικανοποίησε με την έγκριση το 1985 των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (Μ.Ο.Π), η σημασία των οποίων ήταν πολύ μεγάλη γιατί εγκαινίασε τη προσπάθεια για την ανάπτυξη διαρθρωτικής πολιτικής από πλευράς της κοινότητας. Κατά τη δεύτερη περίοδο η πολιτική που προβάλλει η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από εντονότερες φίλο-ενοποιητικές θέσεις. Ιδιαίτερα από το 1988 και μετά, υποστηρίζει το “ομοσπονδιακό” πρότυπο ενοποίησης καθώς και την ανάπτυξη κοινής πολιτικής στους τομείς της παιδείας, υγείας και του περιβάλλοντος. Η ενίσχυση των υπερεθνικών θεσμών και η ανάπτυξη κοινής εξωτερικής πολιτικής ήταν προτεραιότητα της. Από την άλλη πλευρά όμως, υπάρχουν κάποιες αντιφάσεις τόσο στον οικονομικό τομέα, με την απόκλιση της χώρας από το μέσο κοινοτικό επίπεδο ανάπτυξης, όσο και στον πολιτικό τομέα με το πρόβλημα της ονομασίας της Π.Γ.Δ.Μ που εκτονώθηκε με την υπογραφή της ενδιάμεσης Συμφωνίας. Από το 1989, η Ελλάδα αρχίζει να αναδεικνύει ως κύριο πολιτικό στόχο τη διασφάλιση της προοπτικής ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, γεγονός που πραγματοποιήθηκε την άνοιξη του 2004. Η τρίτη περίοδος χαρακτηρίζεται από ακόμα μεγαλύτερη υποστήριξη προς την ιδέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την εμπάθυνση της ενοποίησης σε όλους τους τομείς με άξονα το ομοσπονδιακό μοντέλο. Σημαντική είναι η προσπάθεια της να ικανοποιήσει τα Κριτήρια Σύγκλισης για να επιτύχει την ένταξη της στο ενιαίο νόμισμα και την Ο.Ν.Ε. Η Ελλάδα μετά τη προσχώρηση της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατόρθωσε να σταθεροποιήσει το δημοκρατικό πολιτικό της σύστημα και τους θεσμούς που το διέπουν, μετά τη περίοδο της δικτατορίας . Ενισχύθηκε η πολιτική της θέση και η ανεξαρτησία

της μέσα στο περιφερειακό και διεθνές σύστημα. Ως κράτος -μέλος της Ε.Ε ,η Ελλάδα είχε την ευκαιρία να αναδειχθεί σε παράγοντα σταθερότητας, ειρήνης και συνεργασίας στη περιοχή των Βαλκανίων. Κατόρθωσε την αναδιάρθρωση της εθνικής οικονομίας, έλαβε οικονομική ενίσχυση μέσω των προγραμμάτων Μ.Ο.Π και Κ.Π.Σ και δημιούργησε νέες προοπτικές και δυνατότητες για την ελληνική οικονομία. Η Ελλάδα κατόρθωσε να ενδυναμώσει τη θέση της και το κύρος της, και να συμμετέχει ενεργά και ισότιμα στις αποφάσεις για το μέλλον της Ευρώπης.

3.2 Η πορεία της Ελλάδας προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Η Ελλάδα εξ αρχής έθεσε κυρίαρχο πολιτικό και οικονομικό στόχο την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος. Το Μάρτιο 1998 η δραχμή προσδέθηκε στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ/1), με κεντρική ισοτιμία 357 δρχ/ECU. Στο τέλος του ίδιου έτους ακολούθησε η γέννηση του ευρώ σε λογιστική μορφή και η ένταξη της δραχμής στο ΜΣΙ/2, με κεντρική ισοτιμία 353,109 δρχ/ευρώ. Με βάση τη θετική πορεία της ελληνικής οικονομίας, τον Ιανουάριο 2000 έγινε αναπροσαρμογή της κεντρικής ισοτιμίας σε 340,75 δρχ/ευρώ. Στις 9 Μαρτίου 2000 υποβλήθηκε η αίτηση της ελληνικής κυβέρνησης για άρση της παρέκκλισης της οικονομίας μας και την υιοθέτηση του ευρώ. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας των γνωμοδοτήσεων των αρμοδίων οργάνων, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ομόφωνα τη συμμετοχή της Ελλάδας στην ευρωζώνη από 1.1.2001 και παράλληλα επιβεβαίωσε ως ισοτιμία μετατροπής της δραχμής προς το ευρώ την ισχύουσα κεντρική ισοτιμία(340.75δρχ/ευρώ). Το πλαίσιο και οι στόχοι της ελληνικής οικονομικής πολιτικής έχουν ως βασικό σημείο αναφοράς το Σύμφωνο σταθερότητας και Ανάπτυξης και τη διασφάλιση του ευρώ. Το εγχείρημα της κυκλοφορίας του ενιαίου νομίσματος στη χώρα μας ήταν ομαλό και ο ρυθμός προσαρμογής των συναλλαγών ιδιαίτερα ταχύς. Αυτό συνιστά επιτυχία ιδίως αν ληφθεί υπόψη ότι σε σύγκριση με τα άλλα κράτη της ευρωζώνης η Ελλάδα είχε σαφώς μικρότερο διάστημα προετοιμασίας, ενημέρωσης και προσαρμογής.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα της Ελλάδος καθώς και άλλοι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς υλοποίησαν προγράμματα ενημέρωσης σχετικά με τη μετάβαση στο ευρώ με στόχο τη διαφώτιση του ευρύτερου κοινού. Ιδιαίτερη σημασία αποδόθηκε στην προετοιμασία του τραπεζικού δικτύου και των εμπορικών επιχειρήσεων, που αποτελούν τους βασικούς αγωγούς διοχέτευσης τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ στην αγορά. Το ελληνικό κοινό εξοικειώθηκε πολύ γρήγορα με το ευρώ και ήδη από την πρώτη εβδομάδα κυκλοφορίας του, το μεγαλύτερο μέρος των συναλλαγών πραγματοποιούνταν σε ευρώ. Η απόσυρση των δραχμών είχε σχεδόν ολοκληρωθεί ακόμη πριν από τη λήξη της περιόδου παράλληλης κυκλοφορίας. Η Τράπεζα της Ελλάδος ανταλλάσσει τραπεζογραμμάτια δραχμών με ευρώ 10 έτη μετά τη λήξη της περιόδου παράλληλης κυκλοφορίας, δηλαδή έως την 1 Μαρτίου 2012, ενώ για τα κέρματα δραχμών η περίοδος ανταλλαγής από την Τράπεζα της Ελλάδος και τις ΔΟΥ διήρκησε δύο χρόνια, έως την 1 Μαρτίου 2004. Μετά από αυτές τις ημερομηνίες τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα δραχμών παραγράφονται. Με την απόφαση για συμμετοχή στην ευρωζώνη, παρουσιάστηκε το πρώτο για την Ελλάδα, Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης όπου περιγράφονται η πολιτική και οι στόχοι που θα ακολουθήσει η χώρα έως το 2004. Το Συμβούλιο ECOFIN της 12/02/2002 διαπίστωσε ότι το πρόγραμμα βρίσκεται εντός του πλαισίου των Γενικών Κατευθυντηρίων Γραμμών της Οικονομικής Πολιτικής της Ε.Ε και παράλληλα απηύθυνε συστάσεις για συγκράτηση των δημόσιων δαπανών και επιτάχυνση των διαρθρωτικών αλλαγών, ιδίως στον τομέα του ασφαλιστικού και του συνταξιοδοτικού. Την ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση από την 1η Ιανουαρίου του 2001, αποφάσισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής, στη Σάντα Μαρία ντε Φείρα της Πορτογαλίας. Η ελληνική κυβέρνηση με τον τότε Πρωθυπουργό, κ. Κωνσταντίνο Σημίτη και τους Υπουργούς Εξωτερικών κ. Γεώργιο Παπανδρέου και των Οικονομικών και Οικονομίας κ. Γιάννο Παπαντωνίου, για πολλά χρόνια προσπάθησε έτσι ώστε, να καλυφθούν οι

οικονομικοί δείκτες που απαιτούντο, ώστε να γίνει δεκτή η ένταξη της Ελλάδος στην ΟΝΕ. Ο ελληνικός λαός δέχθηκε με μεγάλη ικανοποίηση την ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση διότι πίστευε στο δέσιμο της Ελλάδος με την Ενωμένη Ευρώπη. Πρόκειται για μία ιστορική απόφαση με ιδιαίτερο ενδιαφέρον διότι ύστερα από μία πολύχρονη προσπάθεια προσαρμογής στις συνθήκες λειτουργίας της ενοποιημένης ευρωπαϊκής αγοράς, η Ελλάδα γίνεται δεκτή και τυπικά από τους εταίρους της στην Ο.Ν.Ε. Η Ελλάδα πλέον εντάσσεται οριστικά στον σκληρό πυρήνα των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που επιτρέπει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της. Η ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη και ταχύτερη ανάπτυξη νέων γραμμών παραγωγής, η σταθερότερη εφαρμογή νέων τεχνικών στην παραγωγική διαδικασία και η αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό είναι τα οφέλη της χώρας μας από την πλήρη συμμετοχή της στην Ο.Ν.Ε. Με τους τεράστιους πόρους οι οποίοι εισέρευσαν τα προηγούμενα χρόνια από τα κοινοτικά ταμεία, η Ελλάδα άλλαξε μορφή. Μεταβλήθηκε σ' ένα σύγχρονο δυτικό κράτος με ισχυρούς δημοκρατικούς θεσμούς και δυναμική οικονομία. Η επίμονη προσπάθεια σύγκλισης της οικονομίας για την είσοδο στην τρίτη φάση της Ο.Ν.Ε, είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του εθνικού χρέους, του δημόσιου ελλείμματος και του πληθωρισμού. Η διαμόρφωση του πληθωρισμού μέχρι το τέλος του 2000 επηρεάστηκε από τη σταδιακή σύγκλιση των εγχώριων επιτοκίων προς τα επιτόκια της ζώνης του ευρώ, και από την προσέγγιση της τρέχουσας ισοτιμίας της δραχμής προς την κεντρική της ισοτιμία. Οι προοπτικές για τη διαμόρφωση του μέσου ετήσιου πληθωρισμού σε επίπεδο που δεν θα υπερβαίνει το 2% απαιτεί την εφαρμογή της οικονομικής και διαρθρωτικής πολιτικής που έχει προγραμματιστεί. Η δραστικότερη συνέπεια χαμηλού πληθωρισμού είναι τα περιορισμένα περιθώρια αυξήσεων τιμών στην αγορά, που αυτό σημαίνει την ύπαρξη σταθερότητας στις τιμές της αγοράς προς όφελος των καταναλωτών. Μέχρι το τέλος του 2000 τα εγχώρια επιτόκια έχουν

συγκλίνει με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά με αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός ευνοϊκότερου δανεισμού για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Επίσης οι καταναλωτές μπορούν να λαμβάνουν χαμηλότοκα στεγαστικά, καταναλωτικά και προσωπικά δάνεια. Παράλληλα τα ονομαστικά επιτόκια καταθέσεων ταμειευτηρίου διαμορφώνονται στα επίπεδα του 3%, γεγονός που περιορίζει τα εισοδήματα των καταθετών με αποτέλεσμα να αλλάξει η επενδυτική τους συμπεριφορά. Στα μακροπρόθεσμα επιτόκια στο εσωτερικό της ζώνης του ευρώ εξακολουθούν να υπάρχουν διαφοροποιήσεις, οι οποίες είναι σημαντικά χαμηλότερες από αυτές που παρατηρούνται συνήθως μεταξύ χωρών με εθνικά νομίσματα. Αμέσως μετά την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος από την Ελλάδα ακολούθησε η λεγόμενη μεταβατική περίοδος, η οποία για την Ελλάδα ήταν μονοετής (1/1/2001-31/12/2001). Η μετάβαση στο ευρώ ολοκληρώθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2002. Την 1η Ιανουαρίου 2002, τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία στην Ελλάδα, ταυτόχρονα με τα άλλα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ. Από 1/1/2001 και κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου η μισθοδοσία συνεχίζει να γίνεται σε δραχμές, ενώ από 1/1/2002 όλες οι πληρωμές γίνονται σε ευρώ. Οι αυξήσεις των μισθών στο δημόσιο τομέα είναι συγκρατημένες, ενώ στον ιδιωτικό τομέα οι μισθοί εξακολουθούν να διαμορφώνονται από τις συλλογικές διαπραγματεύσεις εργοδοτών και εργαζομένων με γνώμονα το ύψος του πληθωρισμού και τα κέρδη των επιχειρήσεων. Ως τις 31 Δεκεμβρίου του 2001 οι συντάξεις εξακολουθούν να καταβάλλονται σε δραχμές και από την 1η Ιανουαρίου του 2002 καταβάλλονται σε ευρώ. Οι όροι, οι προϋποθέσεις και το ύψος των συντάξεων όμως θα αλλάξουν επί το δυσμενέστερο με την ένταξη στην ΟΝΕ γιατί όπως έχουν επισημάνει οι διεθνείς οργανισμοί οι αλλαγές αυτές θα πρέπει να κινούνται στην κατεύθυνση της αύξησης των ορίων ηλικίας, στην αλλαγή των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης και στη βάση υπολογισμού του ύψους των συντάξεων. Ο Δημόσιος τομέας περιλαμβανομένου και των ΔΕΚΟ έχει ξεκινήσει τις διαδικασίες προσαρμογής του θεσμικού πλαισίου των μηχανογραφικών

συστημάτων και της κατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού, ώστε να είναι έτοιμος να εξυπηρετήσει αποτελεσματικά τον Έλληνα πολίτη. Η εισαγωγή του ευρώ δεν θα είναι υπεύθυνη για οποιαδήποτε αύξηση της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών, το ευρώ όμως μπορεί να επιφέρει αλλαγές στα εθνικά φορολογικά συστήματα. Ο προϋπολογισμός μέχρι και το 2001 θα καταρτίζεται αποκλειστικά σε δραχμές με ορισμένα του βασικά μεγέθη να εκφράζονται και σε δραχμές και σε ευρώ. Από 1/1/2002 ο προϋπολογισμός και το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων θα καταρτιστούν και θα εκτελεστούν μόνο σε ευρώ. Η εισαγωγή του ευρώ δεν θα επηρεάσει την αξία ή το κόστος των δανείων που έχουν συναφθεί. Οι τραπεζικοί λογαριασμοί θα μετατραπούν αυτόματα από δραχμές σε ευρώ από την 1/1/2002. Όλες οι συναλλαγές στο ΧΑΑ σε μετοχές, ομόλογα κ.λπ., θα εκφράζονται σε ευρώ από 1/1/2002 με την είσοδο της χώρας μας στην ΟΝΕ συνεπάγεται και η τυπική αναβάθμιση της Σοφοκλέους σε ώριμη χρηματιστηριακή αγορά. Αυτό σημαίνει την έναρξη μιας νέας εποχής για το ελληνικό χρηματιστήριο. Νέες προοπτικές διανοίγονται τόσο από τις εισροές ξένων κεφαλαίων όσο και από τη δημιουργία στο μέλλον του πανευρωπαϊκού χρηματιστηρίου στο οποίο θα ανήκει και η Σοφοκλέους. Η κυβέρνηση σύμφωνα με υποδείξεις αρμόδιων κοινοτικών οργάνων θα επισπεύσει τις ιδιωτικοποιήσεις κρατικών οργανισμών αλλά και την έναρξη των διαδικασιών για την απελευθέρωση των αγορών τηλεπικοινωνιών, ενέργειας, μεταφορών, κλειστών επαγγελμάτων και άλλων τομέων. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα βελτιώσουν την ποιότητα και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών ενώ ταυτόχρονα θα συντελέσουν στη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών. Η χώρα μας θα γίνει πιο προσιτή για τους ξένους τουρίστες καθώς θα εκλείψουν οι προμήθειες στην ανταλλαγή νομισμάτων. Ο ανταγωνισμός στον ταξιδιωτικό και τουριστικό κλάδο θα συντελέσει στη διαφάνεια τιμών με αποτέλεσμα να μειωθούν οι τιμές προς όφελος των καταναλωτών. Το ευρώ θα βελτιώσει τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς, εξαλείφοντας τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις

και παρέχοντας μία κοινή λογιστική μονάδα για τις εμπορικές δραστηριότητες. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα να ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις και το διασυνοριακό εμπόριο, γεγονός που θα οδηγήσει σε αύξηση των ανταγωνιστικών πιέσεων σε πολλές αγορές. Οι επιχειρήσεις θα είναι σε θέση να διαμορφώνουν χαμηλότερες τιμές στις χώρες που πραγματοποιούν εξαγωγές και αναλογικά πιο φτηνές θα γίνουν και οι εισαγωγές. Το 1997 εκδόθηκε για πρώτη φορά δεκαετής ομόλογο του Ελληνικού Δημοσίου στην ελληνική χρηματοπιστωτική αγορά. Για την Ελλάδα η ένταξη στη ζώνη του ευρώ δεν σήμανε μόνο την απώλεια της ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής, άλλα και την αύξηση της αξιοπιστίας που συνδεόταν με ένα νομισματικό καθεστώς σταθερού και χαμηλού πληθωρισμού. Μέχρι το 1994 ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός ήταν περίπου 20%, ενώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ ήταν κάτω του 1%. Αντίθετα, κατά την τελευταία εξαετία ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ ξεπέρασε το 4%, ενώ ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός ήταν πάνω από το 3%. Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) σημείωσε από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 μέσω των κοινοτικών πακέτων και πλαισίων στήριξης ραγδαία αύξηση. Μια γενικότερη δυναμική χαρακτηρίζει πλέον το ελληνικό κράτος. Από την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων και προϊόντων μέχρι τον τουρισμό και την εμπορική ναυτιλία. Ο ελληνικός λαός έχει πλέον μια ουσιαστική αίσθηση αυτοπεποίθησης και ασφάλειας. Η εδαφική ακεραιότητα και όλα τα κυριαρχικά διεθνή δικαιώματα της Ελλάδας στα πλαίσια μιας ισχυρής ομοσπονδιακής Ευρώπης είναι εξασφαλισμένα. Η Ευρώπη του 21ου αιώνα είναι μια ανερχόμενη δύναμη στο παγκόσμιο στερέωμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 Η οικονομική κρίση.

Στο παρελθόν ο όρος οικονομική κρίση μπορούσε να σημαίνει μόνο ότι οι οικονομικές προσπάθειες των ανθρώπων ματαιώνονταν (π.χ εξαιτίας ενός πολέμου) ή τα αγαθά που παρήγαγαν καταστρέφονταν από δυσμενείς καιρικές συνθήκες ή από λεηλασίες. Μετά την ανάπτυξη της βιομηχανίας και τη βελτίωση της τεχνολογίας, οικονομική κρίση σημαίνει ότι υπάρχει παραγωγή ή υπερπαραγωγή προϊόντων αλλά δεν υπάρχει αντίστοιχη ζήτηση για οποιοδήποτε λόγο. Αυτό σημαίνει ότι το αγοραστικό κοινό δεν μπορεί να αγοράσει γιατί δεν έχει επαρκές εισόδημα (από ανεργία ή άλλη αιτία). Συνέπεια της κρίσης για τις βιομηχανίες είναι ότι μειώνουν την παραγωγή, άρα χρειάζονται λιγότερο προσωπικό, λιγότερες πρώτες ύλες, λιγότερα μεταφορικά μέσα επομένως έχουμε άμεση αύξηση της ανεργίας, μείωση της αγοραστικής δύναμης, άρα ο φαύλος κύκλος διευρύνεται και συνεχίζεται.

Είναι φανερό ότι η οικονομική κρίση η οποία ξεκίνησε ως κρίση των ενυπόθηκων δανείων το 2007 στις Η.Π.Α, διαμορφώθηκε σε παγκόσμια πιστωτική κρίση το 2008 και εξελίχθηκε σε σημαντική οικονομική κρίση για την Ευρωζώνη των 16 και για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η κατάρρευση της Lehman Brothers, τέταρτης μεγαλύτερης επενδυτικής τράπεζας των Η.Π.Α, την 15η Σεπτεμβρίου 2008, σηματοδότησε τη μεγαλύτερη μεταπολεμική παγκόσμια οικονομική κρίση. Η οικονομική δραστηριότητα δεν ακολουθεί γραμμική, ανοδική ή καθοδική πορεία. Αντίθετα, ακολουθεί κυκλική πορεία με ορισμένες φάσεις του οικονομικού κύκλου να είναι ανοδικές και άλλες καθοδικές. Είναι προφανές ότι οι ταχείς ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π) που παρατηρήθηκαν παγκοσμίως την περίοδο 2002-2007, κάποια στιγμή θα επιβραδύνονταν υπακούοντας στη λογική των οικονομικών κύκλων. Πράγματι, πολλοί αναλυτές και διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί προειδοποιούσαν για τους καθοδικούς κινδύνους. Όμως, σε μεγάλο

βαθμό, οι επισημάνσεις για αυτούς τους κινδύνους, παραβλέπονταν ή υποβαθμίζονταν, ακόμη και από εκείνους που τους κατέγραφαν, καθώς την τριετία 2005-2007 η κρατούσα άποψη στους πλέον έγκριτους οικονομικούς κύκλους ήταν αυτή της αποσύνδεσης των αναδυόμενων οικονομιών από τις εξελίξεις στις Η.Π.Α, στην ευρωζώνη, την Ιαπωνία ή άλλες μεγάλες αναπτυγμένες οικονομίες. Πολλοί υποστήριζαν μάλιστα ότι πιθανή επιβράδυνση στις αναπτυγμένες οικονομίες θα αντισταθμιζονταν από τις επιδόσεις των αναδυόμενων οικονομιών και κυρίως της Κίνας, μετατοπίζοντας σταδιακά το κέντρο της οικονομικής δραστηριότητας. Οι προβλέψεις αυτές οδηγούσαν στο γενικό συμπέρασμα ότι η επιβράδυνση, όταν και όπου θα προέκυπτε, θα ήταν ελεγχόμενη. Για να κατανοηθεί το μέγεθος και η ταχύτητα με την οποία εξαπλώθηκε η κρίση θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ορισμένα από τα χαρακτηριστικά του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Υποστηρίζεται ότι, η ιδιαίτερα χαλαρή νομισματική πολιτική της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας για ικανό χρονικό διάστημα ευθύνεται για την εμφάνιση υπερβολικής ρευστότητας, με αποτέλεσμα την εμφάνιση ανισορροπιών και τελικά «φούσκας» στην αγορά κατοικίας. Η υπερβολική ρευστότητα οδήγησε τους διαχειριστές κεφαλαίων να αναλαμβάνουν συνεχώς περισσότερους κινδύνους. Στην προσπάθειά τους για μεγιστοποίηση των κερδών, προχώρησαν σε ευρεία έκθεση σε «δομημένα προϊόντα» που τηρούνταν εκτός των ισολογισμών των τραπεζών, ενώ χρησιμοποιούνταν ευρέως για το μετασχηματισμό της ωριμότητας του χαρτοφυλακίου. Η επιτυχία αυτού του μοντέλου βασίστηκε σε, υποτίθεται, πολύ εξελιγμένα συστήματα διαχείρισης κινδύνου και στην αξιολόγηση όλων αυτών των προϊόντων και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από τις εταιρείες αξιολόγησης πιστοληπτικού κινδύνου, ενώ ήταν φανερό ότι υπήρχαν πολλές περιπτώσεις παραβίασης του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου. Σήμερα μπορούμε να διαγνώσουμε ότι η κρίση απαιτεί την υιοθέτηση του κατάλληλου μείγματος νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής και το συντονισμό σε

διεθνές επίπεδο. Η νομισματική πολιτική αντέδρασε με δύο τρόπους: χαλαρώνοντας τη στάση της μειώνοντας τα επιτόκια και παρέχοντας ενέσεις ρευστότητας στο σύστημα. Ενώ η νομισματική πολιτική ενδείκνυται να χρησιμοποιείται σε τέτοιες περιπτώσεις, υπάρχει αρκετή επιφυλακτικότητα για τη χρήση της δημοσιονομικής πολιτικής. Με βάση τις εξελίξεις όλοι συμφωνούν για τη χρήση του εργαλείου της δημοσιονομικής πολιτικής αλλά αναπτύσσονται δύο κυρίως σκέψεις για το μέγεθος και την κατεύθυνση των δημοσιονομικών παρεμβάσεων. Από τη μια πλευρά όσοι υποστηρίζουν ότι γενικές και εκτεταμένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις είναι η μόνη λύση για να αποφύγουμε μια παρατεταμένη ύφεση και από την άλλη πλευρά, όσοι τονίζουν ότι δεν υπάρχει ενιαία συνταγή για όλα τα κράτη, και οι όποιες δημοσιονομικές παρεμβάσεις θα πρέπει να είναι έγκαιρες, προσωρινές και στοχευμένες, ώστε να μη θέτουν σε κίνδυνο τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Η αύξηση των δημοσίων επενδύσεων είναι η κίνηση που οι κυβερνήσεις θα πρέπει να κάνουν ώστε να τονώσουν την οικονομία μέσω αύξησης των δαπανών για υποδομές. Η λύση αυτή απέδωσε για την έξοδο από το μεσοπολεμικό «κράχ», αλλά δεν είναι πάντα αποτελεσματική όπως απέδειξε η περίπτωση της Ιαπωνίας τη δεκαετία του 1990. Αντίθετα, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο των υποδομών σε μια χώρα, οι επιπλέον ανάγκες σε υποδομές, καθώς και εάν η καθαρή παρούσα αξία αυτών των επενδύσεων είναι υπέρτερη έναντι άλλων ανταγωνιστικών χρήσεων. Επιπλέον, η αύξηση των δημοσίων επενδύσεων για να μας βοηθήσει να εξέλθουμε από την παρούσα κρίση προϋποθέτει την ύπαρξη επενδυτικών σχεδίων ώστε η επιτάχυνση υλοποίησής να έχει άμεσα αποτελέσματα. Έτσι, ο χρόνος που μεσολαβεί από την λήψη της απόφασης για τη χρηματοδότηση ενός έργου υποδομής μέχρι την εκταμίευση των σχετικών κονδυλίων, είναι τέτοιος που δεν θα συμβάλει στην άμεση αντιμετώπιση της κρίσης αλλά θα λειτουργήσει πιθανότητα πληθωριστικά, σε άλλη φάση του οικονομικού κύκλου. Βέβαια, οι κυβερνήσεις που έχουν μικρότερα περιθώρια δημοσιονομικής ευελιξίας, πιθανόν να φανούν

περισσότερο καινοτόμες και εφευρετικές στους τρόπους αντιμετώπισης των συνεπειών της κρίσης. Έτσι, ενδεχομένως η κρίση να αποτελέσει την αφορμή για εντατικοποίηση των απαραίτητων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Όμως, όλες οι μεταρρυθμίσεις δεν είναι εύκολο να προχωρήσουν σε περιβάλλον κρίσης, γιατί απλά δεν υπάρχουν δημοσιονομικά περιθώρια για να αποζημιωθούν συνήθως προκαταβολικά, εκείνοι οι οποίοι νιώθουν ότι θίγονται από αυτές. Ο συνδυασμός της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής θα μας οδηγήσει σε έξοδο από την κρίση χωρίς όμως να μπορούμε να προβλέψουμε το πότε ακριβώς θα συμβεί αυτό. Όμως, πριν έρθει η ανάκαμψη η παγκόσμια οικονομία θα βιώσει σημαντική επιβράδυνση, οι μεγαλύτερες οικονομίες ύφεση και διεύρυνση της ανεργίας, συνθήκες που αναπόφευκτα θα επηρεάσουν και θα διαμορφώσουν το πλαίσιο της πολιτικής οικονομίας της επόμενης δεκαετίας.

4.2 Η θέση της Ελλάδας.

Το 2009 υπήρξε για την Ελλάδα το έτος της μεγάλης αλλαγής και ο χρόνος που αποκαλύφθηκε η ελληνική πραγματικότητα. Η χρηματοπιστωτική κρίση έφερε στην επιφάνεια χρόνιες παθολογίες του ελληνικού συστήματος που αγγίζουν τόσο το δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα. Το χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας που αποτυπώνεται σε ένα αρνητικό ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, οι δημοσιονομικές ανισορροπίες (έλλειμμα-χρέος), ένα ασφαλιστικό σύστημα όχι μόνο μη βιώσιμο αλλά στα πρόθυρα της κατάρρευσης, ο διογκωμένος και αντιπαραγωγικός δημόσιος τομέας με εκτεταμένη διαφθορά, και ο αδύνατος ιδιωτικός τομέας άμεσα ή έμμεσα εξαρτημένος από το Δημόσιο, είναι κάποια από τα προβλήματα της ελληνικής πραγματικότητας. Οι στοχευμένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις τόσο στα έσοδα όσο και στις δαπάνες του Δημοσίου, με στόχο την αντιμετώπιση των δημοσιονομικών ανισορροπιών αλλά και η ενίσχυση της αξιοπιστίας της δημόσιας παρέμβασης και της πιστοληπτικής ικανότητας, είναι κάποιες κινήσεις που θα μπορούσαν να βοηθήσουν την κατάσταση της Ελλάδας. Η παρέμβαση

για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στη λειτουργία των αγορών, συμπεριλαμβανομένης και της αγοράς εργασίας και η ολοκληρωμένη και άμεση παρέμβαση στην αναμόρφωση της λειτουργίας των θεσμών για την αντιμετώπιση της διαφθοράς και της οικονομικής εξάρτησης των κοινωνικών οικονομικών εταίρων από το Δημόσιο είναι ακόμα κάποιες προτεινόμενες λύσεις. Η Ελλάδα χρειάζεται ένα ουσιαστικό σύστημα ανασυγκρότησης. Έχει μεγάλη σημασία για τη χώρα να διαμορφωθεί ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα διαρθρωτικής, δημοσιονομικής και θεσμικής προσαρμογής που να επικεντρώνεται στα κεφάλαια της ανταγωνιστικότητας, της ενίσχυσης των οικονομικά ασθενέστερων και στην επανεκκίνηση της οικονομίας με την ευρεία συναίνεση του κοινωνικού συνόλου. Η Ελλάδα βρίσκεται σε καθεστώς αυστηρής επιτήρησης με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και για πρώτη φορά βρίσκεται στη δίνη μιας διεθνούς οικονομικής κρίσης. Η ελληνική κυβέρνηση εγγυάται το σύνολο των καταθέσεων, προστατεύει τους δανειολήπτες και έχει ως στόχο τη μείωση των επιπτώσεων της κρίσης στα νοικοκυριά. Πρέπει όμως να πάρει περισσότερα μέτρα για τη στήριξη και τη θωράκιση της οικονομίας, αλλά και για τη στήριξη των οικογενειακών εισοδημάτων, να δρομολογήσει ενέργειες για να προστατευτεί ο φορολογούμενος πολίτης και να ενισχύσει το δίκτυ ασφαλείας για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Το μερίδιο της ευθύνης που φέρει για αυτήν την κατάσταση η παγκόσμια οικονομική κρίση και το αντίστοιχο της ελληνικής δημοσιονομικής πολιτικής είναι δύσκολο να εξακριβωθεί, ωστόσο έντονος λόγος γίνεται για την πορεία που ακολούθησαν τα πακέτα στήριξης του κράτους προς τις τράπεζες, τα οποία θεωρήθηκαν περιορισμένα σε αριθμό και σε μέγεθος. Έχει αναφερθεί όμως ότι οι κρατικοί λειτουργοί δε φρόντισαν ώστε αυτά να διοχετευτούν από τις τράπεζες στις επιχειρήσεις και από εκεί στην κοινωνία. Όλα τα οικονομικά δεδομένα της χώρας βαδίζουν προς το χειρότερο και κυρίως οι εξαγωγές, η βιομηχανία, οι κατασκευές, οι επενδύσεις αλλά και ο τουρισμός. Το πρόβλημα δεν είναι το ύψος του ελλείμματος αλλά το πού

κατευθύνεται αυτό το έλλειμμα και αν επιχειρεί να καλύψει πραγματικούς παραγωγικούς και κοινωνικούς σκοπούς. Για την επαναφορά του ελλείμματος στο επίπεδο του 3% σε ορατό χρονικό διάστημα με τεκμηριωμένα αναπτυξιακά μέτρα απαιτείται αξιοπιστία ώστε να πεισθούν οι τεχνοκράτες της Ε.Κ.Τ και της Ε.Ε για αυτήν, αξιοπιστία που δυστυχώς τα όργανα της Ε.Ε αμφισβητούν. Η στενή επιτήρηση των ελληνικών δημοσιονομικών και διαρθρωτικών μέτρων είναι δικαιολογημένη και απαραίτητη. Σε αυτό πρέπει να περιλαμβάνεται και η απειλή κυρώσεων σε περίπτωση παραβιάσεων. Είναι σαφές ότι μόνο η μείωση των δαπανών σε μισθούς και κοινωνικές υπηρεσίες δεν είναι αρκετή για τη μείωση του ελλείμματος. Χρειάζονται μέτρα αποτελεσματικά από οικονομική και πολιτική άποψη με στόχο την αύξηση των κρατικών εσόδων, μέσω:

-της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης,

-της μεγαλύτερης αποδοτικότητας στον δημόσιο τομέα,

-της μείωσης του μισθολογικού κόστους των δημοσίων υπαλλήλων.

Η οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα μας, αποκλειστικό δημιούργημα των πολιτικών κομμάτων που κυβέρνησαν αυτόν τον τόπο από το 1974, με την πολιτική τους δημιούργησαν ένα χρέος 300 δισεκατομμυρίων ευρώ και ένα δημόσιο έλλειμμα 12,7 %. Και παρόλο ότι γνώριζαν τη δύσκολη οικονομική κατάσταση της χώρας, σπατάλησαν δισεκατομμύρια ευρώ για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, φορτώνοντας στις πλάτες του λαού ακόμη περισσότερο χρέος. Οι σπατάλες και η κακοδιαχείριση, η μη αξιοποίηση των ευρωπαϊκών ενισχύσεων και προγραμμάτων, η εύκολη λύση του δανεισμού για την κάλυψη των αναγκών, το λεγόμενο «πολιτικό κόστος», η ατιμωρησία των υπευθύνων και η ανεξέλεγκτη διαφθορά ήταν αναπόφευκτο ότι θα οδηγούσαν στη σημερινή κατάσταση. Μεγάλο δημόσιο χρέος και ελλείμματα έχουν βέβαια και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Ιρλανδία, η Ισπανία και η Πορτογαλία. Εκείνο όμως που διαφοροποιεί τη χώρα μας από αυτές είναι ότι η χώρα μας

θεωρείται το πιο αναξιόπιστο κράτος της Ε.Ε. Το έλλειμμα αξιοποιείται προκειμένου να εξαπολυθεί μια δημοσιονομική τρομοκρατία με στόχο την περαιτέρω κατεδάφιση των μισθών, των συντάξεων, των εργασιακών σχέσεων και ότι έχει απομείνει από τις κοινωνικές κατακτήσεις. Σήμερα είναι κάτι περισσότερο από βέβαιο ότι η κρίση για την ελληνική οικονομία θα έχει διάρκεια. Η ελληνική οικονομία εισέρχεται σε μια περίοδο παρατεταμένης ύφεσης με κύριο χαρακτηριστικό την υψηλή ανεργία. Και αυτό συμπεραίνεται από τα στοιχεία των τελευταίων μηνών, που δείχνουν ότι η ελληνική οικονομία έχει μια διαρθρωτική αδυναμία να δημιουργεί θέσεις εργασίας. Οι πιο πρόσφατες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στην ελληνική οικονομία σχετίζονταν με τα προγράμματα stage και τους διορισμούς στον δημόσιο τομέα. Τα δημοσιονομικά προβλήματα που σχετίζονται με το έλλειμμα και το χρέος αλλά και τα ταμειακά προβλήματα της οικονομίας περιορίζουν τη δυνατότητα ευρύτατης στήριξης της οικονομίας. Η οικονομία της Ελλάδας ανήκει στην κατηγορία των ανεπτυγμένων του κόσμου. Το ακαθάριστο προϊόν συνέχισε να αυξάνεται με ρυθμούς άνω του ευρωπαϊκού μέσου όρου εν μέρει λόγω των επενδύσεων σε υποδομές σχετιζόμενες με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, αλλά και λόγω της ευκολίας πρόσβασης σε πιστώσεις για καταναλωτικές δαπάνες. Ωστόσο η Ελλάδα από το 2001 έως και το 2005 βρέθηκε να παραβιάζει το κριτήριο για έλλειμμα κάτω από 3% του Συμφώνου Σταθερότητας. Από τα τέλη του 2009 και αρχές 2010, εξαιτίας συνδυασμού διεθνών (οικονομική κρίση) και τοπικών (ανεξέλεγκτες δαπάνες κατά την περίοδο μέχρι τις εκλογές του 2009) παραγόντων η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα, καθώς έχει το δεύτερο μεγαλύτερο ετήσιο έλλειμμα κρατικού προϋπολογισμού και το δεύτερο μεγαλύτερο δημόσιο χρέος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η οικονομική κρίση που μαστίζει την Ελλάδα αυτό τον καιρό ίσως να έχει και ορισμένες θετικές συνέπειες. Αυξάνονται συνεχώς οι φωνές των αναλυτών που υποστηρίζουν ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ευρωζώνη υπήρξε ένα τεράστιο λάθος. Όχι μόνο δεν ήταν έτοιμη η χώρα να

ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού και της δημοσιονομικής πειθαρχίας αλλά και σήμερα δεν έχει την δυνατότητα να χρησιμοποιήσει το κυριότερο όπλο που θα είχε στην διάθεση της αν ήταν εκτός της ευρωζώνης προκειμένου να αποφύγει την ύφεση, την υποτίμηση του νομίσματος και την δυνατότητα άσκησης μιας νομισματικής πολιτικής που θα προσαρμοζόταν στις ανάγκες της. Η ελληνική κρίση αποδεικνύει ότι η νομισματική ένωση της Ευρώπης δεν έχει ολοκληρωθεί και αν παραμείνει σε αυτό το ατελές στάδιο δεν είναι βιώσιμη. Θα πρέπει να δημιουργηθούν οι μηχανισμοί που απαιτούνται για την διάσωση μιας χώρας που αντιμετωπίζει προβλήματα. Η ολοκλήρωση της νομισματικής ενοποίησης απαιτεί την δημιουργία ενός χρηματοδοτικού μηχανισμού έκτακτης ανάγκης που να παρεμβαίνει σε περιπτώσεις όπως της Ελλάδας. Η απουσία τέτοιου μηχανισμού οδήγησε την Ελλάδα στο να ζητήσει βοήθεια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ) είναι ένας διεθνής οργανισμός ο οποίος επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών, και προσφέροντας οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί. Το Δ.Ν.Τ ιδρύθηκε στις 27 Δεκεμβρίου του 1945 στην Ουάσιγκτον και είναι η υπηρεσία του Ο.Η.Ε που συστάθηκε μαζί με τη Διεθνή Τράπεζα Ανοικοδόμησης και Ανάπτυξης (Παγκόσμια Τράπεζα), στο πλαίσιο της Νομισματικής και Χρηματοδοτικής Διάσκεψης του Ο.Η.Ε το 1944, στο Μπρέτον Γουντς των Η.Π.Α. Έδρα του Οργανισμού ορίσθηκε η Ουάσιγκτον ως πρωτεύουσα της χώρας με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής. Κύριος σκοπός του οργανισμού είναι η προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών με ισόρροπη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου. Ανώτατο διοικητικό όργανο του Δ.Ν.Τ είναι το Συμβούλιο των Διοικητών, στο οποίο εκπροσωπείται κάθε κράτος μέλος με ένα διοικητή και έναν αναπληρωματικό για πέντε συνεχή έτη. Το Συμβούλιο αυτό συνέρχεται μία φορά ετησίως στη λεγόμενη Τακτική Σύνοδο, κατά τη διάρκεια της συνόδου αυτής εγκρίνονται τα πεπραγμένα του

Οργανισμού, εκλέγονται νέοι διευθυντές, ενώ λαμβάνονται διάφορες αποφάσεις όπως π.χ. τυχόν αλλαγή ισοτιμιών, περί εισόδου νέων μελών, κ.λπ. Πολλές από τις εξουσίες του Συμβουλίου των διοικητών έχουν σήμερα μεταβιβαστεί στο Εκτελεστικό Συμβούλιο που αποτελεί το αμέσως υφιστάμενο όργανο του Δ.Ν.Τ. Ο Διοικητικός Διευθυντής του Συμβουλίου προΐσταται του Εκτελεστικού Συμβουλίου καθώς και όλου του προσωπικού του Οργανισμού που υπολογίζεται περίπου στα 4000 άτομα από 180 και πλέον χώρες. Το 1995 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ) άρχισε να εργάζεται για τη δημιουργία προτύπων διάχυσης δεδομένων με στόχο να καθοδηγήσει τις χώρες-μέλη του Δ.Ν.Τ να δημοσιοποιούν στο κοινό τα οικονομικά τους στοιχεία. Μέλη του γίνονται δεκτά μόνο ελεύθερες και κυρίαρχες χώρες και το 2000 τα μέλη του αριθμούσαν 182 χώρες. Στα συστήματα παρακολούθησης των οικονομιών, συνεισφέρουν στατιστικά δεδομένα χωρίς να είναι μέλη οι Παλαιστινιακές Αρχές, το Χονγκ Κονγκ όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την Ευρωζώνη και η Eurostat για όλη την Ε.Ε. Οποιαδήποτε χώρα μπορεί να ζητήσει να γίνει μέλος του. Οι πόροι του προέρχονται από τα ποσά που καταβάλλουν τα μέλη του, τα οποία υπολογίζονται ανάλογα με τις επιδόσεις των οικονομιών τους και τη θέση τους στην παγκόσμια οικονομία. Με βάση αυτή την αναλογία προσδιορίζονται και τα αντίστοιχα ποσά που μπορεί να αντλήσει κάθε χώρα όποτε το επιθυμεί. Επιπλέον, η αναλογία αυτή καθορίζει τη δύναμη ψήφου που διαθέτει κάθε μέλος στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η βασική αποστολή του Δ.Ν.Τ είναι να παρέχει τεχνική και οικονομική βοήθεια σε χώρες που βρίσκονται σε πολύ δύσκολη οικονομική κατάσταση. Χώρες-μέλη που έχουν πρόβλημα με το ισοζύγιο πληρωμών μπορούν να ζητήσουν δάνεια και βοήθεια στη διαχείριση της εθνικής τους οικονομίας. Για να δοθεί η βοήθεια απαιτείται συνήθως από τις χώρες αυτές να προβούν σε μεταρρυθμίσεις. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις συνήθως απαιτούνται γιατί χώρες με σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία μπορούν να δημιουργήσουν οικονομικές, νομισματικές και πολιτικές πρακτικές οι οποίες να

οδηγήσουν οι ίδιες το σύστημα σε κρίση. Για παράδειγμα χώρες με τεράστια ελλείμματα προϋπολογισμού, ανεξέλεγκτο πληθωρισμό, αυστηρό έλεγχο τιμών ή ιδιαίτερα υπερτιμημένο ή υποτιμημένο νόμισμα διατρέχουν τον κίνδυνο να αντιμετωπίσουν στο μέλλον σοβαρό πρόβλημα με το ισοζύγιο πληρωμών. Έτσι, τα προγράμματα αυτά έχουν ως στόχο να διορθώσουν τις συνθήκες που οδήγησαν στην οικονομική κρίση και όχι απλώς να χρηματοδοτήσουν. Όταν η βοήθεια συνίσταται από δάνεια, αυτά συνήθως δίνονται σε δόσεις καθεμιά από τις οποίες δίνεται υπό την προϋπόθεση ότι έχουν επιτευχθεί συγκεκριμένοι στόχοι. Οι επικριτές ισχυρίζονται ότι το Δ.Ν.Τ είναι σε γενικές γραμμές απαθές ή και εχθρικό στις απόψεις για δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα και εργατικά δικαιώματα. Η υποτίμηση του νομίσματος συνιστάται σε κυβερνήσεις χωρών των οποίων η οικονομία βρίσκεται σε κακή κατάσταση. Από την άλλη, το Δ.Ν.Τ μερικές φορές υποστηρίζει προγράμματα λιτότητα, τα οποία συνεπάγονται αύξηση των φόρων ακόμη και όταν η οικονομία είναι αδύνατη, με στόχο να παρέχουν έσοδα στην κυβέρνηση για να αντιμετωπίσει το έλλειμμα προϋπολογισμού. Από την αρχή της κρίσης το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο χορήγησε δάνεια σε 20 χώρες οι οποίες αντιμετώπιζαν δημοσιονομικά προβλήματα. Για τα χρήματα που δάνεισε επέβαλε επώδυνα μέτρα ως αντιστάθμισμα. Παρακάτω θα αναφέρουμε μερικές από τις εισηγήσεις του Δ.Ν.Τ προς την ελληνική κυβέρνηση: Οι εμπειρογνώμονες ζητούν την απόλυση 230.000 εργαζομένων από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα με κατάργηση θέσεων, ενοποίηση και συγχωνεύσεις οργανισμών, πλήρη αναδόμηση στην τοπική αυτοδιοίκηση όπου και εντοπίζεται ανεξέλεγκτη σπατάλη πόρων. Άρση της μονιμότητας, πλην του στενού δημοσίου τομέα και εξίσωση ορίων ηλικίας για άνδρες και γυναίκες στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα με ενιαίο όριο συνταξιοδότησης τα 67 χρόνια. Κατάργηση των βαρέων και ανθυγιεινών και πλήρη κατάργηση 14ου και 13ου μισθού στο δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό τομέα. Φορολόγηση των αγροτών και φορολόγηση όλων των εισοδημάτων από το πρώτο ευρώ έτσι ώστε να αποκτήσουμε φορολογική συνείδηση.

Απελευθέρωση όλων των κλειστών επαγγελμάτων και επιβολή ΦΠΑ σε όλες τις υπηρεσίες. Ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων και πλήρη απελευθέρωση των απολύσεων και κατάργηση των συλλογικών συμβάσεων. Ριζική αναδιάρθρωση του εθνικού συστήματος υγείας και του τρόπου λειτουργίας των κρατικών νοσοκομείων. Ριζική αναδιοργάνωση του συστήματος παιδείας, προτείνονται δίδακτρα στα πανεπιστήμια με κάποια πρόβλεψη για τα χαμηλά εισοδήματα. Το Δ.Ν.Τ μπορεί να δώσει στην Ελλάδα το πολύ μέχρι 10 δισ. ευρώ, καθώς η συνεισφορά της χώρας στο Ταμείο είναι περίπου 950 εκατ. ευρώ. Η μέχρι σήμερα πρακτική του Δ.Ν.Τ είναι να δίνει έως και 10 φορές περισσότερα κεφάλαια από τη συνεισφορά των χωρών μελών του. Το επιτόκιο για το ποσό αυτό θα είναι κυμαινόμενο και εξαρτάται από το ύψος των επιτοκίων που ορίζουν οι κεντρικές τράπεζες και η αποπληρωμή του δανείου θα γίνει μεταξύ 3 και 5 χρόνων.

4.3 Οι επιπτώσεις στην Ευρωπαϊκή και Νομισματική Ένωση.

Θα ισχυριστεί κάποιος ότι μια νομισματική ένωση όπως η Ευρωπαϊκή, απαιτεί ορισμένους κανόνες οικονομικής συμπεριφοράς από τα μέλη της ώστε τα προβλήματα ενός μέλους να μην διαχέονται στα υπόλοιπα. Στη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπάρχει πράγματι η ρύθμιση ότι η Ένωση δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη για τα χρέη των μεμονωμένων κρατών-μελών και δεν αναμιγνύεται στην εξόφληση των εν λόγω χρεών. Ωστόσο, σε πολιτικό επίπεδο αυτή η θέση θα μπορούσε να αμφισβητηθεί τη στιγμή που έχουν δοθεί κρατικές εγγυήσεις για τη διάσωση ιδιωτικών τραπεζών. Το άρθρο 122 της συνθήκης της Ε.Ε που αναφέρεται στο πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών, θα μπορούσε να ερμηνευτεί ότι ανοίγει τη δυνατότητα να θεσπιστούν συγκεκριμένα μέτρα για τη περίπτωση οικονομικών προβλημάτων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δήλωσε «ανήσυχη» για την οικονομική κρίση της Ελλάδας που παρουσιάζει κινδύνους μετάδοσης σε άλλες χώρες της ευρωζώνης. Τα πραγματικά προβλήματα της κρίσης τα οποία επεκτάθηκαν και στο σύνολο των πολιτών, είναι η άνοδος των επιτοκίων, η δύσκολη λήψη δανείων, η άνοδος

των τιμών των εμπορευμάτων και των καυσίμων που επέφεραν ακρίβεια και τη μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών. Ο πληθωρισμός της ευρωζώνης υπερδιπλασιάστηκε, η ανεργία απειλεί σοβαρά τις κοινωνίες και οι ρυθμοί ανάπτυξης έπεσαν στο μισό. Η οικονομία δεν αποτελεί μεμονωμένη υπόθεση, είναι συνδεδεμένη με την πολιτική, με την ανθρώπινη φύση και με το τι θεωρείται ορθή συμπεριφορά. Το 2009 υπήρξε κομβικής σημασίας για την Ευρώπη, υπήρξε ο χρόνος μέσα στον οποίο κορυφώθηκε η οξύτερη οικονομική κρίση από τη δεκαετία του 1930 αλλά και ο χρόνος που έδειξε ότι η Ευρώπη λειτουργεί με τους σωστούς μηχανισμούς. Οι μηχανισμοί δούλεψαν, και κυρίως αυτοί της νομισματικής ένωσης με αποτέλεσμα να σταθεροποιηθεί η κατάσταση και να αρχίσει η ανάκαμψη. Παράλληλα, η Ένωση μέσα στο 2009 έκλεισε μια μεγάλη περίοδο αβεβαιότητας με την εφαρμογή της Συνθήκης της Λισσαβόνας. Έτσι, η μακροχρόνια συζήτηση για τους θεσμούς μπορεί να τερματιστεί και η Ένωση να στρέψει την προσοχή της στην ουσία, στις πολιτικές. Η οικονομική κρίση συνέπεσε με τη συμπλήρωση δέκα χρόνων από την εισαγωγή του ευρώ, προσδίδοντας έτσι στην επέτειο την ανάγκη μεταρρύθμισης για την αντιμετώπιση μελλοντικών προκλήσεων. Είναι εμφανής σήμερα ο κίνδυνος διάσπασης της κοινής αγοράς εξαιτίας των ασυντόνιστων και μονομερών μέτρων στήριξης που έχουν υιοθετήσει τα κράτη-μέλη. Μέσα στην επόμενη δεκαετία η Ε.Ε πρέπει να είναι έτοιμη να επαναπροσδιορίσει τον εαυτό της, ποιος είναι ο ρόλος της ως πολιτική οντότητα σε έναν ραγδαία μεταβαλλόμενο κόσμο και πώς πρέπει να αναμορφώσει τον εαυτό της, εσωτερικά και εξωτερικά, έτσι ώστε να υπερνικήσει και να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του παγκοσμιοποιημένου κόσμου. Ειδικότερα η Ευρωζώνη θα κλιθεί όχι μόνο να αντιμετωπίσει τη κρίση με την έννοια της μείωσης της παραγωγής, αύξησης της ανεργίας και μείωσης των εισοδημάτων των κατοίκων της, αλλά κυρίως να υπερασπιστεί το νόμισμά της, τον βασικότερο ενοποιητικό παράγοντα της ύπαρξής της. Η διαμάχη γύρω από την αντιμετώπιση της κρίσης έχει αναζωπυρώσει και ενισχύσει εθνικές προκαταλήψεις και απειλεί να

αποδιοργανώσει την Ε.Ε. Είναι σαφές ότι τα προβλήματα παραπέμπουν σε λήψη ριζικών μεταρρυθμιστικών μέτρων τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η σημερινή κρίση στην Ελλάδα αποδεικνύει από τη μία πλευρά, το μειονέκτημα του κοινού ευρωπαϊκού νομίματος και από την άλλη την παράλυση της Ευρώπης από το 1999. Το κύριο πρόβλημα είναι ότι η οικονομική νομισματική ένωση δημιουργήθηκε χωρίς να βασίζεται σε μια κοινή οικονομική πολιτική, υπό την εσφαλμένη αντίληψη ότι οι ανισορροπίες θα διορθώνονταν μόνες τους μέσω των αγορών ή ότι η Ο.Ν.Ε θα οδηγούσε σχεδόν αυτόματα σε πολιτική ένωση. Αυτό που βλέπουμε τώρα είναι ότι οι συνέπειες αυτού του μειονεκτήματος στέκονται εμπόδιο στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Γι' αυτό το λόγο η «ευρωπαϊκή επιτροπή» πρέπει επείγοντως να επεξεργαστεί προτάσεις για τη δημιουργία μιας «ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης», που θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων:

- την αποτελεσματική, συντονισμένη, δημοσιονομική πολιτική των χωρών-μελών,
- τη μετάβαση από τον φορολογικό ανταγωνισμό προς την φορολογική συνεργασία,
- την αύξηση του προϋπολογισμού της Ε.Ε στη βάση ιδίων εσόδων, που θα προωθεί την εξισορρόπηση της άνισης περιφερειακής ανάπτυξης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πολλά να μάθει από την ελληνική κρίση και τον πανικό που έχει προκαλέσει στα χρηματιστήρια. Είναι επίσης μια ευκαιρία να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που διαφορετικά θα έπαιρναν επ' αορίστου αναβολή. Τα προβλήματα που προέκυψαν από την κρίση δεν είναι μόνο προβλήματα του νομίματος, είναι διαρθρωτικά οικονομικά προβλήματα ανεξάρτητα από το ποιο νόμισμα ή ποιο συνδυασμό νομισμάτων χρησιμοποιούμε. Προβλήματα προκάλεσε η μεγάλη απώλεια ανταγωνιστικότητας σε σχέση με την Ασία, η οποία δεν ήταν εμφανής λόγω της τεχνητής και προσωρινής πιστωτικής επέκτασης (η χρηματοδότηση των εγχώριων επιχειρήσεων και νοικοκυριών) κατά τα τελευταία δέκα χρόνια. Τώρα

που πρέπει απευθείας να ανταγωνιστούμε με την Ινδία και την Κίνα, η οικονομική θέση της Ευρώπης δεν θα είναι ποτέ ίδια με την παλιά. Οι Ευρωπαϊκές χώρες θα πρέπει να ανακτήσουν την ανταγωνιστικότητα προχωρώντας στη διοχέτευση πόρων στην εκπαίδευση και τις υποδομές, μειώνοντας το κόστος παροχής υπηρεσιών και εργασίας. Μια λύση ακόμα είναι η επινόηση νέων, πιο εξελιγμένων μορφών παραγωγής, καθώς και δημιουργία προϊόντων πιο εξελιγμένης τεχνολογίας. Η Ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας και υπηρεσιών θα πρέπει να είναι ανοικτή για τον εσωτερικό ανταγωνισμό. Η Ε.Ε πρέπει να είναι σε θέση να ελέγχει την πιστωτική επέκταση στη ζώνη του ευρώ για να αποφευχθεί η ανυπόφορη κατάσταση πίστωσης στον ιδιωτικό τομέα. Μια σημαντική απώλεια της ανταγωνιστικότητας κάποιων χωρών της ζώνης του ευρώ, θα πρέπει να σημάνει συναγερμό ανησυχίας για όλες τις χώρες της ευρωζώνης. Η Γερμανία και άλλες χώρες που τώρα ζητούν δραστικά μέτρα για την Ελλάδα θα πρέπει να καταλάβουν ότι η δέσμευση να ακολουθήσουν μια κοινή οικονομική πολιτική ισχύει και για αυτούς. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι μία από τις πρώτες χώρες που παραβίασαν τους αρχικούς κανόνες της ευρωζώνης για το δημόσιο χρέος ήταν η Γερμανία. Η Γερμανία έχει τα περισσότερα οφέλη από το ευρώ, επειδή έχει μια πιο ανταγωνιστική συναλλαγματική ισοτιμία, απ' ό,τι θα είχε εάν ακόμα χρησιμοποιούσε το μάρκο σαν νόμισμα. Αν η Γερμανία χρησιμοποιούσε το μάρκο και ταυτόχρονα είχε ένα μεγάλο εμπορικό πλεόνασμα και υψηλό ποσοστό αποταμίευσης, όπως τώρα, το μάρκο θα σημείωνε θεαματική αύξηση στην συναλλαγματική αξία σε σύγκριση με άλλα ευρωπαϊκά νομίσματα. Το αποτέλεσμα θα ήταν η απώλεια ανταγωνιστικότητας γερμανικών εξαγωγών διότι θα είχε γίνει πολύ ακριβό για τους άλλους. Το ευρώ βοήθησε τις γερμανικές εξαγωγές και την εξοικονόμηση πόρων. Ένα μεγάλο μέρος των αποταμιεύσεων που δεν επενδύθηκε στην Γερμανία, επενδύθηκε εν μέρει στα ελληνικά ομόλογα. Επειδή η Ελλάδα χρησιμοποιεί το ευρώ δεν υπάρχουν συναλλαγματικοί κίνδυνοι όπως για παράδειγμα, εάν αγόραζε τουρκικά ομόλογα. Επομένως, το συμφέρον της Γερμανίας είναι η Ελλάδα να μην

πτωχεύσει και να μην αποχωρήσει από την ζώνη του ευρώ. Αυτό θα μπορούσε να βλάψει γερμανικές τράπεζες. Ακόμα η Γερμανία εμμένοντας ότι η αντιμετώπιση της κρίσης θα πρέπει να αφεθεί στις δυνάμεις της αγοράς, άποψη με την οποία διαφωνούν τόσο η Γαλλική όσο και η Βρετανική κυβέρνηση, αντιδρά στη λήψη μέτρων δημοσιονομικής πολιτικής. Η διαφωνία αυτή πηγάζει από το γεγονός ότι η έκδοση ευρωομολόγου για να διευκολυνθεί η χρηματοδότηση οικονομιών με χαμηλά spreads όπως η Ελλάδα, η Ιρλανδία και η Ιταλία, θα επιβάρυνε με 3 δισ. ευρώ τη Γερμανική οικονομία. Όμως η Γερμανία είναι από τις χώρες που έχουν ωφεληθεί ιδιαίτερα από τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποκτώντας άμεση ισχυρή φωνή στο διεθνές γίγνεσθαι, και οικονομικά με την ιδιαίτερα ισχυρή παρουσία στο παγκόσμιο εμπόριο, εξάγοντας ελεύθερα σε 27 χώρες και δημιουργώντας τις οικονομίες κλίμακας που απαιτούνται για να είναι ανταγωνιστική έναντι των Η.Π.Α και της Κίνας και εκμεταλλευόμενη το χαμηλό κόστος εργασίας σε χώρες όπως η γειτονική της Πολωνία και οι χώρες των Βαλκανίων. Άλλες χώρες έχουν επίσης το πλεονέκτημα του ευρώ για την προώθηση των εξαγωγών, διότι η ευρωζώνη έχει διευρύνει την εγχώρια αγορά χωρίς την καταβολή επιπλέον χρημάτων για το κόστος πληρωμών με διαφορετικά νομίσματα. Για τους λόγους αυτούς, η βοήθεια που δίνουν στην Ελλάδα τα άλλα μέλη της ζώνης του ευρώ δεν πρέπει να παρουσιάζεται ως ένα είδος φιλανθρωπίας, αλλά ως ένα δάνειο που είναι προς το συμφέρον των δανειστών και των δανειζομένων. Η πειθαρχία που επιβάλλει η κρίση μπορεί να βοηθήσει τις κυβερνήσεις δίνοντας τους την ευκαιρία να ασχοληθούν με τα μεγάλα μακροπρόθεσμα οικονομικά προβλήματα όπως είναι το κόστος της γήρανσης του πληθυσμού, ενώ παράλληλα να ασχοληθούν και με την ρευστότητα, ενέργειες που αλληλοσυνδέονται και βοηθούν η μια την άλλη. Η πρόκληση για την Ευρώπη είναι να μετατρέψει την σημερινή κρίση σε μια ευκαιρία για να βάλουμε την οικονομία μας σε σωστή βάση, τέτοια που θα επιτρέψει στην Ευρώπη να προχωρήσει στον 21ο αιώνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5.1 Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Δυτικά Βαλκάνια.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένα από τα πιο επιτυχημένα μοντέλα ειρήνης στη Ευρώπη και οφείλει να αναλάβει τις ευθύνες της στην περιοχή των Βαλκανίων και να συμβάλλει έμπρακτα στην ειρήνη και τη σταθερότητα της περιοχής. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και την Τουρκία αντιπροσωπεύει τη σημαντικότερη πρόκληση και ταυτόχρονα τον ισχυρότερο παράγοντα για την ενοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου. Η προοπτική προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολουθεί να αποτελεί ισχυρό κίνητρο για τις πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιούν οι ενδιαφερόμενες χώρες. Η διαδικασία διεύρυνσης εξελίσσεται βεβαίως στο πλαίσιο βαθιάς και εκτεταμένης ύφεσης η οποία έχει πλήξει τόσο την Ε.Ε όσο και τις χώρες της διεύρυνσης. Ειδικότερα, σε ότι αφορά στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων η Επιτροπή επισημαίνει τα εξής: Σύμφωνα με την πρόοδο που σημειώθηκε, η Επιτροπή αποφάσισε να διατυπώσει σύσταση για την έναρξη διαπραγματεύσεων με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Η διαδικασία προσχώρησης δεν πρέπει να ανασταλεί λόγω διμερών διαφορών τις οποίες πρέπει να επιλύσουν τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας σημείωσε σημαντική πρόοδο και αντιμετώπισε ικανοποιητικά τις βασικές προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η χώρα εκπληρώνει επαρκώς τα πολιτικά κριτήρια που καθορίστηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 1993 και στο πλαίσιο της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Η Κροατία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των κριτηρίων αξιολόγησης που καθορίστηκαν στις συζητήσεις προσχώρησης. Οι διαπραγματεύσεις άρχισαν και πάλι επισήμως μετά την πολιτική συμφωνία μεταξύ Σλοβενίας και Κροατίας για το ζήτημα των συνόρων. Η Κροατία θα πρέπει να συνεχίσει τις

μεταρρυθμιστικές προσπάθειές της, ιδίως όσον αφορά τον δικαστικό τομέα και τη δημόσια διοίκηση, την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος και τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Το Μαυροβούνιο υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην Ε.Ε τον Δεκέμβριο του 2008. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές τήρησαν κατά την Επιτροπή όλους σχεδόν τους διεθνείς κανόνες, αλλά η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και η εδραίωση του κράτους δικαίου εξακολουθούν να αποτελούν μείζονες προκλήσεις. Η Αλβανία υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην Ε.Ε. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές τήρησαν τους περισσότερους διεθνείς κανόνες, η ενίσχυση του κράτους δικαίου και η εξασφάλιση της ορθής λειτουργίας των κρατικών θεσμών εξακολουθούν, κατά την Επιτροπή, να αποτελούν μείζονες προκλήσεις. Η Βοσνία - Ερζεγοβίνη πρέπει να επισπεύσει τις βασικές μεταρρυθμίσεις. Για το ευρωπαϊκό μέλλον της, η ηγεσία της χώρας πρέπει να έχει κοινό όραμα όσον αφορά τη γενική κατεύθυνση της χώρας και την πολιτική βούληση να εκπληρώσει τις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τις προϋποθέσεις για το κλείσιμο του γραφείου του Ανωτάτου Εκπροσώπου. Η Σερβία απέδειξε τη βούλησή της να προσεγγίσει περισσότερο την Ε.Ε με την εφαρμογή των διατάξεων της ενδιάμεσης συμφωνίας με την Ε.Ε και την πραγματοποίηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων. Με βάση τη συνεχή συνεργασία της με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Ε.Ε πρέπει τώρα να εφαρμόσει την ενδιάμεση συμφωνία. Η Σερβία πρέπει να επιδείξει πιο εποικοδομητική στάση στα θέματα που έχουν σχέση με το Κόσσοβο. Στο Κόσσοβο η σταθερότητα διατηρήθηκε αλλά είναι εύθραυστη. Η αποστολή της Ε.Ε για την επιβολή κράτους δικαίου στη περιοχή αναπτύχθηκε και λειτουργεί πλήρως. Το Κόσσοβο αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις, όπως η διασφάλιση του κράτους δικαίου, η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και η προστασία των Σέρβων και των άλλων μειονοτήτων. Η Τουρκία είναι μία τεράστια και προσοδοφόρα αγορά για τα ευρωπαϊκά κράτη-μέλη καθώς και

ένας σημαντικός γεωστρατηγικός εταίρος, η ένταξη της όμως σε αντίθεση με τα υπόλοιπα προς ένταξη κράτη, μόνο δεδομένη δεν μπορεί να θεωρείται. Εκτός από τα τεχνικής μορφής προβλήματα, τα ζητήματα που έχει ανοίξει η Τουρκία με τις γείτονες χώρες τείνουν να δημιουργήσουν εντάσεις στη διαπραγματευτική διαδικασία. Οι γκρίζες ζώνες, όπως το ζήτημα του Πατριαρχείου, η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, ο εναέριος χώρος και το Κυπριακό, είναι μερικά μόνο από τα προβλήματα που πρέπει να ξεπεραστούν, προκειμένου να επιτευχθεί η πλήρης ένταξη της. Βεβαίως, βασική επιδίωξη αποτελεί η διαδικασία της ένταξης να λειτουργήσει ως καταλύτης για την ανεύρεση δίκαιης και βιώσιμης λύσης προς όφελος όλων των μερών με βάση το κοινοτικό κεκτημένο. Διαφορετικά, το πιθανότερο είναι ότι δεν θα υπάρξει καμιά απολύτως ένταξη χώρας, η οποία να αμφισβητεί όχι μόνο τις ευρωπαϊκές αρχές και αξίες αλλά και τα ευρωπαϊκά σύνορα. Η ένταξη απαιτεί την ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου της Ε.Ε, τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αλλά και την επικύρωση από τα κράτη-μέλη. Η Ελλάδα έχει συμφέρον να δει την Τουρκία βαθύτερα ενσωματωμένη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Τουρκία από τη πλευρά της όμως θα πρέπει να αποδεχθεί τις αρχές (σεβασμός ατομικών δικαιωμάτων, διεθνούς δικαίου, κράτους δικαίου) πάνω στις οποίες οικοδομείται η Ευρωπαϊκή Ένωση και θα πρέπει να κατανοήσει ότι ο Ευρωπαϊκός προσανατολισμός δεν συμβιβάζεται με την αμφισβήτηση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης ή των χωρών που την συγκροτούν.

5.2 Η παρουσία της Ελλάδας στο χώρο των Βαλκανίων .

Οι βασικές προτεραιότητες της ελληνικής παρουσίας είναι η δημιουργία κλίματος πολιτικής σταθερότητας, η εμπέδωση σχέσεων καλής γειτονίας, η σύσφιξη της συνεργασίας με τις χώρες της περιοχής των Βαλκανίων και σε δεύτερο επίπεδο η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των βαλκανικών χωρών και η προώθηση της ευρωπαϊκής προοπτικής. Το Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ) είναι μια προσπάθεια της Ελλάδας να αναπτύξει ένα ενιαίο σχέδιο που στοχεύει στην πολιτική, οικονομική και

κοινωνική σταθερότητα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Μέσω του σχεδίου αυτού υλοποιούνται δράσεις για τη κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής, προώθηση παραγωγικών επενδύσεων, ενίσχυση του κοινωνικού κράτους και άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων. Ιδιαίτερη συμβολή στην ανάπτυξη και τη σταθερότητα των γειτονικών μας χωρών, έχει η δυναμική παρουσία των ελληνικών επιχειρήσεων που εδώ και αρκετά χρόνια επέκτειναν τις δραστηριότητες τους, ανοίγοντας νέους δρόμους για τη συνεργασία μεταξύ των χωρών. Η Ελλάδα είναι ο πρώτος ξένος επενδυτής στην Αλβανία, στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και στη Σερβία και ο δεύτερος ξένος επενδυτής στη Ρουμανία και στη Βουλγαρία. Η Ελλάδα έχει αναλάβει μια νέα πρωτοβουλία που θα δώσει νέα δυναμική στη διεύρυνση της Ε.Ε στη Ν.Α Ευρώπη. Η διαμόρφωση ενός Οδηγού Χάρτη ευρωπαϊκής ενσωμάτωσης όλων των Δυτικών Βαλκανίων με καταληκτική ημερομηνία το 2014, που θα προσδώσει νέα δυναμική στις εσωτερικές μεταρρυθμιστικές διαδικασίες στις επιμέρους χώρες της περιοχής, νέα ώθηση για την επίλυση διμερών διαφορών ή περιφερειακών προβλημάτων, αλλά και θα προσδώσει νέα δυναμική στην ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε αυτήν την περίοδο, η Ελλάδα για πρώτη φορά αναβαθμίζει τον περιφερειακό γεωπολιτικό της ρόλο στην περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Σήμερα περισσότερο από ποτέ η Ελλάδα είναι ανάγκη ως το παλαιότερο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Βαλκάνια, να επιδιώξει την ένταξη των κρατών των δυτικών Βαλκανίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση με σκοπό την διασφάλιση της ειρήνης, της σταθερότητας αλλά και της οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας στην περιοχή. Ακόμα πρέπει να επιδιώξει οικονομική διεύρυνση με σκοπό την σταθεροποίηση των οικονομικών των Βαλκανικών κρατών. Τέλος η περαιτέρω αναβάθμιση του γεωπολιτικού ρόλου πολιτικά, στρατιωτικά και ενεργειακά για την Ευρωπαϊκή Ένωση με σκοπό την διαφύλαξη των εθνικών συμφερόντων, και της οικονομικής σύγκλισης της χώρας με τον κοινοτικό μέσο όρο πρέπει να είναι προτεραιότητα της. Είναι επιτακτικό η ελληνική κυβέρνηση να εφαρμόσει πάλι

μια δυναμική εξωτερική πολιτική των πρωτοβουλιών, ώστε να μπορέσουμε αυτή την παρουσία μας, αυτό το βάρος που μπορεί να έχει και πρέπει να έχει η Ελλάδα να το αξιοποιήσουμε για τα δικά μας συμφέροντα στην εξωτερική πολιτική, αλλά βεβαίως και στην οικονομική μας πολιτική. Τα Βαλκάνια είναι η άμεση γειτονιά μας, είναι η άμεση προτεραιότητά μας, η Ελλάδα μπορεί να παίξει ρόλο πρωταγωνιστικό για την ευρωπαϊκή ενταξιακή πορεία αυτών των χωρών.

5.3 Πεδία που η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πετύχει βελτίωση.

Η Ευρώπη είναι υπερήφανη για τη μακρόχρονη παράδοσή της να υποδέχεται αλλοδαπούς και για τη παροχή ασύλου σε πρόσφυγες που τρέπονται σε φυγή εξαιτίας κινδύνου ή διωγμού. Σήμερα, οι κυβερνήσεις της Ε.Ε αντιμετωπίζουν το πιεστικό ζήτημα πώς να χειριστούν την αύξηση του αριθμού των μεταναστών, νομίμων και παρανόμων, σε μια περιοχή χωρίς εξωτερικά σύνορα. Για το λόγο αυτό συμφώνησαν να εναρμονίσουν τις νομοθεσίες τους έτσι ώστε οι αιτήσεις παροχής ασύλου να είναι δυνατό να εξετάζονται σύμφωνα με ένα σύνολο βασικών αρχών που θα αναγνωρίζονται αμοιβαία σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ανεξάρτητα από αυτή τη συνεργασία ευρείας κλίμακας ανάμεσα στις εθνικές κυβερνήσεις, υπάρχει ακόμα ανάγκη για μια πραγματική πολιτική ασύλου και μετανάστευσης. Για να γίνει βιώσιμη αυτή η πολιτική, η Ε.Ε θα πρέπει να διαθέτει ένα αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης του μεταναστευτικού κύματος που να περιλαμβάνει ελέγχους στα εξωτερικά σύνορά της και αποτελεσματικά μέσα πρόληψης της λαθρομετανάστευσης. Απαιτείται συντονισμένη προσπάθεια για την καταπολέμηση των εγκληματικών οργανώσεων που διατηρούν δίκτυα εμπορίας ανθρώπων και εκμεταλλεύονται ευάλωτες ανθρώπινες υπάρξεις, ιδίως γυναίκες και παιδιά. Το οργανωμένο έγκλημα γίνεται όλο και πιο περίπλοκο και συχνά χρησιμοποιεί ευρωπαϊκά ή διεθνή δίκτυα για τις δραστηριότητές του.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει μερικά από τα αυστηρότερα περιβαλλοντικά πρότυπα που αναπτύχθηκαν επί σειρά δεκαετιών για την αντιμετώπιση

διαφόρων προβλημάτων. Βασικές προτεραιότητες της είναι η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η μείωση των προβλημάτων υγείας που προκαλούνται από τη ρύπανση και η πιο υπεύθυνη χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων. Οι προτεραιότητες αυτές, αν και στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος, μπορούν να συμβάλουν και στην οικονομική ανάπτυξη με την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η αλλαγή του κλίματος είναι μια από τις σοβαρότερες απειλές που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα. Η Ε.Ε πρωτοστατεί στις προσπάθειες επίτευξης παγκόσμιας συμφωνίας για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Με απόφαση, το Δεκέμβριο του 2008, οι ηγέτες της Ε.Ε ενέκριναν μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων μείωσης των εκπομπών. Στόχοι αυτών των μέτρων είναι η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% τουλάχιστον μέχρι το 2020, η αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αγορά και η μείωση της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα, η δημοκρατία και το κράτος δικαίου αποτελούν θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες περιέχονται στην ιδρυτική της συνθήκη και έχουν ενισχυθεί με την έγκριση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Οι χώρες που επιθυμούν να προσχωρήσουν στην Ε.Ε, καθώς και οι χώρες που έχουν συνάψει εμπορικές ή άλλου είδους συμφωνίες μαζί της πρέπει να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Ε.Ε έχει γενικά στο ενεργητικό της σημαντικά επιτεύγματα στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δραστηριοποιείται στην καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών διακρίσεων που βασίζονται στη θρησκεία, το φύλο, την ηλικία, την αναπηρία ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Όλες οι εμπορικές συμφωνίες ή οι συμφωνίες συνεργασίας με τρίτες χώρες περιέχουν ρήτρα που ορίζει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν ουσιαστικό στοιχείο για τις σχέσεις των δύο μερών. Μέχρι σήμερα έχουν υπογραφεί πάνω από 120 τέτοιες συμφωνίες. Στην περίπτωση που κάποια από αυτές τις χώρες δεν

σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, μπορεί να ανασταλούν οι εμπορικές παραχωρήσεις και να περιοριστούν ή να διακοπούν τα προγράμματα βοήθειας. Η Ένωση πιστεύει ότι μόνο μέσα σε μια δημοκρατική δομή μπορεί να επιτευχθεί η μείωση της φτώχειας, που είναι και ο κύριος στόχος της αναπτυξιακής της πολιτικής εκτός Ευρώπης. Η εφαρμογή του προγράμματος της Ε.Ε για χορήγηση έκτακτης ανθρωπιστικής βοήθειας ανά τον κόσμο δεν συνδέεται κανονικά με περιορισμούς σε περίπτωση που διαπιστωθεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ενίσχυση που προσφέρεται σε χρήμα, σε είδος ή υπό τη μορφή τεχνικής βοήθειας αποφασίζεται με μόνο γνώμονα την ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου, ανεξάρτητα αν αυτός προκαλείται από φυσικές καταστροφές ή τυραννικά καθεστώτα. Για να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στη στήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ολόκληρο τον κόσμο, η Ε.Ε χρηματοδοτεί το Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Το μέσο αυτό, με προϋπολογισμό 1,1 δις ευρώ για το διάστημα 2007-2013, θέτει τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ενίσχυση της δημοκρατίας σε παγκόσμιο πλαίσιο, και επικεντρώνεται σε τέσσερις τομείς: ενίσχυση της δημοκρατίας, της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου (στήριξη της πολιτικής πολυφωνίας, της ελευθερίας του τύπου, και ενός χρηστού δικαστικού συστήματος), κατάργηση της θανατικής ποινής σε χώρες όπου ακόμα εφαρμόζεται, καταπολέμηση των βασανιστηρίων, καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων ώστε να εξασφαλίζεται ο σεβασμός των πολιτικών και ατομικών δικαιωμάτων. Το συγκεκριμένο μέσο χρηματοδοτεί επίσης δράσεις για την ισότητα των φύλων και την προστασία των παιδιών. Επιπλέον, στηρίζει την κοινή δράση της Ε.Ε και άλλων οργανώσεων προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, η Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού, το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη. Περισσότερα από τα μισά ποσά που δαπανώνται ως βοήθεια προς τις φτωχές χώρες

προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της, καθιστώντας την έτσι τον σημαντικότερο χορηγό βοήθειας παγκοσμίως.

Από το 2001 καταργήθηκαν όλοι οι δασμοί για όλα τα εισαγόμενα προϊόντα (εκτός των όπλων) που προέρχονται από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες. Η Ε.Ε ήταν η πρώτη αγορά του αναπτυγμένου κόσμου που έλαβε τέτοια πρωτοβουλία. Η ειδική εμπορική σχέση μεταξύ της Ένωσης και των 79 εταίρων της που συνιστούν την ομάδα χωρών Αφρικής-Καραϊβικής-Ειρηνικού, θεωρείται υπόδειγμα για το πώς οι πλούσιες χώρες μπορούν να ανοίξουν τις αγορές τους στις φτωχές. Για το λόγο αυτό, η Ένωση σχεδίασε μία νέα σειρά οικονομικών συμφωνιών εταιρικής σχέσης με τις χώρες αυτές, στόχος των οποίων είναι οι χώρες να ενσωματωθούν στους περιφερειακούς τους γείτονες ως ένα πρώτο βήμα προς την παγκόσμια ολοκλήρωση. Το μεγαλύτερο μέρος της βοήθειας της Ε.Ε παρέχεται υπό μορφή μη επιστρεπτέων ενισχύσεων. Διατίθεται περιορισμένο ποσό για δάνεια με ευνοϊκούς όρους και επενδυτικά κεφάλαια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (Ε.Τ.Ε), τον φορέα μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης της Ε.Ε. Η Ε.Τ.Ε χορήγησε το 2006 δάνεια ύψους 5,9 δις ευρώ σε εταίρους εκτός Ευρώπης, κυρίως αναπτυσσόμενες χώρες. Στόχος της αναπτυξιακής πολιτικής της Ε.Ε είναι να αναλάβουν οι ίδιοι οι κάτοικοι του τρίτου κόσμου τον έλεγχο της ανάπτυξής τους. Προβλέπονται μέτρα για τη ελάφρυνση του χρέους που στερεί τους λιγοστούς πόρους από δημόσιες επενδύσεις διοχετεύοντάς τους στους πλούσιους δανειστές των βιομηχανικών χωρών. Η Ένωση στηρίζει επίσης τις στρατηγικές αυτοβοήθειας και εξάλειψης της φτώχειας που παρέχουν στις αναπτυσσόμενες χώρες τη δυνατότητα να εδραιώσουν τη δημοκρατική διαδικασία, να διευρύνουν τα κοινωνικά τους προγράμματα, να ενισχύσουν το θεσμικό τους πλαίσιο, να αυξήσουν τις ικανότητες του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα τους, και να ενισχύσουν τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ισότητας ανδρών και γυναικών.

Ο αθλητισμός είναι ένας σχετικά καινούριος τομέας δραστηριότητας της Ε.Ε. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας (2009) κατέστησε δυνατή τη μεγαλύτερη συμμετοχή της και άνοιξε τον δρόμο για την πρώτη ευρωπαϊκή πολιτική αθλητισμού. Ο αθλητισμός είναι σημαντικός όχι μόνο για τη σωματική και πνευματική υγεία, αλλά και γιατί φέρνει τις κοινότητες των ανθρώπων πιο κοντά. Γύρω στο 60% του πληθυσμού της Ε.Ε συμμετέχει τακτικά σε κάποια αθλητική δραστηριότητα, ενώ στην Ε.Ε λειτουργούν 700.000 αθλητικοί σύλλογοι. Ο αθλητισμός είναι επίσης ένας μεγάλος και ταχύτατα αναπτυσσόμενος κλάδος της οικονομίας με σημαντική συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση. Η Ε.Ε χρηματοδοτεί διεθνή αθλητικά προγράμματα προκειμένου να εντοπίσει και να δοκιμάσει κατάλληλα δίκτυα και ορθές πρακτικές στον τομέα του αθλητισμού. Τα προγράμματα αυτά καλύπτουν τα εξής θέματα: σωματική άσκηση για καλύτερη υγεία, εκπαίδευση και κατάρτιση στον τομέα του αθλητισμού, αθλητισμός για άτομα με αναπηρία, ισότητα των φύλων στον αθλητισμό, καταπολέμηση του ντόπινγκ, κοινωνική ένταξη στον αθλητισμό και μέσω αυτού, εθελοντισμός στον αθλητισμό, βία στον αθλητισμό, διακυβέρνηση του αθλητισμού. Η Ε.Ε στηρίζει επίσης αθλητικές δραστηριότητες που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων των πολιτικών της στους τομείς της εκπαίδευσης, της νεολαίας, της υγείας, της κοινωνικής ένταξης και της περιφερειακής πολιτικής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι παρούσα σε όλα τα σημεία του κόσμου όπου σημειώνονται ταραχές, συμπεριλαμβανομένων του Ιράκ, του Αφγανιστάν, των Παλαιστινιακών Εδαφών, των Βαλκανίων και διαφόρων περιοχών της Αφρικής. Αναλαμβάνει δραστηριότητες ανθρωπιστικής βοήθειας σε παγκόσμια κλίμακα σε περιοχές όπου οι συγκρούσεις έχουν οδηγήσει σε συνθήκες αστάθειας. Στις περιοχές αυτές περιλαμβάνονται η Τσετσενία, το Κασμίρ, το Νεπάλ, η Βιρμανία, η Δυτική Σαχάρα και η Κολομβία. Η Υπηρεσία Ανθρωπιστικής Βοήθειας (ECHO) της Ε.Ε είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση των κοινοτικών προγραμμάτων ανθρωπιστικής βοήθειας. Οι δραστηριότητες της

αντικατοπτρίζουν την ολοένα και συχνότερη εμφάνιση σοβαρών κρίσεων σε ολόκληρο τον κόσμο, αλλά και την προθυμία της Ε.Ε να πρωτοστατεί στην παροχή βασικού εξοπλισμού και εξειδικευμένης βοήθειας στα θύματα. Το πρωταρχικό καθήκον της ΕCΗΟ είναι να συμβάλλει στη διάσωση και στη διαφύλαξη της ζωής, στη μείωση της δυστυχίας και στην προστασία της ακεραιότητας και της αξιοπρέπειας των πληγέντων ατόμων. Οι προμήθειες έκτακτης ανάγκης μπορεί να περιλαμβάνουν σκηνές, κουβέρτες και άλλα βασικά αγαθά όπως τρόφιμα, φάρμακα, ιατρικό εξοπλισμό, συστήματα καθαρισμού των υδάτων και καύσιμα. Η ΕCΗΟ χρηματοδοτεί επίσης ιατρικές ομάδες, εμπειρογνώμονες για την εκκαθάριση ναρκοπεδίων, έργα στον τομέα των μεταφορών και υλικοτεχνική υποστήριξη. Από το 1992, έχει αναλάβει δράση σε περισσότερες από 100 χώρες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει τρεις κυρίως μορφές ανθρωπιστικής βοήθειας: έκτακτη βοήθεια, επισιτιστική βοήθεια και βοήθεια για τους πρόσφυγες που προέρχονται από περιοχές συγκρούσεων, καθώς και για άτομα που έχουν μετακινηθεί στο εσωτερικό μιας χώρας ή περιοχής που βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση.

Στην Ευρώπη εκτός από τις 23 επίσημες γλώσσες, ομιλούνται πολλές περιφερειακές και μειονοτικές γλώσσες. Η Ε.Ε καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να προστατεύσει αυτή τη γλωσσική πολυμορφία και να προωθήσει την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Οι επίσημες γλώσσες της είναι: αγγλικά, βουλγαρικά, γαλλικά, γερμανικά, δανέζικα, ελληνικά, εσθονικά, ιρλανδικά, ισπανικά, ιταλικά, λετονικά, λιθουανικά, μαλτέζικα, ολλανδικά, ουγγρικά, πολωνικά, πορτογαλικά, ρουμανικά, σλοβακικά, σλοβενικά, σουηδικά, τσεχικά και φινλανδικά. Οι πολίτες έχουν δικαίωμα να αποστέλλουν έγγραφα στα όργανα της Ε.Ε σε οποιαδήποτε από αυτές τις γλώσσες και να λαμβάνουν απάντηση στην ίδια γλώσσα. Επίσης, όλοι οι κανονισμοί της Ε.Ε και άλλα νομοθετικά έγγραφα δημοσιεύονται σε όλες αυτές τις γλώσσες. Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι των πολιτών έχουν επίσης το δικαίωμα να μιλούν σε οποιαδήποτε από τις επίσημες γλώσσες της

Ε.Ε. Ο τεράστιος όγκος των πληροφοριών για την Ε.Ε και τις δραστηριότητές της που υπάρχει στο Διαδίκτυο δεν είναι δυνατόν να διατίθεται σε κάθε επίσημη γλώσσα, όμως η Ε.Ε παρέχει σε όλες τις γλώσσες βασικές πληροφορίες για τις πολιτικές της. Το υπόλοιπο περιεχόμενο παρέχεται στις ευρύτερα ομιλούμενες γλώσσες της και η πολιτική της στοχεύει στην προστασία και προαγωγή των μειονοτικών γλωσσών. Η Ε.Ε στηρίζει την εκμάθηση ξένων γλωσσών για τους εξής λόγους: η γνώση ξένων γλωσσών διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ ατόμων και λαών και έχει καθοριστική σημασία για τη συμβίωση σε μια πολυγλωσσική και πολυπολιτισμική Ευρώπη, οι επιχειρήσεις χρειάζονται ένα πολύγλωσσο προσωπικό για να μπορούν να συναλλάσσονται αποτελεσματικά σε όλη την Ευρώπη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται έναν υγιή και αναπτυσσόμενο πανεπιστημιακό κόσμο, χρειάζεται την αριστεία των πανεπιστημίων της για να βελτιώσει στο μέγιστο τις διαδικασίες που υποστηρίζουν την κοινωνία της γνώσης και να επιτύχει το στόχο που έθεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, να καταστεί δηλαδή η Ένωση ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης, ικανή να εξασφαλίσει βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Παρόλα αυτά ο πανεπιστημιακός κόσμος στην Ευρώπη δεν είναι αμέτοχος προβλημάτων και τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια προς το παρόν δεν είναι ανταγωνιστικά σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα πανεπιστήμια λειτουργούν όντως σε ένα πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από μια όλο και μεγαλύτερη παγκοσμιοποίηση, βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη και διακρίνεται από ανταγωνισμό για την προσέλκυση και τη διατήρηση των πιο προικισμένων στελεχών, καθώς και από την εμφάνιση νέων αναγκών στις οποίες καλούνται να ανταποκριθούν. Τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια όμως προσφέρουν λιγότερες παροχές και διαθέτουν μικρότερους πόρους από ότι τα αντίστοιχα πανεπιστήμια των αναπτυγμένων χωρών και ιδιαίτερα των Η.Π.Α. Για να διαδραματίσουν πλήρως το ρόλο που τους αναλογεί στην οικοδόμηση της Ευρώπης της γνώσης,

τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια πρέπει με τη βοήθεια των κρατών μελών και σε ευρωπαϊκό πλαίσιο, να αντιμετωπίσουν μια σειρά από προκλήσεις. Σκοπός είναι να επιτευχθούν ταυτόχρονα οι εξής τρεις στόχοι: παροχή και αποτελεσματική χρήση επαρκών και διατηρήσιμων πόρων στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια. Εδραίωση της αριστείας τους σε θέματα έρευνας και διδασκαλίας, ιδιαίτερα μέσω της δημιουργίας δικτύων και μεγαλύτερο άνοιγμα των πανεπιστημίων προς το εξωτερικό και βελτίωση της διεθνούς ελκυστικότητάς τους. Οι δραστηριότητές τους εκπέμπουν μια σημαντική τοπική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ακτινοβολία. Έτσι τα πανεπιστήμια αποτελούν εργαλείο τόσο ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο όσο και ενίσχυσης της ευρωπαϊκής συνοχής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει τις εξελίξεις αυτές, κυρίως μέσω των διαρθρωτικών ταμείων. Για να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τον ανταγωνισμό των νέων αναδύομενων οικονομιών, η Ευρώπη πρέπει να δημιουργήσει τις θέσεις απασχόλησης που χρειάζονται σε μια δυναμική κοινωνία βασισμένη στη γνώση. Για να γίνει αυτό, απαιτούνται επενδύσεις στην εκπαίδευση και την επιστήμη καθώς και σε πολιτικές απασχόλησης που λαμβάνουν υπόψη τον ρυθμό των εξελίξεων και τη θέση της Ε.Ε στην παγκόσμια οικονομική κρίση.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συμφέρει την Ελλάδα ένα πιθανό σενάριο αποχώρησης από την Ε.Ε και Ο.Ν.Ε;

Μέχρι πρόσφατα η αποχώρηση ή η αποβολή ενός κράτους-μέλους από την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είχε τεθεί, λαμβάνοντας υπόψη τη συμβολή της Ε.Ε στην ειρήνη και τη σταθερότητα της Ευρώπης, στην συνεχή επέκταση των συνόρων της, στην επιτυχία των διευρύνσεων της και στην έλξη που ασκεί στα ευρωπαϊκά κράτη. Το ίδιο μπορεί να λεχθεί και για την εθελοντική έξοδο από την Ο.Ν.Ε, έναν από τους σημαντικότερους τομείς ανάπτυξης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η οποία απέτρεψε νομισματικές κρίσεις, συνέβαλε στην οικονομική ολοκλήρωση, την ανάπτυξη της αγοράς και της ευημερίας σε ολόκληρη την Ε.Ε, και βελτίωσε την ανθεκτικότητα κρατών-μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ έναντι των εισαγόμενων κρίσεων. Επιπρόσθετα, θα υποστηριχθεί ότι μονομερής αποχώρηση από την Ε.Ε δεν θα ήταν για λόγους δημοσίου διεθνούς δικαίου, εφικτή, και ότι η αποχώρηση από την Ο.Ν.Ε χωρίς παράλληλη αποχώρηση από την Ε.Ε είναι νομικά αδύνατη. Όσον αφορά την αποβολή ενός μέλους, είτε από την Ε.Ε είτε από την Ο.Ν.Ε, το συμπέρασμα είναι ότι ενώ αυτό μπορεί να είναι δυνατόν σε πρακτικό επίπεδο, μια αποβολή θα ήταν τόσο δύσκολη εννοιολογικά, νομικά και πρακτικά. Καμία συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση με εξαίρεση τη Συνθήκη για ίδρυση της ευρωπαϊκής κοινότητας χάλυβα και άνθρακα δεν εμπεριείχε ρήτρα για την αποχώρηση ενός κράτους-μέλους μέχρι και τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, η οποία προβλέπει την αποχώρηση (μονομερής ή διαπραγματεύσιμη) ενός μέλους. Οι πιθανοί λόγοι για τους οποίους συνέβαινε αυτό ήταν για να αποφευχθεί η αμφισβήτηση της δέσμευσης ενός κράτους-μέλους να τηρήσει αυτά που είχε συμφωνήσει, η αποτροπή μιας τέτοιας δυνατότητας και να αποφευχθεί η εκπόνηση μιας διαδικασίας αποχώρησης και των συνεπειών της. Γενικότερα σε αντίθεση με τη συμμετοχή στην Ε.Ε, η συμμετοχή στην Ο.Ν.Ε αποτελεί νομική υποχρέωση για όλα τα κράτη-μέλη. Έτσι, ενώ ένα κράτος-μέλος μπορεί να είναι ελεύθερο να

καταγγείλει τη συμμετοχή του στην Ε.Ε και να αντιτίθεται στις υποχρεώσεις του έναντι στη συνθήκη ακόμα και στο σύνολό τους, δεν θα είναι ελεύθερο να ανακαλέσει την απόφασή του να ενταχθεί στην Ο.Ν.Ε και να υπερβεί μία δεσμευτική υποχρέωση, εκτός αν αποχωρήσει και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Κάτι τέτοιο όμως είναι αδιανόητο για την τρίτη φάση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης (Νομισματική και Οικονομική Ένωση) καθώς θεωρεί την υιοθέτηση του ευρώ αμετάκλητη και τη νομισματική ολοκλήρωση ως μη αναστρέψιμη. Η Ο.Ν.Ε είναι ένα υποσύνολο της Ε.Ε, γι' αυτό και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρική Τράπεζας έχει προσαρτηθεί ως πρωτόκολλο της συνθήκης Ε.Κ. Κατ' αυτόν τον τρόπο μια έξοδος κράτους-μέλους από την Ε.Ε αυτόματα σημαίνει και έξοδο από την Ο.Ν.Ε. Οι επιπτώσεις μιας εξόδου κράτους-μέλους από την Ε.Ε ή και την Ο.Ν.Ε είναι η υιοθέτηση νέου νομίσματος ή επαναφορά της παλαιάς ισοτιμίας του νομίσματος που χρησιμοποιούσε το κράτος πριν από την είσοδο του στην Ο.Ν.Ε. Θα πραγματοποιούταν επιστροφή των κεφαλαίων συνεισφοράς της αποχωρούσας εθνικής κεντρικής τράπεζας από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) κεφαλαίων και επιστροφή των συναλλαγματικών διαθεσίμων που είχαν μεταφερθεί στο Ευρωσύστημα. Η πλήρης μεταβίβαση της νομισματικής κυριαρχίας πίσω στην εθνική κεντρική τράπεζα με όλες τις πρακτικές δυσκολίες και νομικές αβεβαιότητες που αυτή συνεπάγεται για εκκρεμείς πράξεις νομισματικής πολιτικής ιδίως στην περίπτωση μονομερούς αποχώρησης. Ακόμη και αν αποβληθεί ένα κράτος-μέλος από την ευρωζώνη τίθεται ένα θέμα σχετικά με την κυκλοφορία του ευρώ στην επικράτειά του αφενός καθώς τρίτες χώρες δεν μπορούν επίσημα να χρησιμοποιούν το ευρώ ως νόμισμά τους, και αφετέρου υπάρχει η δυνατότητα μέσω νομισματικών συμφωνιών ορισμένα κράτη ή διεθνείς οργανισμοί (βλέπε Σαν Μαρίνο, Μονακό, Βατικανό) να το χρησιμοποιούν. Σε ότι αφορά το κράτος-μέλος που θα αποχωρήσει από την Ε.Ε, οι περιπλοκές που περιβάλλουν την αποχώρηση είναι πολλές και επηρεάζουν τα

δικαιώματα και τις υποχρεώσεις κάθε φυσικού ή νομικού πρόσωπο εντός ή εκτός του εδάφους.

Το ενδεχόμενο αποχώρησης ή αποβολής ενός κράτους-μέλους από την Ευρωζώνη τέθηκε μετά την υιοθέτηση της Συνθήκης της Λισσαβόνας από τα 27 κράτη-μέλη. Η Συνθήκη αποτελεί καρπό των διαπραγματεύσεων που έγιναν ανάμεσα στις χώρες-μέλη, στο πλαίσιο της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Υπεγράφη στη Λισσαβόνα στις 13 Δεκεμβρίου 2007 και κυρώθηκε και από τις 27 χώρες-μέλη, οι οποίες επέλεξαν τον τρόπο κύρωσής της με βάση τους συνταγματικούς τους κανόνες. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας, στο άρθρο 50, αναγνωρίζει ρητά για πρώτη φορά τη δυνατότητα ενός κράτους-μέλους να αποχωρήσει από την Ένωση σύμφωνα με τους εσωτερικούς συνταγματικούς του κανόνες. Το κράτος μέλος που αποφασίζει να αποχωρήσει γνωστοποιεί την πρόθεσή του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Υπό το πρίσμα των προσανατολισμών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η Ένωση προβαίνει σε διαπραγματεύσεις και συνάπτει με το εν λόγω κράτος συμφωνία που καθορίζει τις λεπτομερείς ρυθμίσεις για την αποχώρησή του, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο των μελλοντικών του σχέσεων με την Ένωση. Πριν από τη Συνθήκη της Λισσαβόνας η αποχώρηση ήταν δυνατή μόνο μέσω συμφωνίας που θα ενέκριναν όλα τα κράτη-μέλη. Μοναδική φορά που το θέμα είχε ανακύψει ήταν η περίπτωση του δημοψηφίσματος στη Βρετανία το 1975, όταν η κυβέρνηση των Εργατικών ζήτησε από τους πολίτες να εγκρίνουν την παραμονή της χώρας στην τότε Ε.Ο.Κ. Οι Βρετανοί ψήφισαν υπέρ της παραμονής και έκτοτε το πρόβλημα δεν έχει ανακύψει ξανά. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας όμως, όχι μόνο αναφέρεται στο ενδεχόμενο αποχώρησης, αλλά περιγράφει και τη διαδικασία. Εξαιρετικά ενδιαφέρον είναι ότι οι Συνθήκες παύουν να ισχύουν στο εν λόγω κράτος από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της συμφωνίας αποχώρησης ή, ελλείψει τέτοιας συμφωνίας, δύο έτη μετά τη γνωστοποίηση το κράτος παύει να είναι μέλος της Ένωσης και δεν προϋποθέτει καν τη σύμφωνη γνώμη των

υπολοίπων μελών. Το μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που αντιπροσωπεύει το αποχωρούν κράτος μέλος δεν συμμετέχει ούτε στις συζητήσεις ούτε στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Εάν το κράτος που αποχώρησε από την Ένωση ζητήσει την εκ νέου προσχώρησή του, η αίτησή αυτή υπόκειται στη διαδικασία του άρθρου 49. Σε όλα τα παραπάνω ο λόγος γίνεται για τη συμμετοχή συνολικά στην Ε.Ε και όχι συγκεκριμένα στην τελική φάση της Ο.Ν.Ε (Ευρωζώνη), στη Συνθήκη δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη για το τελευταίο.

Από τη μελέτη προκύπτει σαφέστατα ότι πουθενά στις Συνθήκες δεν προβλέπεται δυνατότητα αποπομπής κράτους-μέλους, αλλά και ότι η μελλοντική υιοθέτηση μιας τέτοιας πρόβλεψης θα ήταν παράλογη νομικά. Η Συνθήκη ξεκαθαρίζει ότι τα κοινοτικά όργανα και οι υπόλοιπες κυβερνήσεις δεν έχουν τη δυνατότητα να χρηματοδοτήσουν το δημόσιο χρέος ενός κράτους-μέλους, αλλά παραθέτει τις προϋποθέσεις για να επιτραπεί η «σωτηρία» του. Όταν ένα κράτος-μέλος αντιμετωπίζει δυσκολίες το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να του χορηγήσει υπό ορισμένους όρους χρηματοδοτική ενίσχυση της Ε.Ε. Με τα σημερινά δεδομένα δεν υπάρχει αξιόπιστο σενάριο ούτε αποβολής ούτε αποχώρησης χώρας από την Ευρωζώνη. Οι αγορές στην κυριολεξία θα κατασπάραζαν την Ευρωζώνη των 16 στη μεταβατική περίοδο με ανυπολόγιστες ζημιές τόσο στην παραγωγική οικονομία όσο και στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Έστω ότι η Ελλάδα έχει, όντως, τεράστιο δημόσιο χρέος το οποίο γίνεται δυσβάσταχτο. Επιπλέον, έστω πως ο κρατικός δανεισμός και τα πακέτα βοήθειας με σκοπό την στήριξη του τραπεζικού συστήματος και την ενίσχυση της κατανάλωσης, ώστε να βοηθηθεί τελικά η ανάπτυξη, δημιουργήσουν πληθωρισμό μεγαλύτερο από τον μέσο ευρωπαϊκό υπονομεύοντας την ανταγωνιστικότητα και εν τέλει την ανάπτυξη. Η παλιά συνταγή για την αντιμετώπιση των παραπάνω θα ήταν μείωση των επιτοκίων και υποτίμηση του εθνικού νομίσματος. Αυτό όμως δε μπορεί να συμβεί όσο η χώρα είναι μέλος της Ο.Ν.Ε όπως έχουμε αναφέρει και στα παραπάνω

κεφάλαια. Ας υποθέσουμε τώρα, ότι η Ε.Ε στρέφει εντελώς την πλάτη της στην Ελλάδα και έτσι, χωρίς καμία βοήθεια από αυτήν, έστω ότι η χώρα φτάνει στο σημείο να αδυνατεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της στο εσωτερικό της, όπως για παράδειγμα στις πληρωμές των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα, την καταβολή συντάξεων κλπ.. Τότε ας υποθέσουμε, ότι η αποχώρηση από την ΟΝΕ αναδεικνύεται ως επιλογή ανάγκης με το σχέδιο της επιστροφής στη δραχμή και της κυμαινόμενης ισοτιμίας της με το ευρώ. Σε μία τέτοια περίπτωση η κυβέρνηση θα μπορούσε να συνεχίσει να πληρώνει τις οικονομικές της υποχρεώσεις χρησιμοποιώντας το νόμισμα που θα εξέδιδε η κεντρική της τράπεζα, δηλαδή τη δραχμή, σε μία αρχική ισοτιμία προς το ευρώ. Επόμενο βήμα θα ήταν η μετατροπή του χρέους σε ευρώ, σε χρέος σε δραχμές. Άμεση συνέπεια της εκτύπωσης χαρτονομισμάτων για την αποπληρωμή των εσωτερικών υποχρεώσεων θα ήταν ο πληθωρισμός της δραχμής, εξαιτίας της αύξησης του αριθμού κυκλοφορούντος χρήματος χωρίς αντίκρισμα και αποκλειστικά για εσωτερική κατανάλωση. Ακόμα η αντικατάσταση του ασφάλιστρου πτώχευσης με ασφάλιστρο κινδύνου απέναντι στον πληθωρισμό θα προκαλούσε πτώση στην τιμή των ομολόγων. Με δεδομένη την οικονομική κατάσταση της χώρας, όπως την υποθέσαμε και την περιγράψαμε παραπάνω, οι κάτοχοι ελληνικών ομολόγων (δηλαδή οι δανειστές μας) δε θα μπορούσαν να κάνουν τίποτα για να βελτιώσουν τη θέση τους. Θα έπρεπε να αποδεχτούν ότι θα υπήρξε ως αποτέλεσμα μερική αποκήρυξη των απαιτήσεών τους. Από εκεί και πέρα θα ήταν στο χέρι της ελληνικής κυβέρνησης να αποδείξει ότι θα ήταν ικανή να βελτιώσει την οικονομία της, έχοντας αποκτήσει τον έλεγχο της νομισματικής της πολιτικής. Μέχρι εδώ, ας υποθέσουμε ότι το σενάριο αυτό είναι ρεαλιστικό, καθώς η επανέκδοση του εθνικού νομίσματος είναι στα πλαίσια με την αρχή του "lex monetae" που είναι ευρέως αποδεκτό στο δημόσιο διεθνές δίκαιο. Προηγούμενα παραδείγματα έχουμε από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, πρώην μέλη της Σοβιετικής Ένωσης. Σε αυτές της χώρες η επιστροφή στο εθνικό νόμισμα έγινε υπό συνθήκες εξέγερσης και επανάστασης. Αντίθετα,

οι χώρες της Ευρωζώνης όπως η Ελλάδα, υπόκεινται σε μία σειρά πολύπλοκων και συχνά διαφορούμενων σχέσεων μεταξύ εθνικής νομοθεσίας, διεθνούς νομοθεσίας και Ευρωπαϊκής νομοθεσίας, η οποία κάνει την προοπτική αποχώρησης από το ενιαίο νόμισμα πολύ πιο προβληματική και δύσκολη. Οι οικονομικές και χρηματοοικονομικές απαιτήσεις του ιδιωτικού τομέα στην Ε.Ε, και σχεδόν το κρατικό και το ιδιωτικό χρέος είναι σε ευρώ. Αυτό κάνει πιο δύσκολη την έξοδο μίας χώρας από την Ο.Ν.Ε, καθώς αν κάτι τέτοιο συμβεί, η κυβέρνησή της μπορεί να έχει κάποιες ελπίδες να βγει από το αδιέξοδο μετατρέποντας το χρέος της σε εθνικό νόμισμα αλλά οι επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα με κέρδη σε "μαλακό" εθνικό νόμισμα, δηλαδή τη δραχμή και υποχρεώσεις σε "σκληρό" ευρώ, θα βρεθούν σε μία απελπιστική οικονομική κατάσταση. Αυτό, θα έχει ως συνέπεια να γίνει ακόμη πιο εύθραυστος και ο τραπεζικός κλάδος ο οποίος συνδέεται άρρηκτα με τον ιδιωτικό τομέα και η πιθανότητα ανεπανόρθωτης βλάβης ή και κατάρρευσης και των δύο θα αυξηθεί κατακόρυφα. Επιπλέον, αν επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα δοκίμαζαν να μετατρέψουν τα χρέη τους σε δραχμές, οι ξένοι πιστωτές δε θα το αποδέχονταν. Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν συμφωνίες και σχετική νομοθεσία που να καθορίζει τη διαδικασία εξόδου από την Ο.Ν.Ε, θα δημιουργούνταν σύγκρουση μεταξύ της εθνικής κυβέρνησης και των εθνικών δικαστηρίων με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και φυσικά μεταξύ ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου. Η οικονομική κρίση θα προκαλούσε, έτσι, νομοθετική και πολιτική, αν όχι συνταγματική κρίση. Αναπόφευκτη θα ήταν μία ευρωπαϊκή κρίση. Πέρα από αυτό, στο πρώτο στάδιο μίας ενδεχόμενης αποχώρησης από το ευρώ, μία ενδεχόμενη υποτίμηση της δραχμής θα τίναζε στον αέρα τις ανταγωνιστικές της Ελλάδας χώρες που αντιμετωπίζουν παρόμοια και χειρότερα οικονομικά προβλήματα, όπως την Ιταλία και την Ισπανία. Ακόμη, θα δημιουργούνταν ένα ντόμινο επιπτώσεων στις χώρες όπου η Ελλάδα έχει ισχυρή εμπορική και τραπεζική παρουσία, όπως είναι αυτές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Επιπλέον, η έξοδος μίας χώρας από το ευρώ θα αύξανε την πίεση στις υπόλοιπες χώρες της ευρωζώνης και θα

ενίσχυε το φόβο για συνολική κατάρρευση της Ο.Ν.Ε, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το ρίσκο πτώχευσης κρατών όπως η Ιταλία, η Ισπανία και η Ιρλανδία και παράλληλα η απροθυμία επενδυτών να χρηματοδοτήσουν το χρέος τους. Η χρηματιστηριακή ιστορία μας διδάσκει ότι καμία χώρα δεν είναι πολύ μικρή όταν πρόκειται για χρηματιστηριακές κρίσεις και τα προβλήματα στη μία αν φτάσουν στο απροχώρητο μεταφέρονται στις γειτονικές χώρες αμέσως. Η τυχόν αποχώρηση της Ελλάδας από τον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο θα ήταν πολιτικό και οικονομικό λάθος. Πρέπει να έχουμε κατά νου ότι μια τέτοια επιλογή θα έδινε στην Ελλάδα τη δυνατότητα υποτίμησης του νομίσματός της έναντι του ευρώ, και με αυτό θα προκαλούσε βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της έναντι των άλλων κρατών-μελών (εντός και εκτός ευρωζώνης). Ωστόσο, η πραγματική αξία του συνολικού εξωτερικού της χρέους θα ανέβαινε, οπότε θα ήταν πιθανή η πτώχευση του ελληνικού κράτους.

Μετά από όλα τα παραπάνω γεννιέται το ερώτημα:

Συμφέρει στην Ελλάδα το ενδεχόμενο αποχώρησης της;

Η προφανής απάντηση είναι "όχι".

ΠΗΓΕΣ – ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

www.thebest.gr

www.ekem.gr

www.g700.blogspot.com

www.bankofgreece.gr

www.europa.eu

www.ellas.wordpress.com

www.newtime.gr

www.petaartas.blogspot.com

www.economist.com

www.wordpress.com

www.focusmag.gr

www.siatistnews.gr

www.reporter.gr

www.newinka.gr

www.ea4journalists.gr

www.europediamousis.eu

www.currentandlegal.com

www.capital.gr

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- «ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ» PAUL DE GRAWE (ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΝΔΡ. ΣΟΚΟΔΗΜΟΣ)
- «Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»
Ι. ΓΕΩΡΓΑΛΑΣ & Ν. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
- «ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ»
Σ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ
- «Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ» Θ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
- «ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ» Θ. ΣΚΟΥΝΤΖΟΣ
- «ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩ» Γ. ΔΕΣΠΟΤΗΣ
- «ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ – ΔΙΚΑΙΟ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ»
Ν. ΜΟΥΣΗΣ
- «ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΟΝΕ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ- Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ» Γ. ΑΡΓΕΙΤΗΣ